

LISA 2 – ÜLEVADE HAAPSALU LINNAST

Haapsalu linna üldplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus

1.	Asend	2
2.	Asustus ja rahvastik.....	3
3.	Sotsiaalne taristu	5
3.1.	Lasteaiad	5
3.2.	Koolid.....	6
3.3.	Huviharidus.....	8
3.4.	Noorsootöö	9
3.5.	Kultuur ja vaba aeg	9
3.6.	Tervisesport	12
3.7.	Külaliikumine	12
3.8.	Sotsiaalhoolekanne	12
3.9.	Tervishoid	14
4.	Ettevõtlus.....	15
5.	Turism ja puhkealad.....	17
5.1.	Puhkealad	18
5.2.	Supluskohad	18
5.3.	RMK puhkevõimalused	19
5.4.	Rahvusvaheline matkarada Portugalist Tallinna	19
6.	Reljeef ja geoloogiline ehitus	19
7.	Kaitstavad loodusobjektid.....	20
7.1.	Kaitsealad	21
7.2.	Kavandatavad kaitsealad	25
7.3.	Hoiualad.....	26
7.4.	Kaitsealused liigid.....	29
7.5.	Püsielupaigad	30
7.6.	Kaitstavad looduse üksikobjektid.....	30
7.7.	Kohalikud kaitstavad objektid.....	31
8.	Natura 2000 võrgustiku alad.....	31
9.	Vääriselupaigad	37
10.	Taimestik ja loomastik	37
10.1.	Metsad	37
10.2.	Sood ja rabad	37
10.3.	Niidud	38
10.4.	Loomastik	38
11.	Roheline võrgustik	38
12.	Põhjavesi	40
12.1.	Põhjavee kaitstus.....	41
12.2.	Hajukoormus	42
12.3.	Punktkoormus.....	42
13.	Pinnavesi	43
13.1.	Mereosa	43
13.2.	Järved	44
13.3.	Jõed	46
13.4.	Ojad	46
13.5.	Peakraavid	46
13.6.	Kraavid	46

	13.7. Kanalid.....	46
	13.8. Allikad.....	46
14.	Maaparandussüsteemid	50
15.	Üleujutusohuga alad	50
16.	Väärtuslik põllumajandusmaa	53
17.	Maavarad ja maardlad.....	54
	17.1. Maardlad	55
	17.2. Mäeeraldised.....	56
18.	Kultuuriväärtused	57
	18.1. Kultuurimälestised	57
	18.2. XX sajandi arhitektuuripärandi objektid	62
	18.3. Maaehituspärandi objektid	64
	18.4. Pärandkultuuri objektid	65
	18.5. Militaarpärand.....	66
	18.6. Väärtuslikud maastikud	66
	18.7. Miljööväärtuslikud alad	68
	18.8. Kalmistud.....	69
19.	Taristu.....	69
	19.1. Teedevõrk	69
	19.2. Vee- ja kanalisatsioonivõrk	71
	19.3. Sademevesi	74
	19.4. Tuletõrje veevõtukohad	74
	19.5. Soojavarustus	75
	19.6. Elektrivõrk	75
	19.7. Sidevõrk.....	76
20.	Taastuvenergeetika	77
21.	Jäätmemajandus	78
	21.1. Korraldatud jäätmevedu	78
	21.2. Jäätmekäitluskohad	78
22.	Keskkonnaohtlikud objektid	80
23.	Riigikaitseelised ehitised	82
24.	Radoon.....	82
	INFOALLIKAD	84

Eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus on kajastatud seisuga juuli 2019. Seda dokumenti ei uuendata edaspidise üldplaneeringu protsessi käigus pärast LS ja KSH VTK valmimist. Kui üldplaneeringu koostamise käigus ilmneb uusi asjaolusid, mis mõjutavad planeeringulahenduse koostamist, arvestatakse nendega planeeringu koostamise käigus.

1. Asend

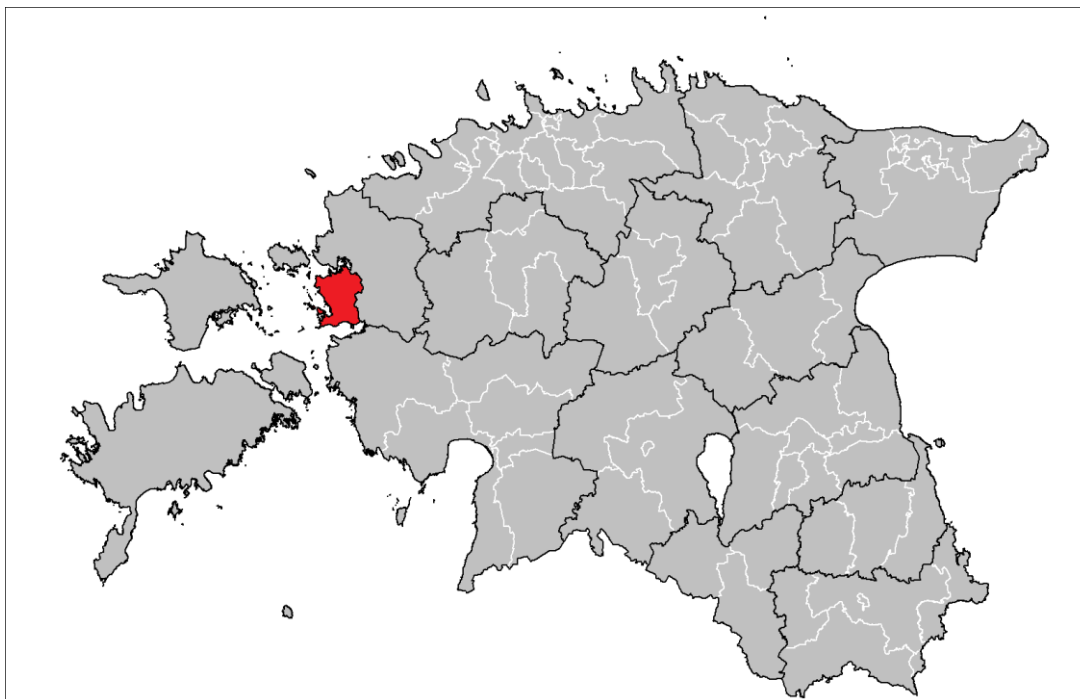
Haapsalu linn asub Läänemaal, Lääne-Eesti rannikul. Kaugus pealinnast Tallinnast on 100 km ning Pärnust 110 km.

Haapsalu linna moodustasid 2017. aasta haldusreformi käigus endised Haapsalu linn ja Ridala vald.

Haapsalu linna territooriumil asub 1 linn, 2 alevikku ja 56 küla. Linna koosseisu kuulub ka 78 saart ja laidu, millest suurim on Tauksi (2,5 km²) ja ainsana asustatud Hobulaid (0,75 km²). Haapsalu toimepiirkonna (end Haapsalu linn ja Ridala vald) keskuslinn Haapsalu on ühtlasi ka maakondlik keskus.

Haapsalu linna naaberomavalitsused on Lääne-Nigula vald ning merepiir on Vormsi vallaga loodes ning Lääneranna vallaga lõunas. Lääneranna vallaga seob Haapsalu linna ennekõike Matsalu rahvuspark.

Haapsalu linna pindala on ligikaudu 270 km² ning selle ulatus põhjast-lõunasse on ligikaudu 20 km, idast läände umbes 17 km.

Joonis 1. Haapsalu linna asend.

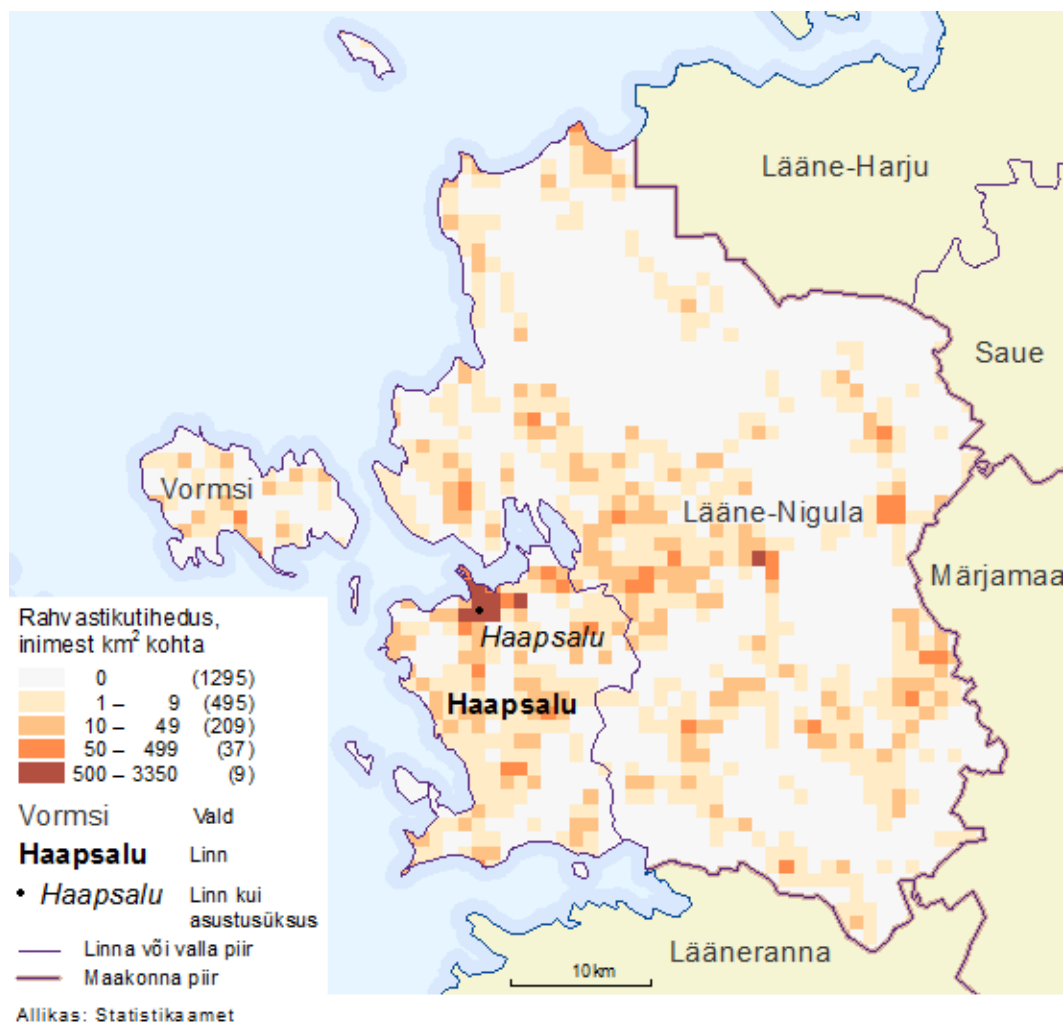
2. Asustus ja rahvastik

Rahvastikuregistri andmetel elas 01.01.2019 Haapsalu linnas 13077 inimest. 1. jaanuari 2018. aasta seisuga elas omavalitsuses 13 513 inimest. 1. jaanuar 2017 seisuga oli elanikkonna arv 2017. aastal ühinenud Haapsalu linnas ja Ridala vallas kokku 13 596. Seega vähenes elanike arv 83 inimese võrra.¹ Elanike arvu vähenemine on olnud pidev protsess. Haapsalu linna ülalpeetavate määr on 62, s.t mittetöoeliste (0–14-aastased ja üle 65-aastased) elanike arv 100 tööelise (15–64-aastased) elaniku kohta. Demograafiline töötururindeks on 0,73, mis näitab eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastased) suhet ja tähendab, et tööturule sisenejaid on vähem kui sealt lahkujaid (kui demograafilise töötururinde näitaja väärtus on üle 1, on tööturule sisenejaid rohkem kui lahkujaid).²

Rahvastik on omavalitsuses peamiselt koondunud omavalitsuse põhjaossa ja rannikule – Haapsalu linna, Uuemõisa ja Paralepa alevikesse. Tihedamalt asustatud piirkonnad on ka Sinalepa paikkond linna keskosas ning Asuküla paikkond Lääne osas.

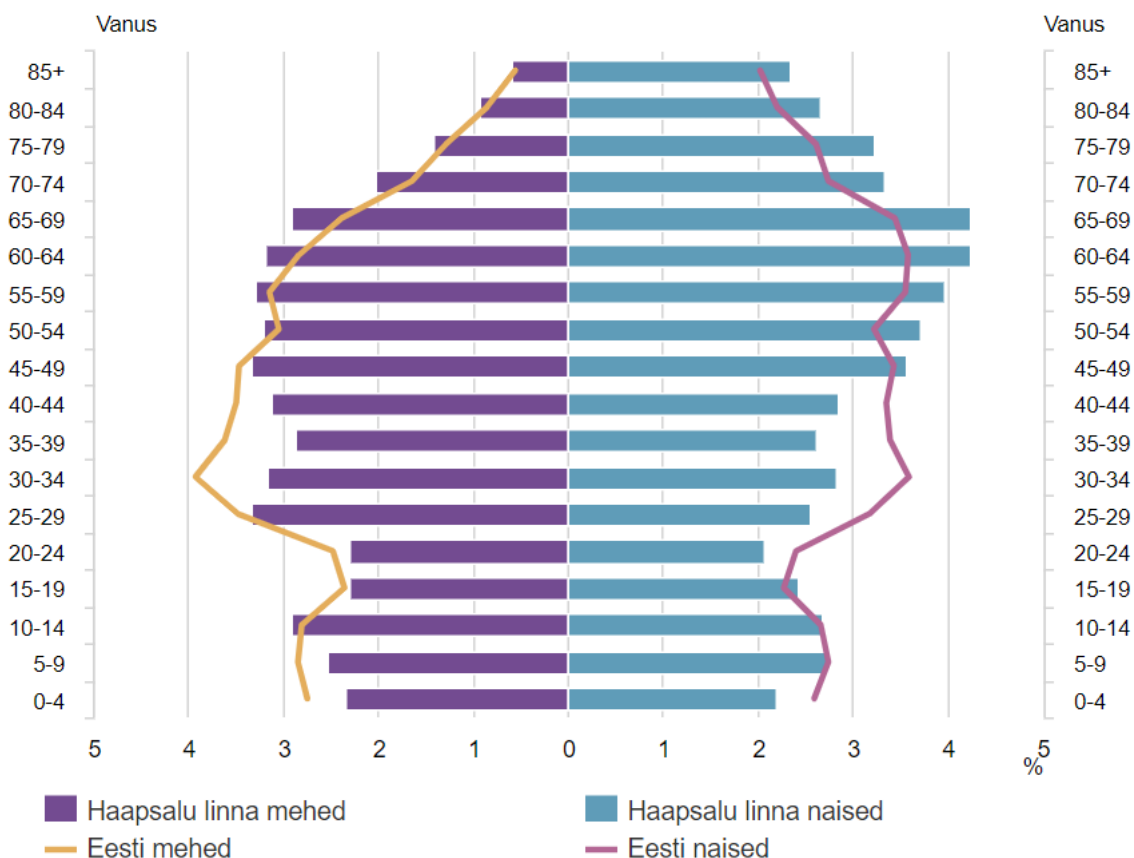
¹ Suur osa vähenemisest tuli sellest, et isikud, kes polnud oma elukohta avaldanud ja kellel oli aadress registris asula täpsusega, ilma aadressita, jäeti 2019. aastast arvestusest välja.

² Haapsalu linna arengukava 2018-2028

Joonis 2. Rahvastikutihedus Lääne maakonnas ja Haapsalu linnas. Allikas: Statistikaamet

Rahvastikupüramiid (joonis 3) annab infot, milline on tõenäoline rahvastiku soolis-vanuseline struktuur ning üldine foon lähiaastakümnetel. Haapsalu linna rahvastikupüramiid annab aimu sündimuse vähenemisest ja rahvastiku vananemisest. Seega on ka Haapsalu linn silmitsi elanikkonna vähenemisega.

Joonis 3. Haapsalu linna rahvastikupüramiid. Allikas: Statistikaamet

3. Sotsiaalne taristu³

3.1. Lasteaiad

Haapsalu linnas tegutseb viis munitsipaallasteaeda: Pääsupesa, Päikesejänku, Tareke, Tõruke ja Vikerkaar, kus on kohti ca 500 lapsele, igas majas umbes 100 last. 2015. aastal avati üks rühm alla kahe aastastele lastele Päikesejänku lasteaias ning 2018. a sügisest avati täiendavalt üks rühm alla kahe aastastele lastele Tarekese lasteaias.

Lasteaia rühmad tegutsevad ka kahes ühendasutuses: Uuemõisa Lasteaed-Algkooli juures kaks rühma 40 lapsele vanuses 3–7 aastat ja Ridala Põhikooli juures kolm rühma ca 50 lapsele vanuses 1,5–7 aastat.

Lissaboni strateegiast tulenev eesmärk, et Euroopa Liidu liikmeriikides osaleb 2020. aastaks alushariduses 95% kõigist 4-aastastest kuni kooliminekuks lastest, on hetkel Haapsalu linnas täidetud. Haapsalu linn on taganud lasteaiakohad kõikidele soovijatele.

Lasteaias Tõruke (Wiedemanni tn 12) tegeletakse põhjalikult loodusharidus- ja folkloorisuunaga. Tõrukese lasteaias juurde kuulub peale tavarühmade ka kaks sobitusrühma ja üks tasandusrühm. Tasandusrühmas on 12 mitmes vanuses last.

Lasteaias Vikerkaar (Lihula mnt 13) töötavad kõik rühmad „Hea Alguse“ metoodika alusel. Lasteaed Vikerkaar on 2015. aastal renoveeritud Šveitsi toetusrahade toel ligi-nullenergia hooneks.

³ Haapsalu linna arengukava 2018-2028

Lasteaed Pääsupesa (Niine tn 3/5) kuulub 2001. aastast tervistedendavate lasteaedade (TEL) võrgustikku. 2017. aastal korrastati lasteaia õuealal kõvakattega teed. Hetkel on Pääsupesa lasteaias kasutusest üks rühmaruum.

Lasteaed Päikesejänku (Endla tn 9) kuulub tervistedendavate lasteaedade (TEL) võrgustikku. Alates 01.09.2015. a avati lasteaias sõim lastele vanuses 1,5–2 aastat. Rühma loomist on toetatud ESF meetmest: „Lapsehoiukohtade loomine ja teenusepakkumise toetamine 0–7 aastastele lastele“, rühma nimekirjas on 16 last.

Lasteaed Tareke (Põllu tn 6) avati 1986. aastal venekeelse lasteaiana. Aastal 2007 avati esimene eesti rühm. Alates 2010/2011. õppeaastast oli Tarekeses 2 vene ja 4 eesti õppekeelega rühma. Kuna enamik venekeelsete laste vanemaid soovib oma lapsele eestikeelset rühma, siis 2014. a sügisest venekeelseid rühmi ei ole. Venekeelsetele lastele pakutakse vene keele lisaõpet eestikeelsetes rühmades. Lasteaia eripäraks on eri rahvuste ühistegevus. Alates 2016 aastast on lasteaias 8 pagulasperedest pärit last. 2018. a sügisest avati lasteaias täiendavalt üks rühm alla kahe aastastele lastele.

Uuemõisa lasteaed on üks osa Uuemõisa Lasteaed-Algkoolist. Lasteaed avati 17. septembril 2010. aastal. Lasteaias on 2 liitrühma (lapsed vanuses 2–7 aastat). Seisuga 01.05.2018 on rühmades 41 last, kellega töötab 4 kvalifikatsioonile vastavat rühmaõpetajat ja 2 õpetaja abi. Lisaks neile ametikohtadele on lasteaias olemas ka osalise koormusega õppealajuhataja, muusika- ja liikumisõpetaja ning haridustehnoloog. Vajadusel saavad lapsed ja lapsevanemad abi koolipsühholoogilt. Väga oleks lasteaeda vaja logopeedi. Lasteaia asukoht mõisapargi kõrval ja suur mänguväljak pakuvad erinevaid võimalusi tutvumiseks looduse mitmekesisusega. Tegutsemine õues võimaldab rakendada õuesõppe, kogemus- ehk aktiivõppe, avastusõppe ja projektitöö meetodeid.

Ridala Põhikooli lasteaia kõik kolm rühma on liitunud programmiga „Kiusamisest vaba lasteaed“ ning Ridala lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku. Ühisasutusena kooliga on koostöö tihe kooli ja lasteaia vahel: osalemine Kunstistuudio töös, ühised üritused lasteaialastele, kooliõpilastele ning nende peredele. Süvendatult tegeleb lasteaed loodusharidusega. Seisuga 10.05.2018 on lasteaias 48 last.

Era lapsehoiuteenust pakub Haapsalus MTÜ Lepatriinu Mängumaa, kes on varasematel aastatel võtnud hoiule need lapsed, kellele Ridala vald munitsipaallasteaedades kohta ei leidnud. 2019. aastal pandi üks Lepatriinu maja kinni, teise majja jäi 32 kohta. Ülejäänud lapsed paigutati linna lasteaedadesse. Lepatriinu võtab lastehoidu ka alla 1,5 aastaseid.

3.2. Koolid

Haapsalu linnas on 5 põhihariduskooli ning 2 gümnaasiumi – Läänemaa Ühisgümnaasium ning Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium.

Haapsalu Linna Algkool (Ehte tn 14) loodi Haapsalu 9-klassilise kooli reorganiseerimise tulemusel 1990. a. Õpe toimub kahes hoones: Ehte tn koolihoones ja Haapsalu Noorte Huvikeskuse hoones (Wiedemanni 4).

Uuemõisa Algkool alustas tööd 1. septembril 1994. 2010. aasta sügisel avati kooli juurde lasteaia osa ning alates sellest ajast kannab kool Uuemõisa Lasteaed-Algkooli nime. Kool asub mõisahoones, mis on ümbritsetud suure pargiga.

Haapsalu Põhikool (Kuuse tn 1) alustas õppetööd 1. septembril 2013, mil senise kahe gümnaasiumi (Wiedemanni Gümnaasium ja Haapsalu Gümnaasium) baasil loodi Wiedemanni Gümnaasiumi hoones Läänemaa Ühisgümnaasium ja Haapsalu Gümnaasiumi hoonesse loodi Haapsalu Põhikool. 1964. aastal ehitatud põhikooli hoone on amortiseerunud ega vasta kaasaegsetele õpikeskkonna vajadustele. Haapsalu linn on taotlenud toetust riiklikust põhikoolivõrgu korrastamise toetusprogrammist uue koolihoone ehitamiseks. Toimunud on arhitektuurikonkurss ning valitud on võidutöö. Käimas on uue koolihoone projekteerimine Lihula mnt 12 kinnistule.

Ridala Põhikool alustas õppetööd 1. septembril 1959. a. Koolitüübilt on tegemist lasteaed-põhikooliga. Ridala Põhikoolil on oma köök koos personaliga, mis toidlustab kooli, lasteaeda ja ka eralapsehoidu Lepatriinu Mängumaa.

Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium (Kuuse tn 1) asub 1. septembrist 2013 Haapsalu Põhikooliga samas õppehoones. Kool on ühe asutusena tegutsev põhikool (8.–9. klass) põhihariduse omandamiseks ja gümnaasium (10.–12. klass) üldkeskhariduse omandamiseks. Kool töötab mittestatsionaarses vormis.

Kuni 31.08.2018 tegutses Haapsalus venekeelset põhiharidust andev Haapsalu Nikolai Kool (Lihula mnt 12). Õpilaste arvu pidevast kahanemisest tingituna lõpetas kool eraldiseisva asutusena tegutsemise ning õpilastel jätkub venekeelse hariduse omandamise võimalus Haapsalu Põhikooli koosseisus.

Tabel 1. Õpilaste arv Haapsalu linna koolides. Allikas: Haapsalu linna arengukava

KOOLID	ÕPILASI (2017/18 õa)
Haapsalu Linna Algkool (1. – 6. kl)	314
Uuemõisa Lasteaed-Algkool (1.- 6. kl)	147
Haapsalu Põhikool (1.- 9. kl)	570
Ridala Põhikool (1. – 9. kl)	113
Haapsalu Nikolai Kool (1.- 9. kl) vene õppekeelelega	57
KOKKU põhihariduses õpilasi	1201
Läänemaa Ühisgümnaasium (10. - 12. kl)	273
Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium ⁴	77
KOKKU gümnaasiumi astmes õpilasi	350

Haapsalu Põhikool kolib 2020. sügisel Kuuse tn 1 hoonest uude Lihula mnt 12 õppehoonesse. Uue hoone ehitamisega luuakse õpilastele nüüdisaegsed õppetingimused, kus on I ja II kooliastmele koduklassid, HEV õpilastele ja keeleõppeks mõeldud väiksemad (kuni 12 õpilasele) klassid ning III kooliastmele aineklassid. Samuti planeeritakse uude koolihoonesse administratiivblokk, kus hakkavad paiknema juhtkonna ja tugiteenuseid pakkuvate spetsialistide kabinetid, õpetajate tuba ja muud koolihariduse andmiseks vajaminevad ruumid.

Lisaks uue põhikooli hoone ehitamisele, on Haapsalu linnal kavas teha suuremahulisi investeeringuid õppetingimuste parandamiseks Haapsalu Linna Algkoolis. 1938. aastal asukohaga Ehte tn 14 valminud Haapsalu Linna Algkooli hoone praegune asukoht on linna geograafiat ning asustust arvestades mõistlik. Koolis on tähtsal kohal hariduslike erivajadustega lastele kohandatud õppetegevus – eriklassides õpib kokku 57 õpilast, samuti on koolis rakendatud ühele õpilasele suunatud õpe pimedate õpilaste õpetamiseks. Haapsalu Linna Algkooli lõpetajad (ca 60 õpilast igal aastal) jätkavad III kooliastmes õppimist Haapsalu Põhikoolis.

Pärast 01.01.2018 toimunud Haapsalu linna ja Ridala valla ühinemist kuuluvad Haapsalu linna koolivõrgu koosseisu ka Uuemõisa Lasteaed-Algkool ja Ridala Põhikool. Uuemõisa Lasteaed-Algkool asub Uuemõisa alevikus ja jääb Haapsalu kesklinnast 3 km kaugusele. Uuemõisa Lasteaed-Algkooli õpilased (ca 20 õpilast igal aastal) jätkavad õpinguid III kooliastmes enamasti Haapsalu Põhikoolis. Ridala Põhikool asub Haapsalu kesklinnast 15 km kaugusel asuvas Panga külas ning pakub põhiharidust peamiselt endise Ridala valla lõunapoolse osa (Haeska, Sinalepa ja Parila paikkonna) lastele.

⁴ Täiskasvanute gümnaasium on 2019/20 õppeaastal Haapsalu Kutsehariduskeskuse osakond.

Täiendavalt asub Haapsalu linnas erivajadustega lastele põhiharidust pakkuv riigikool – Viigi kool, milles Haapsalu linna lapsed käib ligikaudu 40. 2019. aastal algatas Haapsalu linn detailplaneeringu, selgitamaks välja võimalused Viigi kooli rajamiseks uues asukohas.

Haapsalu naaberomavalitsustes tegutsevates koolides käib Haapsalu õpilasi enam Oru koolis, Noarootsi Gümnaasiumis ja Kullamaa Gümnaasiumis. Vähemal määral õpitakse Lihulas ja ka Tallinnas.

Lisaks põhikoolidele ja gümnaasiumile asuvad Haapsalu linnas ka kutseharidust ja täiendkoolitust pakkuv Haapsalu Kutsehariduskeskus (Uuemõisa alevikus) ning Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž (Haapsalu linnas). Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži eesmärk on Lääne regiooni vajadustest lähtuvalt õppekavade arendamine ja avamine, Lääne regiooni arengut toetav uurimis- ja arendustegevus ning süsteemse täiend- ja ümberõppe korraldamine. Kolledžis saab omandada kõrghariduse neljal erialal: 1) rakendusinformaatika (tarkvaraarendus ja -disain); 2) liiklusohutus; 3) tervisejuht; 4) käsitöötehnoloogiad ja disain. Samuti pakub kolledž nii eelnimetatud erialadel kui ka õpetajakoolituse valdkonnas ümberõppe- ja täiendkoolituskursusi.

3.3. Huviharidus

Huvihariduse võimaldamiseks on Haapsalus järgmised munitsipaalasutused: Läänemaa Spordikool, Haapsalu Noorte Huvikeskus, Haapsalu Muusikakool, Haapsalu Kunstikool. Samuti tegutsevad huviringid ja -klubid Haapsalu Kultuurikeskuses ja munitsipaalasutustes. On ka mitmeid MTÜ-sid ja üks SA, kelle tegevust linn toetab. Haapsalu Kultuurikeskuse ja koolide juures tegutsevad mitmed huviringid ja noorte kultuurikollektiivid, nt laulustuudio DO-RE-MI, tantsukool T-Stuudio. Venekeelset huvitegevust korraldavad MTÜ Bölliina ja MTÜ Eesti-Vene Rahvakultuurikeskus Bereginja.

Läänemaa Spordikoolis on võimalus tegutseda järgmistel spordialadel: kergejõustik, laskmine, vehklemine, korvpall, ujumine, jalgpall, lauatennis.

Haapsalu linna toetusel tegutsevad ka MTÜ Haapsalu Tennisekool, MTÜ Haapsalu Purjespordikool ja mittetulundusühinguna registreeritud spordiklubid, kes korraldavad ka noortesporti tegevust. Läänemaa Spordikool, MTÜ Haapsalu Tennisekool ja enamik spordiklubisid kasutavad OÜ Haapsalu Spordibaaside spordibaase. Oma baas puudub MTÜ Haapsalu Purjespordikoolil, kes kasutab baasina Veski viigi sadamat.

Haapsalu Noorte Huvikeskus (Wiedemanni tn 4) pakub noortele õppekava alusel huviharidust ning korraldab ka avatud noorsootööd, info edastamist ja nõustamist. Haapsalu Noorte Huvikeskusele on kaks suunda: huviharidus ja avatud noorsootöö.

Haapsalu Noorte Huvikeskuse hoone kõrval asuva Haapsalu Linna Algkooli õpilaste arv on viimase viie aasta jooksul oluliselt kasvanud ning samas on kasvanud ka hariduslike erivajadustega lastele sobiva õpikeskkonna vajadus. Õppetöö paremaks korraldamiseks kasutab algkool huvikeskuse ruume kõigil kolmel korrusel. Hoonet on seestpoolt regulaarselt nüüdisajastatud, küll aga on amortiseerunud fassaad ja küttesüsteem.

Haapsalu Kunstikoolis (Jaani tn 2) Haapsalu Kunstikool pakub kunstialast enesetäiendamise võimalust nii lastele kui täiskasvanutele. Lapsed saavad õppida eelkooli ja põhikooli astmes ning osalise õppeajaga. Täiskasvanud saavad osaleda huvikoolitusel. Lisaks pakub Haapsalu Kunstikooli galerii mitmekülgseid näituseid nii kooli enda õpilastelt kui väljastpoolt tulevatelt kunstnikelt.

Haapsalu Muusikakoolis (Kastani tn 7) õpetatakse klaveri, süntesaatori, keelpilli, klassikalise kitarr, löökpilli, puhkpilli, akordioni ja pärimusmuusika eriala. Koolis tegutsevad kammerorkester, teatriklass ja rahvapilliorkester. Kool asub sotsiaalmaja ühes tiivas.

SA Innovatsioonikeskus INNOKAS loodi eraalgatusel ja registreeriti 07.01.2014. Eesmärk on noorte ettevõtlikkuse arendamine, noortele mõeldud ettevõtlus- ja IT-tegevuse korraldamine, koordineerimine ja innovatsiooniliste tehnoloogiate kaudu edendada koostööd eri valdkondade vahel. Missioon on olla uuema tehnoloogia kasutuselevõtu ja praktiliste lahenduste rakendamise ja leidmise tugikeskus. SA innovatsioonikeskusele INNOKAS on IKT-teemalise huvihariduse eestvedaja ja arendaja Haapsalus.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et Haapsalus on mitmekesised võimalused eri huvialade harrastamiseks. Siiani on kõige nõrgemad teadus-, loodus-, tehnika- ja IKT-teemaline huviharidus. Seda tingib juhendajate ja tehnilise baasi puudus. Põhikoolide nüüdisajastamisel tekib tehniline baas eelnimetatud valdkondade huvihariduse arendamiseks. Teadus-, loodus-, tehnika- ja IKT-teemalise huvihariduse arendamiseks on võimalus teha ka koostööd Haapsalu Kutsehariduskeskuse ja TLÜ Haapsalu Kolledžiga.

3.4. Noorsootöö

Haapsalu linnas elab 01.01.2018 seisuga 2545 noort inimest vanuses 7–26 aastat. 7–18-aastaseid noori 1543 ja 18–26-aastaseid noori 1002.

Avatud noorsootöö teenust pakub Haapsalu linna allüksusena Haapsalu Noorte Huvikeskus, mille all tegutseb neli avatud noortekeskust (Wiedemanni ANK, Kastani ANK, Panga ANK, Jõõdre noortetuba). Avatud noortekeskus on avatud kõigile 7–26-aastastele noortele, seadmata tingimusi nende oskustele, võimetele, teadmistele ja rahalistele võimalustele. Noortekeskus loob noortele võimalusi huvitavateks ja arendavateks tegevuseks. Igapäevaselt on noortel võimalik osaleda arendavates aktiivsetes tegevustes: lauamängud, lauajalgpall, lauatennis, jne. Avatud noortekeskus toetab noorte omaalgatusi ning kaasab noori aktiivselt tegevuste algatamisse ja läbiviimisesse. Noortekeskus toetab noorte omavahelist suhtlemist, pakub võimalusi mitteformaalseks ja formaalseks õppimiseks. Noortekeskus planeerib ja teostab projekte ja programme noortele ning osaleb koostöös noortega linnaülestes noorte sündmuste korraldamises ning kohalikes ja rahvusvahelistes projektides.

Noorteorganisatsioonidest tegutsevad Haapsalu linnas tegutsevad Kaitseliidu Lääne Malev (Noorkotkad, Kodutütred, Naiskodukaitse), Lääne Skautide Maleva noored skaudid, MTÜ Võnnu Noorte Selts ja MTÜ Ühendus Asuküla Selts, kiriku koguduste noored jt)

Erinoorsootöö (töö haavatava sihtgrupiga) teenuse pakkujad on põhiliselt üldhariduskoolide tugispetsialistid, Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku perekeskus, Sotsiaalmaja. Läbi kohaliku omavalitsuse ning noortekeskuse kaudu osaletakse tugila- ja noortegarantii tugisüsteemi programmis. Probleemiks on koolivälisel ajal ebapiisav järelevalve noorte tegevuse üle avalikus ruumis.

Koordineeritud kutsesuunitlus- ja karjäärinõustamine linna tasandil puudub, see toimib koolide põhiselt 7.–12. klassile. Karjääriinfot ja nõustamisteenuseid pakub Haapsalu linnas Lääne-Eesti Rajaleidja keskus. Koolides töötavad tugispetsialistid.

Noorte infot jagavad erinevad noorsootöö asutused, noorteorganisatsioonid, linnavalitsus ja üldhariduskoolid. Peamiselt on info noorele kättesaadav veebilehekülgede, foorumite, e-posti, infostendide ja ajalehe kaudu.

Haapsalu linnavalitsus korraldab laste projektlaagreid. Laagrid on mõeldud Haapsalu linna 9–14-aastastele lastele. Laagrikasvatajad on osa kutse tunnistusega noorsootöötajad. Koostöös avatud noortekeskusega korraldatakse noorte puhke- ja vaba aja laagrit ning suve noortekat väiksematele noortele (6–11-aastased). Veel osalevad Haapsalu linna vähekindlustatud perede lapsed noorte üleeestilistes noorte püsilaagrites, mille finantseerimine käib riikliku programmi, omavalitsuse ja lapsevanemate koostöös. Spordi- ja tantsulaagreid korraldavad klubid peamiselt oma klubi liikmetele ja nende laagrite sisuline tegevus lähtub vastava klubi tegevusala spetsiifikast.

Haapsalu linna noortel on võimalik osaleda otsustusprotsessides läbi noortevolikogu- ja erakondade noortekogude töö kaudu. Noorte osaluskogudena tegutsevad õpilas- ja üliõpilasesindused kõigis linna üldhariduskoolides ning Haapsalu Kutseharidus Keskuses. Haapsalu Noortevolikogu tegutseb linnavolikogu juures.

3.5. Kultuur ja vaba aeg

Haapsalu linn kui asustusüksus on ajaloolise kuurortlinnana Lääne-Eesti turismi tõmbekeskus, millele on iseloomulikud aastaringsed mitmekülgsed kultuurisündmused ja sportimisvõimalused ühes neid toetava nüüdisaegse ja atraktiivse taristuga. Haapsalu kultuurielu on aktiivne ja sündmusterohke,

seda eriti suvel, mil on raske leida festivalivaba nädalavahetust. Festivalid on tuntud nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Haapsalu linn toetab kultuurialast tegevust ja valdkonna taristu ehitamist. Haapsalu linnal on kaasaegne kultuurikeskus, mis teenindab kogu Lääne maakonda. Kultuurikeskus on linna kultuurisündmuste peamine korralduspaik ja korraldaja. Majas tegutseb ka Lääne Maakonna Keskraamatukogu, mis täidab maakonnaraamatukogu lisaülesandeid. Raamatukogu koosneb keskkogust, mis jaguneb osakondadeks: teenindusosakond, lasteosakond ja komplekteerimisosakond ning keskraamatukogul on haruraamatukogud: Uuemõisa raamatukogu, Ridala raamatukogu, Asuküla raamatukogu. Linnas on väljakujunenud Lääne-Eesti kultuuri- ja kunstipärandit hoidev ja tutvustav ainulaadne ja omanäoline muuseumide ja galeriide võrgustik.

Kultuuriseltsid ja -klubid on vabaühendused, kes korraldavad oma tegevust ise. Haapsalu linnal puudub täpne ülevaade huvitegevuse harrastajate arvu ja vajaduste kohta. Teave on olemas seltside ja klubide kohta, kes taotlevad tegevustoetust, viivad läbi avalikke üritusi või teevad muul moel omavalitsusega koostööd. Kohalikud kultuuriseltsid ja -klubid korraldavad üha enam projektipõhiseid sündmusi kohaliku kultuurielu elavdamiseks aastaringelt, kuid eesmärk on suuremat rõhku panna ka nõ madalhooajale (september-aprill). Madalhooaja põhiline kultuurikalendri täitja on Haapsalu kultuurikeskus ja Lääne Maakonna Keskraamatukogu. Toimuvad kontserdid, teatrietendused, näitused, kohtumisõhtud. 2017. a sõlmisid Haapsalu linn ja Rahvuskooper Estonia kultuurialase koostöölepe, mille tulemusena toob teater Haapsalu kultuurikeskusesse oma etendusi ja kontserte sh viivad läbi ka ooperi- ja balletihariduslike lasteprojekte linna koolides ja lasteaedades.

Haapsalus on palju mitmesuguseid kultuurikollektiive, mille tegevust Haapsalu linn toetab. Kultuurikollektiivid jagunevad järgmiste valdkondade alla:

- muusikavaldkond – koorid, orkestrid, ansamblid
- tantsuvaldkond – rahvatantsu- jm tantsurühmad, võimlemisrühmad
- teatrivaldkond – harrastusteatrid
- kunsti- ja käsitöövaldkond – käsitööseltsid ja kunstiklubid
- rahvusvähemuste valdkond – ingerisoomlaste ja slaavi seltsid
- ajaloovaldkond – ajalooliste laeva- jm ehitus- ja käsitöötraditsioonide tutvustamine, populariseerimine ja taaselustamine

Madalhooajal välja kujunenud traditsioonilised kultuurisündmused on Vene laat (jaanuar), Šoti pidu (veebuar), Rannalõõts (märts), Haapsalu fantaasia- ja õudusfilmide festival HÖFF (aprill), Muuseumiöö (mai), maakonna tantsupidu (mai), Nostalgiapäevad (september).

Kõrghooaja (mai – august) kultuurisündmustel on pikaajalised traditsioonid. Valge Daami Aeg toimub juba aastast 1979, Augustibluus aastast 1993, Haapsalu vanamuusikafestival aastast 1994. Haapsalu kõrghooaja traditsioonilised kultuurisündmused, mis on kujunenud Haapsalu maineüritusteks on: Haapsalu graafilise disaini festival (juuni), Itaalia veinipidu Haapsalus (juuni), Nargenfestivali Cyrillus Kreegi päevad (juuni), Haapsalu vanamuusikafestival (juuli), American Beauty Car Show (juuli), Joogafestival (juuli), Haapsalu rahvuslik koerte näitus (juuli), Augustibluus (august), Valge Daami aeg koos Valge Daami vabaõhulavastusega (august), Haapsalu pitsipäev (august) ja Rannalõõts (august).

Kultuurisündmuste kavasse on lisandunud ka klassikalise muusika festival "Haapsalu Tšaikovski festival" (juuni), laste kultuurifestival "Lapsepõlvemaagia" (juuli-august), rockmuusikafestival "Rock in Haapsalu" (juuli-august), tänavatoidufestival "Maitsete Promenaad" (august).

Haapsalu on rikas mitmesuguste esinemispaikade poolest, mis on oluline põhjus, miks on siin nii palju eriilmelisi kultuurisündmusi. Suurürituste põhiline toimumispaik on ajaloolise piiskopilinnuse õu, sinne toomkirik oma erakordse akustikaga on rohkete vanamuusika kontsertide aastaringne toimumiskoht. Rohkete üritustega on sisustatud Promenaadi ääres asuvad kuursaal koos kõlakojaga, tantsupaviljon ja Aafrika rand. Ürituspaikadena toimivad ajalooline raudteejaam, Karja tänav, Veskiviigi sadam, kultuurikeskus, Läänemaa Ühisgümnaasiumi saal, Uuemõisa mõisa Valge saal ja park ning kirikud.

Kunstieliu tutvustamiseks asub kultuurikeskuses Haapsalu linnagalerii, mille puhul on tegemist nonprofitgaleriiga. 2017. aastal renoveeriti Jaani tn 2 hoone kompleks, kus asub 3 galeriiruumi. Iloni Imedemaa galeriis on võimalik imetleda Haapsalus lapsepõlve veetnud kunstniku Ilon Wiklandi töid. Evald Okase muuseumis on võimalik tutvuda kunstniku enda kui ka tema pereliikmete loominguga, samuti ei puudu suvisest näituseprogrammist väljapanekud teistelt kunstnikelt. Kunstnik Epp Maria Kokamäe loominguga on võimalik tutvuda Epp Marika Galeris, kus lisaks kunstniku enda töödele on esindatud ka tema perekonna looming. Eesti kunstiajaloo ühe erakordse kunstniku Ants Laikmaa majamuuseum koos pargialaga pakub külastajale ainulaadse võimaluse tutvuda Haapsalu lähistel asuva kunstniku kodu-ateljeega.

Haapsalule, enam kui 700 aasta vanusele linnale on iseloomulik muuseumide ja ajalooliste objektide rohkus. Sihtasutus Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid koosseisu kuuluvad Ilon Wiklandi pärandit tutvustav galerii ja teemakeskus Iloni Imedemaa, Haapsalu piiskopilinnus, Raudtee- ja Sidemuuseum, ajalooline Raekoda ja Ants Laikmaa majamuuseum ning atraktsioonid huvisõidurong Peetrike ja aurupaat Kallis Mari. Sihtasutusel on suur potentsiaal olla Haapsalu turismisektori eestvedaja, sest sihtasutuse hallata ja arendada on Haapsalu tähtsaimad ja külastatavaimad sümbolid – piiskopilinnus, raekoda ja raudteejaama kompleks. 2019. aasta suvel avatakse linnuses aastaringne keskaja tegevusmuuseum-külastuskeskus. Vana arhitektuuri väärtustav ja uue arhitektuuriga sisustatud hariv ja seikluslik linnus saab suure mõjuga turismitraksiooniks kogu Eestis. Haapsalus on ka rannarootsi kultuuripärandit tutvustav Rannarootsi Muuseum. Rannarootsi kultuuripärand on unikaalne nähtus ja sel on Haapsalu kuvandis oluline koht.

Haapsalu Pitsikeskus on käsitöökeskus, kus asub Haapsalu pitside püsinäitus ning saab tutvuda nende valmistamisega. Samuti osta Haapsalu sulle, rätte ja muid pitsilisi esemeid ning käsitöövahendeid. Keskuses toimuvad mitmesugused töötoad, üritused ja käsitöönäitused. Keskuse tööd veab MTÜ Haapsalu Käsitööselts. Pitsikeskus on suure arengupotentsiaaliga, mille sihtrühm on kohalike käsitööhuviliste kõrval ka aastaringselt aktiivselt liikuvad elustiili- ja huvipõhised turismirühmad.

Kultuuritraditsioonide säilitamine, arenev külaelu ja külakultuur ning vabaharidustegevus seltsimajades on määravad tegurid linna elanikkonna identiteedi ja eneseteadvuse kujundamisel, mis ühtlasi avaldab mõju maapiirkonna elukeskkonna kvaliteedile. Maapiirkonna elanikele võimaldab aktiivset osalemist kultuurielus ka linnalise piirkonna lähedus. See annab võimaluse osa saada linnas toimuvatest kontsertidest, festivalidest, teatrietendustest jne.

Kultuurisündmusi korraldatakse peamiselt Ridala Põhikooli saalides; Haeska, Võnnu, Kiideva, Parila ja Asuküla seltsimajades ning Puijes Nina talu ruumides. Erinevaid vabaõhuüritusi viiakse läbi seltsimajade juures olevatel peoplatsidel. Sinalepa paikkonnas korraldatakse vabaõhuüritusi peamiselt Mäemõisa pargis ja Kiideva sadamas.

Säilinud on pikaajaliste traditsioonidega külaelu ja -kultuur. Koolides ja külakeskuste seltsimajades on võimalik korraldada soovikohaseid sündmusi koostöökokkuleppel ruumide valdajaga. Isetegemise toimimine on määrav tegur külaelanike identiteedi ja eneseteadvuse kujundamisel ning avaldab positiivset mõju elukeskkonna kvaliteedile. Asuküla seltsimaja hoonet haldab ja tegevust korraldab Asuküla Selts MTÜ. Ruumides asub ka haruraamatukogu. Paikkonnas puudub külaplats seltsi vabaõhuürituste läbiviimiseks (jaanituli jms). Eesmärgiks on seltsimajas mitmesuguste kogukonnale vajalike kultuuri- ja vabaajateenuste pakkumine (nt loomekeskus, noorteringid, käsitööringid, laste suvelaagrid, näitering, koduloolised väljapanekud, filmiõhtud vms). Võnnu seltsimaja hoonet haldab ja tegevust korraldab Võnnu Noorte Selts MTÜ. Haeska seltsimaja hoonet haldab ja tegevust korraldab Ühendus Haeska Külaselts MTÜ. Haeska seltsimaja ruumid on osaliselt renoveeritud ja seltsimaja on võimalik kasutada kõikidel sihtgruppidel. Seltsimaja juures vajab väljaarendamist külaplats. Probleemiks on seltsimaja vähene kasutus. Parila seltsimaja haldab ja tegevust korraldab Ridala Selts MTÜ. Paikkonnas on väljast renoveeritud seltsimaja ja külaplats vabaõhuürituste korraldamiseks. Jõõdre korterelamus on avatud noortetuba, rekonstrueerimisel on mängu- ja palliväljakud. Parila seltsimaja ruumid leiavad vähe kasutamist, kuigi on erinevatele üritustele avatud, samuti vajavad hoone ruumid renoveerimist.

3.6. Tervisesport

Haapsalu linnal on hästi välja arendatud sporditaristu. Toimivad spordikoolid, tugevad treenerid ja eestvedajad, treeninglaagrid, koostööprojektid ja mitmekülgsed spordiüritused tagavad, et aktiivne sporditegemine toimub Haapsalu linnas aastaringelt. Elanikel on olemas võimalused tegeleda sportimisega vastavalt oma huvidele.

Spordiregistri (18.04.2018 seisuga) andmetel tegutseb Haapsalus 45 spordiorganisatsiooni, neist 39 spordiklubi. Haapsalu ja Lääne maakonna spordiklubisid koondab Lääne maakonna spordiliit Läänela.

Enamikku Haapsalu spordibaase haldab, arendab ja turundab Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ, mis kuulub 100% Haapsalu linnale. Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ halduses on nii Haapsalu Spordikeskus, Wiedemanni Spordihoone, Krahviaia Tennisekeskus, Tuksi Tervise- Ja Spordikeskus kui ka Panga Spordihoone. Lisaks on Haapsalu linna omanduses Paralepa terviserajad ja Mäemõisa park.

Haapsalu linn toetab spordiklubisid, nende poolt korraldatavaid võistlusi ja rahvaspordi üritusi. Rahvusvaheline Valge Daam vehklemisturniir, Ilmar Randma nimelised karikavõistlused laskmises, tenniseturniir Krahviaia Paarikas, lauatenнисes Albert Kanepi memoriaal, Haapsalu triatlon, Hanko regatt, Ridala offroad on vaid mõned spordiüritused, mis on Haapsalule tuntust kogunud.

Linn toetab noorte osalemist rahvusvahelistel võistlustel ja treeningutel. Iga-aastaselt tunnustatakse linna parimaid sportlasi, treenereid ja teisi aktiivseid spordiaktiviste.

Erinevate rahvale huvipakkuvate spordiürituste korraldamine, laste- ja noortespordi pidev arendamine, harrastus- ja saavutusspordiks, hästi toimiv koostöö spordiklubide- ja koolide vahel ja efektiivne rajatiste haldamine on taganud head ning mitmesugused sportimistingimused erinevatele sihtgruppidele.

3.7. Külaliikumine

Haapsalu linna maapiirkond jaguneb seitsmeks paikkonnaks: Võnnu, Asuküla, Sinalepa, Parila, Haeska, Paralepa ja Uuemõisa paikkonnad. Paralepa ja Uuemõisa paikkond moodustub küladest ümber aleviku. Põline asustus, rikkalik kultuuripärand ja seltsiliikumise pikk ajalugu on loonud soodsa aluse tänapäevasele külaliikumisele ja kogukonnastumisele. Aastal 1987 alanud tänapäevase kodukohaliikumise peamiseks eesmärgiks oli paikkondades asuvate vaatamisväärsuste, ajalooliste ja kultuurilooliste väärtuste korrastamine ning teadvustamine. Tähtis oli vanade koolikohtade ja koolimajade korrastamine, kooli- ja külakokkutulekute korraldamine ning seltsitegevuse ellu kutsumine.

Meeldivaks tulemuseks on kolm seltsimajaks korrastatud koolihoonet (Võnnu, Asuküla ja Parila) ja kolm koolikiviga tähistatud koolikohta (Ungur, Puise ja Saanika). Tänapäevani tegutsevad aktiivselt ligi kakskümmend aastat tagasi esimeste seas asutatud Asuküla, Haeska, Võnnu, Puise, Kiideva ja Parila külaseltsid ning vanad koolimajad on taas seltsidele koduks ja seltsimajad paikkondade seltsielu keskusteks. Kogu seltsiliikumise tegevusperioodil on kodukandi arengusse oma panust andnud ja andmas ligi kolmkümmend kodanikuühendust. Eesmärgipäraseks tegevussuunaks on kogukondade vaheline koostöö, kogukonnateenuste arendamine ning koostöö omavalitsusega.

Maapiirkondade elu elavdamise võtmeteguriks on kogukonnateenuste pakkumine. Keskustest kaugemate paikkondade elukvaliteet hakkab järjest enam sõltuma koostööst kohapealsete kogukondade ning omavalitsuse vahel.

3.8. Sotsiaalhoolekanne

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise põhimõteteks on lähtumine esmajärjekorras inimese vajadustest, eelistatakse abimeetmeid, mis on suunatud võimaluste leidmisele ja isiku suutlikkuse suurendamisele korraldada oma elu võimalikult iseseisvalt, nõustatakse isikut abimeetme valikul ja kohandamisel ning vajaduse korral abi kasutamisel vastava erialase ettevalmistusega spetsialisti poolt, lähtutakse abimeetme rakendamise tulemuslikkusest abi vajava isiku ning vajaduse korral pere ja kogukonna seisukohast, kaasatakse abi andmise kõikidel etappidel abi vajavat isikut ning

vajaduse korral ka tema perekonnaliikmeid, kui isik on selleks nõusoleku andnud, tagatakse abimeetmed isikule võimalikult kättesaadaval moel.

Tabel 2. 65- aastaste ja vanemate elanike ning puude raskusastmega elanike arv

KOHALIK OMAVALITSUS (seisuga 01.01.2018)	Rahvaarv KOKKU	65-aastaste ja vanemate elanike arv	Kehtiva puude raskusastmega inimeste arv		Kehtiva puude raskusastmega ja 65-aastaste ning vanemate elanike arv kokku
			kokku	sh 0–64- aastased	
Haapsalu linn	13516	3075	979	510	3585

Tabel 3. Puudega laste ja noorte arv

PUUDE LIIK	0–15 a Keskmine puue	0–15 a Raske puue	0–15 a Sügav puue	16–17 a Keskmine puue	16–17 a Raske puue	16–17 a Sügav puue
Keele- ja kõnepuue	6	5	0	0	0	0
Kuulmispuue	0	0	0	1	0	0
Liikumispuue	5	5	0	0	1	0
Liitpuue	4	24	3	4	4	2
Muu	9	14	1	1	0	0
Nägemispuue	3	0	1	0	0	0
Psüühikahäire	1	12	1	0	2	0
Vaimupuue	0	4	0	2	0	0
Üldkokkuvõte	28	64	6	8	7	2

Registreeritud töötute arv 31.12.2017. a seisuga oli 237. Toimetulekutoetust taotles 2017. aastal 210 peret, sh töötuga peresid 129, pensionäriaga peresid 44, lastega 78, ühe täiskasvanuga 45. Leibkonna liikmete arv kokku oli 415, neist lapsi 151, töötuid 135, pensionäre 46.

Omavalitsuse sotsiaalhoolekandeline abi andmist koordineerivad Haapsalu Linnavalitsuse sotsiaalosakond ja Haapsalu Linnavalitsuse sotsiaalkomisjon.

Hoolekandeline abi jaguneb toetusteks ja teenusteks. Abivajaduse väljaselgitamisel lähtutakse terviklikust lähenemisest isiku abivajadusele, võttes arvesse tema toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid. Sotsiaalteenuse osutamise võib vajadusel asendada sotsiaaltoetuse maksimisega või kombineeritult muu abi andmisega. Teenuste osutamise võib delegeerida linna hallatavatele asutustele ja muudele sotsiaalteenust osutavatele isikutele või asutustele, kus on olemas valmisolek ja professionaalsus teenust osutada.

Haapsalu linna poolt võimaldatavad teenused:

- koduteenused eakatele ja puuetega inimestele;
- üldhooldusteenused eakatele;
- tugiisikuteenus lastele, peredele, erivajadustega inimestele;
- täisealise isiku hooldus;
- isikliku abistaja teenus puudega inimesele;

- varjupaigateenus täiskasvanutele;
- turvakoduteenus täiskasvanutele ja lastele;
- sotsiaaltransporditeenus;
- eluruumi tagamine;
- asendushooldusteenus;
- nõustamisteenused;
- lapsehoiuteenus.

Lastekaitse ja laste hoolekandeteenused on:

- lastekaitse ja laste hoolekande korraldamine ja arendamine;
- haridusasutustes tugispetsialistide tagamine;
- vanemluse toetamine;
- laste õigusi ja heaolu tagavate programmide ja projektide läbiviimine;
- koostöö ja võrgustikutöö korraldamine.

Haapsalu Sotsiaalmaja (Kastani tn 7) on Haapsalu linna hallatav asutus, mille tegevuse eesmärgiks on elanikele toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks sotsiaalteenuste osutamine. Haapsalu Sotsiaalmaja pakub koduteenuseid, tugiisikuteenust puuetega inimestele, isikliku abistaja teenust, sotsiaaltransporditeenust, toitlustamist, turvakodu ja varjupaiga teenust täiskasvanutele, päevahoiuteenus. Samuti korraldab päevakeskuse tegevust ja huvitegevust eakatele ja erivajadustega inimestele ning korraldab erihoolekandeteenust igapäevaeltu toetamine, sh autismispektri häirega raske või sügava intellektihäirega täisealistele, töötamise toetamist ja toetatud elamist. Lisaks pakutakse sotsiaalmajas nõustamisteenuseid, sh võlanõustamist, korraldatakse koostööd vabavahenduste ja seltsidega, kelle põhikirjaline tegevus toetab inimeste toimetuleku tagamist ning koordineeritakse vabatahtliku tööd.

SA Haapsalu Hoolekandekeskus (Kastani tn 9) osutab asendushooldusteenust, mille eesmärk on pika- või lühiajaliselt lapse heaolu ja õiguste tagamine, lapse põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine, lapsele turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomine. Osutab tugiisiku teenust ja lapsehoiuteenust sh erivajadustega lastele, samuti pere tugiisiku teenust, laste turvakoduteenust ja sotsiaaltranspordi teenust. Erihoolekandeteenustest pakub toetatud elamist ja ööpäevaringset erihoolekannet.

Täiskasvanute varjupaiga teenust pakuvad MTÜ Sotsiaalhooleühing ja Samaaria Eesti Misjon. Nõustamisteenuseid pakuvad Läänemaa Kriisiabikeskus, EELK Haapsalu Perekeskus ja eraettevõtjad. Haapsalu Linnavalitsusega teeb koostööd teenuste osutamisel ja sotsiaalhoolekande arendamisel Eesti Punase Risti Läänemaa Selts, Läänemaa Naiste Tugikeskus, Läänemaa Toidupank, MTÜ Hoovõtukeskus, Läänemaa Puuetega Inimeste Koda oma liikmes organisatsioonidega, Läänemaa Pensionäride Ühing, Läänemaa Suurperede Liit MTÜ Oma Pere ja MTÜ Papaver jne. Abi vahendab MTÜ Läänemaa Abikassa.

3.9. Tervishoid

Suurim terviseteeenuse pakkuja Haapsalus, kelle teeninduspiirkonnaks on kogu Lääne maakond, on SA Läänemaa Haigla. SA Läänemaa Haigla on ainus Läänemaal asuv üldhaigla, mille koosseisu kuuluvad ambulatoorne eriarstiabi ja erakorralise meditsiini osakond, statsionaarne intensiiv- ja aktiivraviosakond ning õendus-hoolduskeskus, mis koosneb statsionaarse õendusabi osakonnast ja hooldekodust. Käesoleval hetkel pakub SA Läänemaa Haigla eriarstiabi 16 erialal. Erialadel, millel ei ole regioonis ühe eriarsti jaoks täies ulatuses mahtu, kasutatakse nn visiitarstide teenust. Taoline töökorraldus võimaldab tagada kvaliteetse eriarstiabi kiirema kättesaadavuse oma maakonna elanikkonnale. Haigla diagnostikakabinettide teenuseid kasutavad kõik maakonna perearstid ja teised tervishoiuasutused. Haigla rendib pinda Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH) kiirabibrigaadidele, koondades oma taristule juba praegu kolm peamist maakonna elanikele tervishoiuteenuste pakkujat – üldarstiabi, eriarstiabi ja kiirabi.

SA Läänemaa Haigla pakub üldhaiglale kohustuslikke ja lubatavaid tervishoiuteenuseid. Teenuste mahud on kooskõlas Eesti tervishoiuvaldkonna arengusuundadega, mille kohaselt statsionaarse ravi

mahud vähenevad ning ambulatoorse ravi olulisus kasvab. Personali osas on suurimaks probleemiks vananev töötajaskond. Sellest tulenevalt tegeleb haigla juhtkond aktiivselt personali värbamisprotsessi arendamise ja personali motiveerituse tagamisega.

SA Läänemaa Haigla tegeleb järjepidevalt arendustegevustega. Olulisemateks suundadeks on esmatasandi tervisekeskuse loomine ning tervisekeskust toetavate teenuste arendamine, sh aktiivraviteenuste arendamine, psühhiaatria- ja sõltuvushaigete rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse loomine ning õendusabi- ja hooldusteenuste arendamine. Strateegiliste eesmärkide elluviimiseks tegeletakse aktiivselt kõigi põhiprotsesside arendamisega. Lääne maakonna elanikele osutab piirkondliku haiglana eriarstiabi teenuseid valdavalt PERH. Eriarstiabi osutatakse patsientide vajadustest lähtuvalt ka teistes kõrgema etapi raviuasutuses, seejuures patsienti vastavalt ravifaasile vajadusel üle viies.

SA Läänemaa Haigla üks eesmärkidest on toetada oma teenustega esmatasandi tervisekeskuse tegevust. Läänemaa Haigla ruumidesse aadressile Vaba tn 6 luuakse käesoleval ajal Läänemaa tervisekeskus. Läänemaa tervisekeskuse perearsti ja -õe teenuste piirkonnaks on Haapsalu linn, Lääne-Nigula ja Vormsi vald. Rajatava tervisekeskuse personali eeldatavaks suuruseks on planeeritud 7 arsti, 12 õde, 5 koduõde, 3 füsioterapeuti, 2 ämmaemandat ja 7 muu personali kategooria alla kuuluvat töötajat (sotsiaaltöötaja, psühholoog, töötervishoiuarst jms). Käesolevaks ajaks on lepingud sõlmitud 4 perearstiga, kes hakkavad oma nimistu patsiente vastu võtma Läänemaa tervisekeskuses. Kokku on Haapsalus käesoleval ajal 7 perearsti praksist.

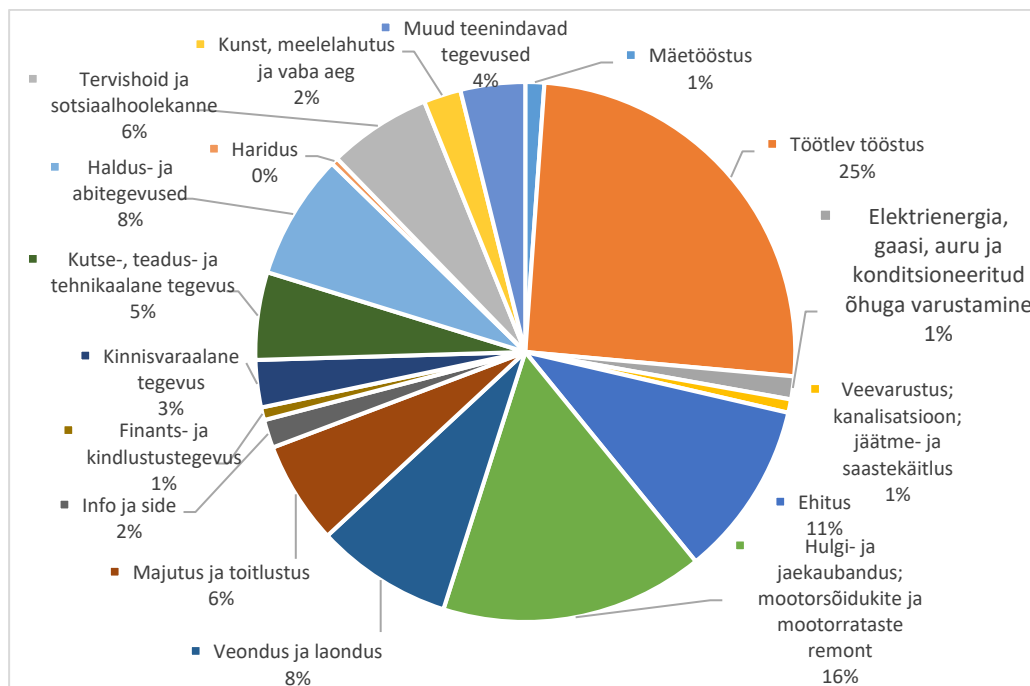
4. Ettevõtlus⁵

1. juuli 2018 seisuga oli Läänemaal äriühinguid kokku 2956, neist 682 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE). Statistikaameti andmeil oli neist majanduslikult aktiivseid 1455. 61,9% ettevõtete koguarvust on registreeritud haldusreformi järgses Haapsalu linnas, 34,7% Lääne-Nigula vallas ning 2,9% Vormsi vallas. Enim Haapsalu linnas registreeritud ettevõtteid tegeleb hulgi- ja jaekaubanduse valdkonnas.

Ajalehe Äripäev koostatud nimekirja „Läänemaa edukad ettevõtted aastal 2016“ (2015. a majandusnäitajate põhjal) 10 parimast ettevõttest 4 asub Haapsalus. Kogu Läänemaale olulisemad ning rahvusvahelisele ja Eesti turgudele tootvad suuremat tööhõivet tagavad ettevõtlusvaldkonnad on puidu-, toiduainete- ja kergetööstus ning puhkemajandus ja kuurort.

Haapsalu atraktiivsus ja teadvustamine seostub eelkõige turismi ja kuurortlinna mainega. Terviseteeenus ja turism on nii Haapsalule kui ka kogu Läänemaale oluline arenev sektor, mille ettevõtete investeeringud on viimaseil aastail üsna suured ja mis on suurendanud nende konkurentsivõimet. Selle majandussektori eripäraks on tugev sesoonsus, mis kandub mõningal määral edasi ka kaubandusse, teenindusse ning muudesse valdkondadesse.

⁵ Haapsalu linna arengukava 2018-2028

Joonis 4. Haapsalu äriühingute tööhõive jaotus ettevõtlusvaldkondade kaupa 2016

Tööhõive sektordiagrammi (joonis 6) vaadates on näha, et suurim tööandja on töötlev tööstus, teine hulgi- ja jaekaubandus ning kolmas ehitus. Neljanda koha hõivavad haldus- ja abitegevused ning veondus/laondus. Maakonna eripäraks on tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuste valdkond koos majutuse ja toitlustusega, millega seoses on igati õigustatud, et just Haapsallu on rajatud Terviseedenduse ja Rehabilitatsiooni Kompetentsikeskus (TERE KK), mille peamine idee on valdkonna arendus ning koostöö suurendamine piirkonna ettevõtetega, tagades valdkonnas teadmiste mahukama ettevõtluse arendamise. Suurimad tervishoiu valdkonna teenusepakkujad on 2018. aastal SA Läänemaa Haigla 255 töötajaga, SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus 168 töötajat, viimane on riigis ainus omalaadne ning seetõttu riikliku tähtsusega tervishoiuasutus. Mõnevõrra väiksema töötajate arvuga on eraäriühingud AS Haapsalu Kuurort ca 100 töötajaga ja AS Heal ca 130 töötajaga. Suurim hoolekande teenuseid pakkuv asutus on 2018. aastal 67 töötajaga SA Haapsalu Hoolekandekeskus.

Läänemaa ekspordib teenuseid suhteliselt vähe. Haapsalu äriühingute ekspordi maht oli 2016. aastal ligi 70 miljonit eurot, mis moodustas maakonna ekspordist ligi 69%.

Haapsalu ettevõtlus on olnud pikalt stabiilne. Langus oli 2007–2008 majanduskriisi ajal, kuid see mõõnaaeg elati üle ilma pankrotilaineteta ja suuremate koondamisteta. Suurim tagasilöökk töökohtade arvus oli 2015. a, mil suleti PKC Eesti Haapsalu tehas. See tehas oli seni Haapsalu suurim tööandja, kus töötas 7. augusti 2014 seisuga 347 inimest, neist 210 olid Haapsalu elanikud. 2015. a esimeses pooles koondati 272 töötajat. 28 töötajat nõustus minema tööle PKC Eesti Keila tehasesse. 2015. a teiseks pooleks on Harju Elekter AS-le kuuluvas tehasehoones alustanud tööd kolm uut tööstusettevõtet: Navix OÜ (elektroonikapaigaldiste ja kaablikõidiste tootmine), Trafonova OÜ (trafode tootmine), Plastone OÜ (plastdetailide tootmine). 2018. juunikuu seisuga on endises PKC Eesti Haapsalu tehases tööd leidnud u 100 inimest.

Haapsalu linna maapiirkonnas tegeletakse peamiselt põllumajanduse, metsanduse ja kalandusega. Haapsalu majanduse profiil ettevõtlusvaldkondade kaupa 2016 näitab, et vastavate tegevusaladega tegelejaid on Haapsalu linnas pisut rohkem kui Eestis keskmisena, vt joonis 4 ja 5. Põllumajanduse valdkonnad (loomakasvatus ja teraviljakasvatus) kuuluvad ka Läänemaa suurima lisandväärtusega ettevõtlusvaldkondade hulka.

Maakatastri andmetel on Haapsalu linnas haritavat maad kokku 5623 ha ja looduslikku rohumaad 4012 ha. Maa harimisega tegelevad valdavalt põllumajandustootjad ja eraisikud. Haapsalu linna maalises piirkonnas ei ole kuigi head tingimused nn traditsioonilise põllumajandusega tegelemiseks. Põllumaad on madala boniteediga pae- ja savirikkad, mistõttu tasub siin pigem tegeleda lihavesi-, lamba- ja kitsekasvatusega ning mahepõllumajandusega. Lihavesed on vähenõudlikud loomad ning nad on väga head rannaniitude ja kadakaste karjamaade taastajad ja hooldajad. Põllumajandustootjad tegelevad enamasti lihloomade kasvatamisega põllumajandusmaa harimise eesmärgil. Tegevust arendatakse peamiselt kaitsealadel. Põllumajanduslik tootmine on täna jätkusuutlik vaid põllumajandustoetuste abil. Haapsalu linnas oli PRIA andmetel 31.12.2017. a seisuga kokku 39 loomakasvatajat, kellest 6 on osaühingud (OÜ), 20 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE) ja 13 füüsilist isikut. Loomakasvatavad on enamasti ka põllumajandusega tegelejad. Põllumajandusega tegelejaid, kelle peamiseks tegevuskohaks või postiaadressiks on märgitud Haapsalu linn, oli PRIA andmetel 01.07.2018 seisuga 29 OÜ-d, 3 MTÜ-d, 41 FIE-t ja 74 füüsilist isikut.

Maakatastri andmetel on Haapsalu linnas metsamaad kokku 11 150 ha. Sellest kuulub eraomanikele 66% ehk 7329 ha, riigile 31,0 % ehk 3465 ha ja Haapsalu linnale 3 % ehk 356,2 ha. Eraisikud ja eraõiguslikud juriidilistest isikutest metsaomanikud on enamasti koondunud metsaühistusse. Läänemaal tegutseb Läänemaa Metsaühistu MTÜ, kellel on 540 liiget ja kes korraldavad metsade majandamist a 12000 ha metsamaal. Metsaühistu nõustab metsaomanikke, abistab metsatoetuste saamisel, kaitseb metsaomanike huve kohalikul tasandil ja korraldab ühist majandamistegevust (puidu ühismüük, liikmete koostöö jms). Haapsalu linn ei ole Läänemaa Metsaühistu liige. Kaalumisel on Haapsalu linna astumine Eesti Püsimetsaühistu liikmeks. Eesti Püsimetsaühistu on vastloodud ühistu metsade keskkonda säästvaks majandamiseks. www.pysimetsayhistu.ee

Riigimetsade majandamisega tegeleb RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskus. RMK majandamisel on ligi 40% Eesti metsamaast ja 30% kogu Eestimaast, sh ka kaitsealadel asuv metsamaa. RMK tegeleb metsa kasvatamisega, loodusväärtuste hoidmisega, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust. Populaarsed on riigimetsadesse rajatud RMK puhkealad, kuid kahjuks Haapsalu linna territooriumil asuvatele RMK hallatavatele aladele pole neid rajatud.

Läänemaa kalurite katusorganisatsioon on MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts, mille liikmed on ka Haapsalu linna kutselised kalurid ja Haapsalu linn. Seisuga 31.12.2017 tegutses Haapsalu linnas 81 kalapüügiloa omanikku, kutselisi kalureid (püügiloale kantud) tegutses Haapsalu linnas 193 kalapüügiloa omanikest tegutses FIE-na 55 ja äriühinguna 26. Haapsalu linna kutseliste kalurite keskmine vanus on 59,5 aastat. Lossimiskohtasid on Haapsalu linna territooriumil 15. Suurimad on Puise sadam, kust 2017. aastal lossiti 65 439 kg erinevaid kalaliike (sadamat haldab MTÜ Puise Kalasadama Selts); Topu sadam, kust 2017. aastal lossiti 29 135 kg erinevaid kalaliike (sadamat haldab MTÜ Rannakalurite Selts Topu). Haapsalu sadamates on 4 ametlikku lossimiskohta, kus lossiti kokku 51 390 kg erinevaid kalaliike.

5. Turism ja puhkealad

Haapsalus on omavahel väga tihedalt põimunud turism ja kultuur, turism ja (tervise)sport, turism ja loodus. Haapsalule on omane kultuuriturism, terviseturism, huvialaturism, pereturism ning seoses Ridala valla ühinemisega Haapsalu linnaga, on suuremas mahu juurde tulnud loodusturismi valdkond ja muutunud mitmekesisemaks huvialaturismi võimalused. Haapsalu turismi iseloomustavad järgmised märksõnad:

- **kultuuriturism:** piiskopilinnus, Valge daam, ajalooline Haapsalu, keiserlik kuurort, rannarootsi kultuur, muuseumid, kirikud, mõisad, kalmistud, külaturism, militaarturism, rikkalik sündmuste valik;
- **terviseturism:** puhkuse- ja kuurortlinn Haapsalu, terviseparandamine, spaad, Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus (HNRK), raviturism, looduslähedus, ravimuda, kompetents ligipääsetava turismi (erivajadusega inimestega arvestav) arendamiseks. Haapsalu on tervise- ja lõõgastusturismi hinnatuim kompetentsikeskus Eestis, terviseturismi tugevuseks on ka aastaringsus;
- **loodusturism:** linnu- ja loodusvaatlused, loodusretked, matkamine jm aktiivsed tegevused, jahiturism ja kalapüük. Haapsalu potentsiaal on olla linnu- ja loodusretkede pakkumisel üks Eesti tähtsaimaid sihtkohti;
- **huvialaturism:** merega seonduvad tegevused, sadamad ja mereturismi taristu, kalapüük, sporditurism, käsitöö, loomemajandus;
- **pereturism:** Iloni Imedemaa, lastele orienteeritus, rannad, rahulik keskkond, lühikesed vahemaad, mänguväljakud, seiklus-, teema- ja loomapargid, peredele suunatud üritused, lastelaagrid. On valdavalt hooajaline, sõltuv koolivaheaegadest;
- **äriturism:** konverentsid, koosolekud, koolitused, seminarid, motivatsiooniüritused töökollektiividele.⁶

Haapsalu linna arenguvajadused turismi valdkonnas on sätestatud Haapsalu linna arengukavas 2018-2028, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

5.1. Puhkealad

Haapsalu linn on potentsiaalne puhketurismi piirkond kogu oma territooriumi ulatuses. Suure rekreatiivse väärtuse tõttu on hinnaliseks looduslikuks ressursiks mererannad ning järvede ja jõgede kaldad, samuti sadamad ja rannad kui tähtsad linnu- ja mereturismi sihtpaigad.⁷

Oluliste puhke- ja virgestusalade hulka kuuluvad eeskätt vabas õhus aja veetmise piirkonnad (pargid-haljasalad, mänguväljakud, parkmets, looduslikud metsaalad, rabad, rannad, järvede ja jõgede kaldad koos matkaradade, puhkekohtade, supluskohtadega, laste mänguväljakud, spordiplatsid ja -alad). Eeskätt parkiderohke on Haapsalu linn kui asustusüksus, kus on olulisel kohal piki mereranda rajatud puiesteed ja pargid, millele lisab väärtust Paralepa männimets. Olulisel kohal on ka vabaõhuürituste kohad, eeskätt Lossipark, Krahviaed ja Promenaad (Kuurisaali ja kõlakoja ümbrus) Haapsalu linnas kui asustusüksuses, mis on linna tuntuimad vabaõhuürituste kohad.

Olemasolevad ja potentsiaalsed puhkealad Haapsalu linna territooriumil on määratletud ning tingimused nende kasutamiseks, säilitamiseks ja puhkeväärtuse suurendamiseks sätestatud endise Haapsalu linna ja Ridala valla ÜP-dega. Lääne MP-ga on määratud üldised põhimõtted puhkealade kavandamiseks ÜP-de koostamisel⁸.

ÜP koostamisel arvestatakse eeltoodud strateegiliste dokumentidega. Puhkealad kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

5.2. Supluskohad

Haapsalu linna kui asustusüksuse territooriumil on kaks ametlikku randa: Paralepa rand ja Vasikaholmi supluskoht, mis kõik asuvad Haapsalu lahe ääres. Kuni 2019. aastani kuulus ametlike randade hulka ka Aafrika rand.⁹ Lisaks asuvad supluskohad Pullapää lahes Pullapää ninas, Pusku viigis Pusku sadama paadisilla kõrval. Lisaks on ujumiskohad Väikeses Viigis, Valgevälja karjääris, Matsalu lahes Puise sadama lähistel eramaadel, Kiideva sadamas ja Haeska lautri kanalis.

⁶ Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus 2018

⁷ Ridala valla üldplaneering 2010, Erkas Pärnu Insituut OÜ, Ridala Vallavalitsus

⁸ Lääne maakonnaplaneering 2030+, OÜ Hendrikson&Ko, 2018

⁹ Terviseameti kaardirakendus „Avalikud supluskohad 2018“, seisuga 27.06.2019 ja Haapsalu Linnavalitsus

Ujumisvõimalus on ka Topu lahes sadama juures, kuid eelistatud ujumiskoht asub naaberkinnistul (erakinnistu). Pullapää nina kinnistule on kehtestatud detailplaneering, mille kohaselt maa-alale on planeeritud avalik supelrand ning surfamise ala koos aktiivse tegevuse võimalustega ja selleks vajaliku taristuga.¹⁰

5.3. RMK puhkevõimalused

Haapsalu linna territooriumile jääb **RMK Nurga puhkekoht**, mis asub Puise külas, Matsalu rahvusparki territooriumil. Puhkekoha vaatamisväärsuste hulka kuuluvad Kiideva-Puise loodusrada, endised metsaheinamaad ning kaitsealuse Lõpre tamm.¹¹

5.4. Rahvusvaheline matkarada Portugalist Tallinna

Haapsalu linna piirides on valminud rahvusvaheline ranniku matkarada Portugalist Tallinna, mis kulgeb mööda Eesti ja Läti rannikut, omavalitsuse või riigi omandis olevaid võimalikult rannikuäärseid avalikke teid, sh mööda Haapsalu teid.¹² Rajad on Haapsalu linnas märgitud ja infotahvlid on üleval.

6. Reljeef ja geoloogiline ehitus^{13 14 15 16}

Loodusgeograafiliselt asub Haapsalu linn Lääne-Eesti madalikul. Aluspõhjaliselt jääb linn valdavas enamuses alamsiluri ladestule, põhjaosas ka ülem-ordoviitsiumi ladestule. Aluspõhja kivimilise koostise moodustavad lubjakivi, liivakivi, savi ja aleuriit, mis paiknevad kristalsel aluskorral. Aluspõhja reljeef on liigestatud.

Maa-ala reljeef on linna territooriumil valdavalt tasane, kohati nõrgalt lainjas. Maapinna absoluutkõrgused jäävad enamasti vahemikku 0-9 meetrit. Pinnavormidest on esindatud tasandikud (sh mere-, moreen-, liiva-, savi-, paetasandikud), madalad rannavallid ja luited, laiud, oosilaadsed vormid.

Pinnakatte tüüpidest on valdavad moreen, liiv, liivkruus, liivsavi ja biogeensed setted (jääjõe ja jääjärve setted, mere- ja soosetted). Valdavalt on pinnakate õhuke, paksus kasvab sisemaa suunas liikudes. Pinnakate ulatub loopealsetest (pinnakate puudub) kuni kolmekümne meetrini. Mere- ja fluvioglatsiaalsete liivade vaheline piir on ebaselge, üleminekuline. Jääjärvesetted on esindatud põhiliselt viirsavi ja saviliivaga. Põhilises osas on savipinnased voolava konsistentsiga, laiguti ülemises osas ka plastsed. Savi paksus on kuni 13 m. Meresetted on esindatud mitmesuguse terajämedusega liivadega. Kohati on mereliivad ülemises osas ümber kantud tuule poolt.

Haapsalu linn on tugevalt seotud merega, mis ümbritseb linna kolmest küljest. Läänest piirneb Haapsalu linn Pullapää lahe, Pusku viiki, Topu lahe, Lõpe lahe ja Väinamerega, lõunast Matsalu lahe ning põhjast Haapsalu lahega. Viimase lõunakaldale jääb ka Haapsalu linn kui asustatusüksus.

Haapsalu lahes, Tagalahe rannavööndi ja madalas rannalähedases meres esineb muda ja turvast. Turvas esineb mõnes kohas ka laiguti viirsavi peal. Kihi paksus on 0,5...1 m.

¹⁰ Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus 2018

¹¹ RMK kodulehekülj, seisuga 27.05.2019

¹² Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus 2018

¹³ Eesti aluspõhja geoloogiline kaart; Eesti pinnakatte kaart; Eesti aluspõhja pinna reljeef. „Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas“. Eesti Geoloogiakeskus, 2017

¹⁴ Ridala valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava, AS Eesti Veevärk Konsultatsioon, 2003

¹⁵ Haapsalu üldplaneering 2006

¹⁶ Haapsalu lahe rannikuveekogumi seisundi eksperthinnang, Skepast&Puhkim OÜ, 2019

7. Kaitstavad loodusobjektid

Kaitstavad loodusobjektid on:

- kaitsealad;
- hoiualad;
- kaitsealused liigid ja kivistised;
- püsielupaigad;
- kaitstavad looduse üksikobjektid;
- kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.¹⁷

Teave Haapsalu linna kaitstavate loodusobjektide kohta pärineb Keskkonnaregistrist¹⁸ (kaitsealade kirjeldus) ja Eesti Looduse Infosüsteemist EELIS¹⁹ (joonised). Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte Haapsalu linna territooriumil ei ole.

Ülevaate kaitstavate loodusobjektide paiknemisest Haapsalu linnas annab Joonis 5.

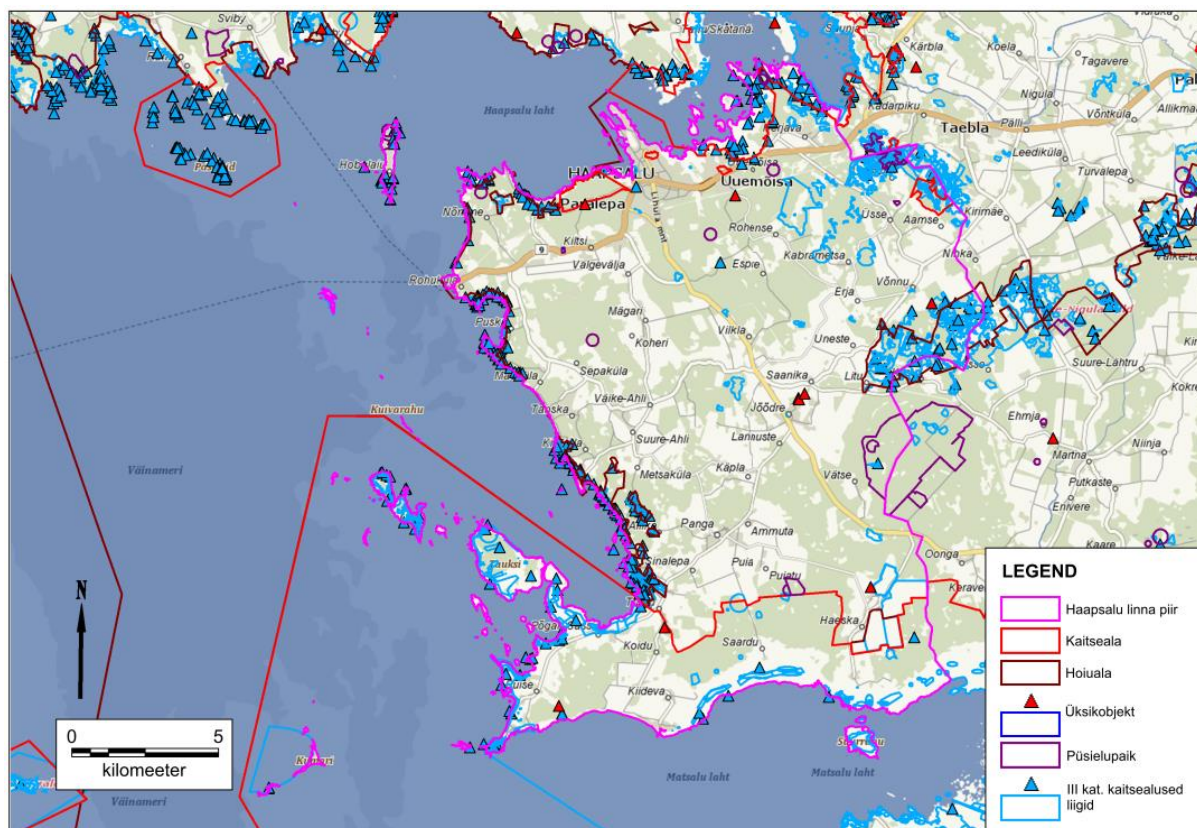
Kaitstavate loodusobjektide asukohad, v.a I ja II kaitsekategooria kaitsealuste liikide elupaigad/kasvukohad, kajastuvad üldplaneeringu väärtuste ja piirangute joonisel.

Kaitstavate loodusobjektide säilitamist ja looduskaitse seisukohast oluliste alade kasutamist reguleerib looduskaitseseadus. Kaitsealade kaitse-eesmärk ja kaitsekord on sätestatud alade põhiste kaitse-eeskirjade ning kaitsealadel kaitse korraldamine kaitsekorralduskavadega. Lääne maakonnaplaneering sätestab põhimõtted üldplaneeringu koostamisel looduskeskkonna väärtustega arvestamiseks. Üldplaneeringu koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui strateegilise planeerimise dokumentidest tulenevate nõuetega.

¹⁷ Looduskaitseseaduse § 4 lg 1. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112016009?leiaKehtiv>

¹⁸ Keskkonnaregister, seisuga 10.05.2019

¹⁹ EELIS, seisuga 10.05.2019

Joonis 5. Kaitstavad loodusobjektid Haapsalu linna territooriumil. Allikas: EELIS, seisuga 10.05.2019

7.1. Kaitsealad

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud seitse kaitseala.

- **Matsalu rahvuspark** (registrikood KLO1000300) asub osaliselt Haapsalu linna lõunaosas. Suures osas jääb rahvuspark Pärnumaa Lääneranna valla ja Läänemaa Lääne-Nigula valla territooriumile. Rahvusparki kogupindala on 48 860,3 ha, sellest veeosa pindala 26 404,5 ha.

Rahvusparki kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Matsalu rahvusparki kaitse-eeskirjaga.²⁰

Kaitseala on loodud lindude rahvusvahelise tähtsusega rändepeatus-, pesitsus-, toitumis- ja sulgimispaikade – Matsalu lahe ja roostike ning saarterikka Väinamere ala kaitseks, samuti ohustatud poollooduslike koosluste – Kasari jõe suudmeala luhaniiude ning piirkonnale iseloomulike ranna- ja puisniitude taastamiseks ja säilitamiseks.

Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele seitsmeks loodusreservaadiks, 31 sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

Looduskaitsealal on registreeritud 275 linnu-, 49 kala- ja 47 imetajaliiki ning 772 liiki soontaimi.

Pesitsevad liigid: *Aquila pomarina*, *Bonasa bonasia*, *Botaurus stellaris*, *Chlidonias niger*, *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Crex crex*, *Dendrocopos leucotos*, *Falco columbarius*, *Gallinago media*, *Grus grus*, *Haliaeetus albicilla*, *Lanius collurio*, *Pernis apivorus*,

²⁰ vastu võetud VV 05.05.1997 määrusega nr 94. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/977195?leiaKehtiv>

Porzana parva, *Porzana porzana*, *Sterna albifrons*, *Sterna hirundo*, *Sterna paradisaea*, *Sylvia nisoria*, *Tetrao tetrix*.

Läbirändajad: *Anser erythropus*, *Branta leucopsis*, *Cygnus columbianus*, *Cygnus cygnus*, *Falco peregrinus*, *Grus grus*, *Gavia arctica*, *Gavia stellata*, *Phalaropus lobatus*, *Pluvialis apricaria*, *Recurvirostra avosetta*, *Tringa glareola*.

Teised kaitsealused loomaliigid: *Lutra lutra*, *Bufo calamita*, *Rana arvalis*.

Kaitsealused taimeliigid: *Cypripedium calceolus*, *Ostercicum palustre*.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Matsalu rahvuspargi, Rajametsa hoiuala, Haeska hoiuala ja Puiatu merikotka kaitsekorralduskava 2015-2024.²¹

Matsalu rahvuspargi valitseja on Keskkonnaamet.

Matsalu rahvuspark kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Matsalu loodusala, RAH0000059), Ramsari alade hulka (Matsalu loodusala RAH0000059) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

- **Silma looduskaitseala** (registrikood KLO1000197) asub osaliselt Haapsalu linna põhjaosas Haapsalu linnas kui asustusüksuses, Uuemõisa alevikus ning Uuemõisa ja Herjava külas. Kaitseala kogupindala on 6 695,4 ha, sellest veeosa pindala 2 431,2 ha.

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Silma looduskaitseala kaitse-eeskirjaga.²²

Silma looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaiku, looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku;
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on veealused liivamadalad (1110)3, liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lähed (1160), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ja laiud (1620), rannaniidud (1630*), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), puisniidud (6530*), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*);

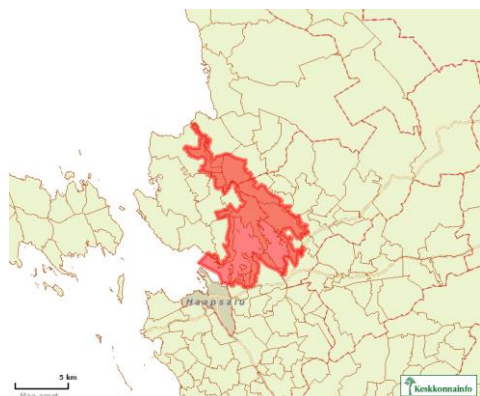
²¹ https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/matsalukkk_kkk_2015-2024.pdf

²² vastu võetud VV 11.02.2016 määrusega nr 19. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116022016005>

- liikide elupaiku, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas. Need liigid on emaputk (*Angelica palustris*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), kõre (*Bufo calamita*) ja hink (*Cobitis taenia*);
- liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) nimetab I lisas. Need liigid on väike-laukhani (*Anser erythropus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), mustviies (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), rukkirääk (*Crex crex*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), musträhn (*Dryocopus martius*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), tutkas (*Philomachus pugnax*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisea*), võet-pöösälind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*) ja läbirändavad linnud;
- liiki, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab IV lisas. See liik on põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*);
- muid ohustatud ja haruldasi kaitsealuseid liike. Need liigid on mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), väikekajakas (*Larus minutus*), hänilane (*Motacilla flava*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), hallpösk-pütt (*Podiceps grisegena*), rooruik (*Rallus aquaticus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), klubitarn (*Carex glareosa*), põhjatarn (*Carex mackenziei*), lääne-möökhrohi (*Cladium mariscus*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), harilik muguljuur (*Herminium monorchis*), hall käpp (*Orchis militaris*), karvane lipphernes (*Oxytropis pilosa*) ja rand-soodahein (*Suaeda maritima*).

Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele seitsmeks sihtkaitsevööndiks ja seitsmeks piiranguvööndiks.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Silma looduskaitseala ja Karjatsimere hoiuala kaitsekorralduskava 2017-2026.²³

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Silma looduskaitseala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Väinamere loodus- ja linnuala, RAH0000605 ja RAH0000133 (vt ptk 8) ning Nõva-Osmussaare loodus- ja linnuala, RAH0000480 ja RAH0000100), Ramsari alade hulka (Haapsalu-Noarootsi RAH0000689) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

- **Tammikumetsa looduskaitseala** (registrikood KLO1000707) asub Haapsalu linna põhjaosas Aamse ja Tammiku külas. Kaitseala pindala on 79,5 ha.

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade kaitse-eeskirjaga.²⁴

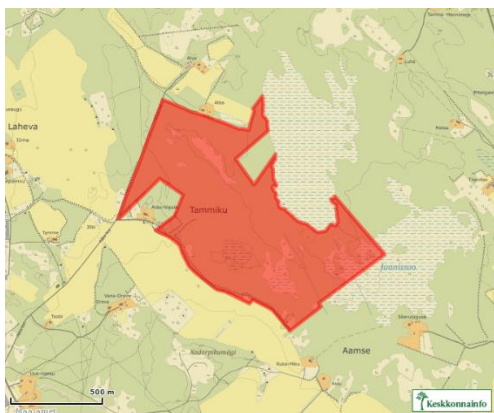
²³

https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/silma_lka_ja_karjatsimere_ha_kkk.pdf

²⁴ vastu võetud VV 26.02.2019 määrusega nr 11. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/101032019017>

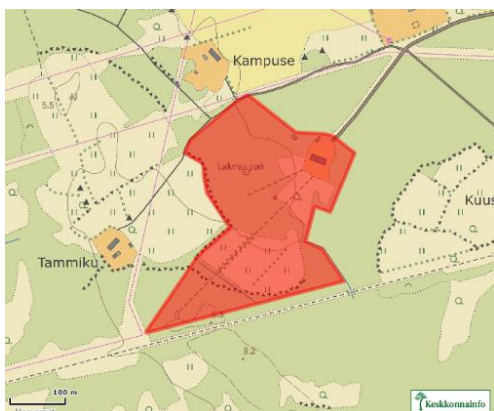
Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.

Kaitseala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele ühte sihtkaitsevööndisse.

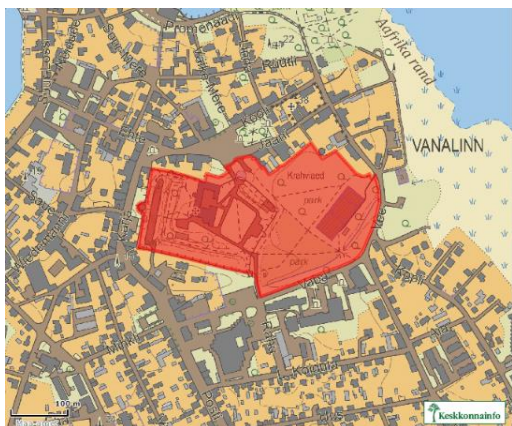
Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

- **Ants Laikmaa kodupark** (registrikood KLO1200516) asub osaliselt Haapsalu linna põhjaosas Laheva külas. Suuremas osas jääb park Lääne-Nigula valla territooriumile. Kaitsealuse pargi pindala on 8,4 ha.

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

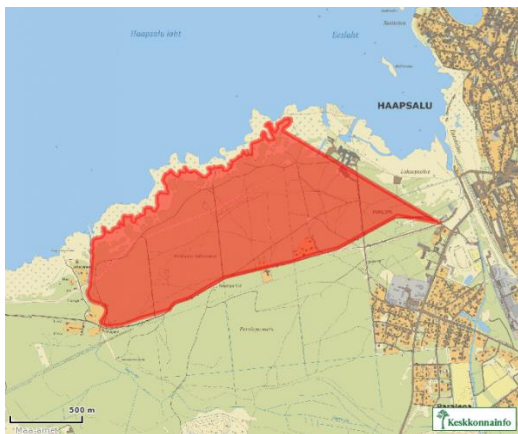
- **Haapsalu lossipark ja Krahviaed** (registrikood KLO1200517) asub Haapsalu linna põhjaosas Haapsalu linnas kui asustusüksuses. kaitsealuse pargi pindala on 7,4 ha. Pargis kasvab Eesti kõrgeim laanepärn (34,5 m).

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

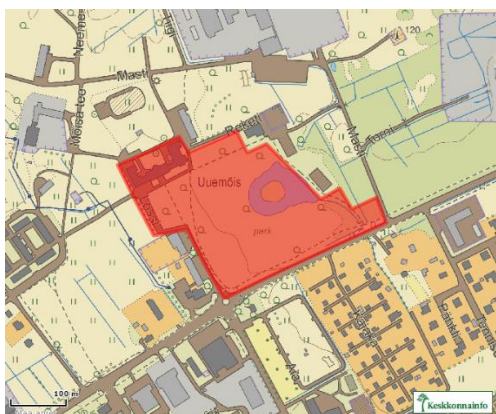
Kaitseala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Väinamere loodus- ja linnuala, RAH0000605 ja RAH0000133, vt ptk 8) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

- **Paralepa ja Pullapä mets** (registrikood KLO1200047) asub Haapsalu linna põhjaosas Haapsalu linnas kui asustusüksuses ning Nõmme külas. Kaitsealuse puistu pindala on 150,6 ha.

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

- **Uuemõisa mõisa park** (registrikood KLO1200524) asub Haapsalu linna põhjaosas Uuemõisa alevikus. Kaitsealuse pargi pindala on 7,5 ha.

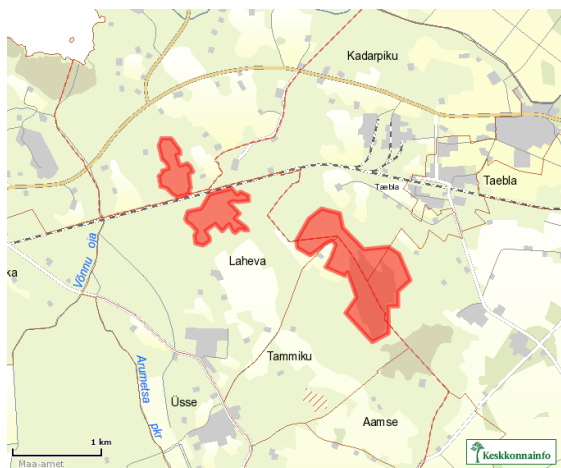

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

7.2. Kavandatavad kaitsealad

- **Aamse looduskaitseala** (registrikood PLO1000685) asub osaliselt Haapsalu linna põhjaosas Laheva ja Tammiku külas. Kaitseala jääb osaliselt Lääne-Nigula valla territooriumile. Kaitseala pindala on 117,2 ha.

Kaitseala loomine on algatatud keskkonnaministri 3. märtsi 2010. a käskkirjaga nr 279 "Kaitsealade kaitse-eeskirjade muutmise ja kehtestamise algatamine". Kaitseala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolme sihtkaitsevööndisse.

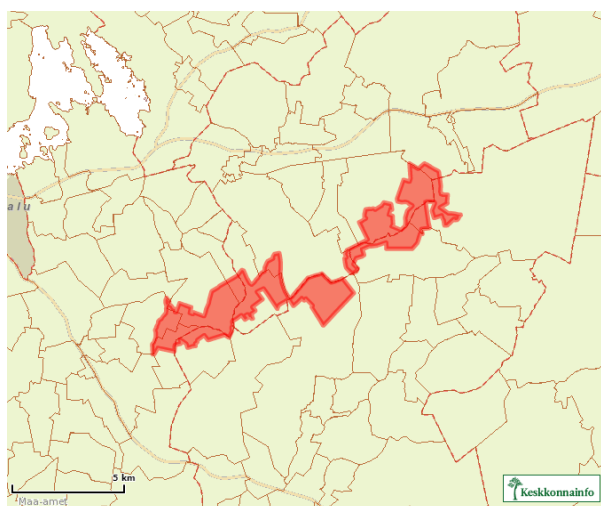

7.3. Hoiualad

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud neli hoiuala.

- **Ehmja-Turvalepa hoiuala** (registrikood KLO2000146) asub Haapsalu linna idaosas Litu, Võnnu, Erja, Uneste ja Rummu külas. Osaliselt asub hoiuala ka Lääne-Nigula valla territooriumil. Hoiuala kogupindala on 2126,4 ha, sellest veeosa pindala 2,3 ha.

Ehmja-Turvalepa hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - jõgede ja ojade (3260)2, kuivade nõmmede (4030), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210), sinihelmikakoosluste (6410), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), puisniitude (6530*), lääne-mõõkrohu- ja raudtarnakooslustega lubjarikaste madalsoode (7210), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse ning II lisas nimetatud liikide - saarma (*Lutra lutra*) ja eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) elupaikade kaitse.

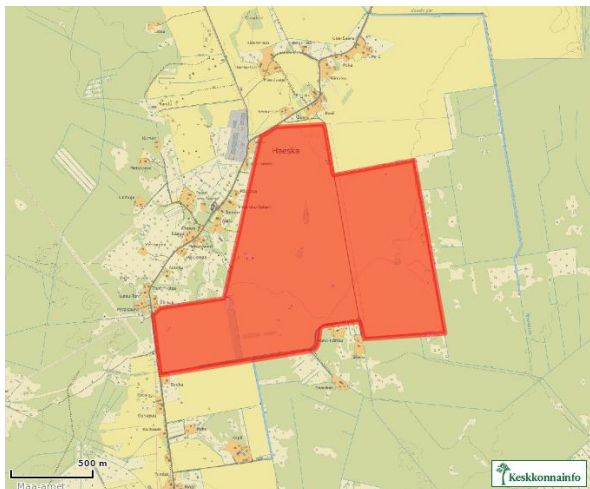

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet.

Hoiuala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Ehmja-Turvalepa loodusala, RAH0000478 vt ptk 8).

- **Haeska hoiuala** (registrikood KLO2000253) asub Haapsalu linna lõunaosas Haeska külas. Hoiuala pindala on 155,0 ha.

Haeska hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatata I kaitsekategooria rändlinnuliigi elupaiga kaitse.

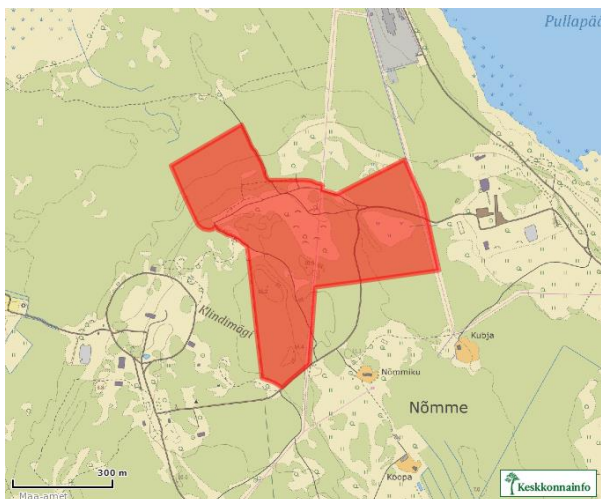

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet.

Hoiuala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Väinamere loodus- ja linnuala, RAH0000605 ja RAH0000133, vt ptk 8), Ramsari alade hulka (Matsalu looduskaitseala, RAH0000059) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

- **Pullapää panga hoiuala** (registrikood KLO2000263) asub Haapsalu linna põhjaosas Nõmme külas. Hoiuala pindala on 27 ha.

Pullapää panga hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpe - lubjakivipaljandite (8210), vanade loodusmetsade (9010*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), rusukallete ja jäärakute metsade (9180*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse.

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet.

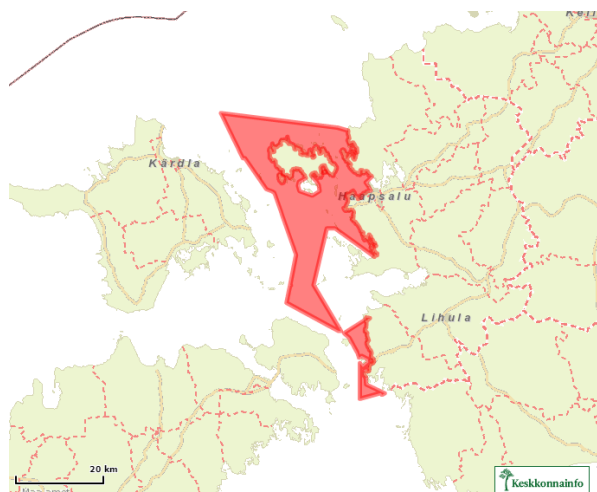
Hoiuala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Väinamere loodus- ja linnuala, RAH0000605 ja RAH0000133, vt ptk 8) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

- **Väinamere hoiuala (Läänemaa)** (registrikood KLO2000241) asub osaliselt Haapsalu linna lääne- ja põhjaosas Haapsalu linnas kui haldusüksuses ning Tanska, Varni, Metsaküla, Nõmme, Mäeküla, Kiviküla, Rohuküla, Allika, Tuuru, Pusku ja Hobulaiu külas. Peale selle jääb

hoiuala ka Läänemaal Vormsi ja Lääne-Nigula valla territooriumile ning Pärnumaal Lääneranna valla territooriumile. Hoiuala kogupindala on 66 311,7 ha, sellest veeosa pindala 63 266,7 ha.

Väinamere hoiuala kaitse-eesmärk on:

- nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - veealuste liivamadalate (1110), liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220), soolakuliste muda- ja liivarandade (1310), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), kuivade nõmmede (4030), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), puisniitude (6530*), allikate ja allikasood (7160), liigirikaste madalsoode (7230), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) kaitse;
- II lisas nimetatud liikide ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide, samuti I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, mille elupaiku kaitstakse, on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), võldas (*Cottus gobio*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), raudkull (*Accipiter nisus*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), jäälind (*Alcedo atthis*), soopart (*Anas acuta*), luitsnökk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), hiireviu (*Buteo buteo*), karvasjalg-viu (*Buteo lagopus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi (*Calidris canutus*), kõvernökk-rüdi (*Calidris ferruginea*), väikerüdi (*Calidris minuta*), värbrüdi (*Calidris temminckii*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkiräak (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), põldtsitsitaja (*Emberiza hortulana*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), järvekaur (*Gavia arctica*), punakurk-kaur (*Gavia stellata*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väänkael (*Jynx torquilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), väikekajakas (*Larus minutus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), mudanepp (*Lymnocryptes minimus*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), nurmkana (*Perdix perdix*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), plüü (*Pluvialis squatarola*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rooruik (*Rallus aquaticus*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), kaldapääsuke (*Riparia riparia*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusktiir (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-pöösälind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet.

Hoiuala kuulub ka rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Väinamere loodus- ja linnuala, RAH0000605 ja RAH0000133 (vt ptk 8) ning Nõva-Osmussaare loodus- ja linnuala, RAH0000480 ja RAH0000100), Ramsari alade hulka (Matsalu loodusala RAH0000059, Haapsalu-Noarootsi RAH0000689, Puhtu-Laelatu-Nehatu, RAH0000061) ning HELCOMi alade hulka (Väinameri, RAH0000673).

7.4. Kaitsealused liigid

Haapsalu linnas on registreeritud hulgaliselt kaitsealuste liikide leiukohti²⁵ (vt Tabel 4).

Tabel 4. Kaitsealused liigid Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 10.05.2019

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime- ja seeneliigid
I kategooria	Kõre; väike-laukhani; niidurüdi; tutkas; merikotkas; väikepistrik.	Leht-kobartorik; korookustorik.
II kategooria	Apteegikaan; hüüp; habelendlane; hõbe-nahkhiir; kanakull; kivirullija; kääbus-nahkhiir; mustsaba-vigle; naaskelnokk; pargi-nahkhiir; põhja-nahkhiir; põldtiitsitaja; pügme-nahkhiir; räusk; soopart; suurvidevlane; suurkõrv; sarvikpütt; tutt-tiir; tõmmukajakas; tiigilendlane; tõmmulendlane; valgeselg-kirjurähn; väikekajakas; veelendlane; viigerhüljes.	Aasnelk; emaputk; hall soolmalts; harilik muguljuur; jumalakäpp; kaunis kuldking; kroonliudik; kährikseen; kuninga-kuuskjalg; kärbesõis; kõrge kannike; mõru kivipuravik; müür-raunjalg; madal unilook; mugultorik; pisikannike; pruun raunjalg; roosa riisikas; rand-soodahein; randtarn; Russowi sõrmkäpp; soohilakas; täpiline sõrmkäpp; turd-lühikupar; värviline lehtervahelik; varjuluste.
III kategooria	Hänilane; hiireviu; hallhüljes; herilaseviu; hink; harilik kärnkonn; jõgitiir; kasetriibik; liivatüll; lambahänilane; lõopistrik; laanepüü; mustträhn; mudatilder; männi-käbilind; mustviir; nõmmelõoke; punaselg-tilder; punaselg-õgija; randtiir; ristpart; rabakonn; rohukonn; roo-loorkull; rooruik; rukkiräak; sookurg;	Aas-karukell; balti sõrmkäpp; harilik porss; harilik käoraamat; harilik ungrukold; harilik valvik; hall käpp; kahelehine käokeel; kahkjaspunane sõrmkäpp; kaljukress; kuradi-sõrmkäpp; lodukannike; laialehine neiuvaip; lääne-mõõkrohi; mets-õunapuu; mets-pirnipuu; niidu-asparhernes; pruunikas pesajuur;

²⁵ Keskkonnaregister, seisuga 10.05.2019 on registreeritud 1620 kaitsealuse liigi leiukohta

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime- ja seeneliigid
	suurkoovitaja; soo-loorkull; teder; tähnikvesilik; tõmmuvaeras; väike-kirjurähn; valgepõsk-lagle; väiketiir; väike-kärbsenäpp; võot-põõsalind; väänkael; väiketüll.	rohekas käokeel; soo-neiuvaip; sarvklavulinopsis; suur käopõll; siberi võhumõõk; tumepunane neiuvaip; vööthuul-sõrmkäpp; valge vesiroos.

7.5. Püsielupaigad

Haapsalu linnas on registreeritud 17 kaitsealuse liigi püsielupaika (vt Tabel 5).

Tabel 5. Püsielupaigad Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 10.05.2019

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Pindala, ha
KLO3001601	Herjava merikotka püsielupaik	Herjava küla	10,5
KLO3001817	Herjava merikotka püsielupaik	Herjava küla	8
KLO3000172	Hobulaiu merikotka püsielupaik	Hobulaiu küla	8,7
KLO3001816	Hobulaiu merikotka püsielupaik	Hobulaiu küla	12,5
PLO1001149*	Kiltsi leht-kobartoriku püsielupaik	Kiltsi küla	1,8
KLO3001535	Koheri merikotka püsielupaik	Koheri ja Sepaküla küla	12,5
KLO3001673	Kuusemaa merikotka püsielupaik	Vätse küla	10,7
KLO3000646	Kuusemaa-Suuremetsa metsise püsielupaik	Haapsalu linna Vätse ja Litu küla ning Lääne-Nigula valla Jõesse ja Kesu küla	782,2
KLO3000765	Laheva kroonliudiku püsielupaik	Laheva küla	1,9
KLO3000455	Laheva mõru-kivipuraviku püsielupaik	Laheva küla	1,8
KLO3000055	Puiatu merikotka püsielupaik	Sinalepa ja Puiatu küla	25,4
KLO3001935	Puiatu merikotka püsielupaik	Sinalepa ja Puiatu küla	6,1
KLO3001710	Pullapää merikotka püsielupaik	Nõmme küla	12,4
KLO3001887	Rohense merikotka püsielupaik	Uuemõisa ja Herjava küla	12,5
KLO3001243	Taebla käpaliste püsielupaik	Haapsalu linna Laheva küla ja Lääne-Nigula valla Saunja küla	44,1
KLO3000446	Ungru krookustoriku püsielupaik	Rohuküla küla	1,6
KLO3001008	Uuemõisa merikotka püsielupaik	Haapsalu linna Uuemõisa ja Espre küla	12,6

*kavandatav püsielupaik

7.6. Kaitstavad looduse üksikobjektid

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud kümme kaitstavat looduse üksikobjekti (vt Tabel 6).

Tabel 6. Kaitstavad looduse üksikobjektid Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 14.05.2019

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Tüüp
KLO4000446	Hollandi kivi	Saanika küla	rändrahn ja kivikülv

KLO4000385	Lusti tamm	Võnnu küla	puu ja puudegrupid
KLO4000388	Lõpre tamm	Puise küla	puu ja puudegrupid
KLO4000447	Paralepa rändrahn (Peetrikivi)	Paralepa alevik	rändrahn ja kivikülv
KLO4000232	Pirnipuud	Tuuru küla	puu ja puudegrupid
KLO4000445	Saanika rändrahn	Saanika küla	rändrahn ja kivikülv
KLO4000906	Tõllu-(Kalevipoja lingu)kivi; (Hiiekivi)	Haeska küla	rändrahn ja kivikülv
KLO4000732	Ungru tammed; (Ungru tammed 4 tk)	Rohuküla küla	puu ja puudegrupid
KLO4000775	Uuemõisa tammed	Uuemõisa küla	puu ja puudegrupid
KLO4000905	Vanapagana lingu- (Kalevipoja)kivi; Kuradikivi	Saanika küla	rändrahn ja kivikülv

7.7. Kohalikud kaitstavad objektid

Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte Haapsalu linna territooriumil registreeritud ei ole.

8. Natura 2000 võrgustiku alad

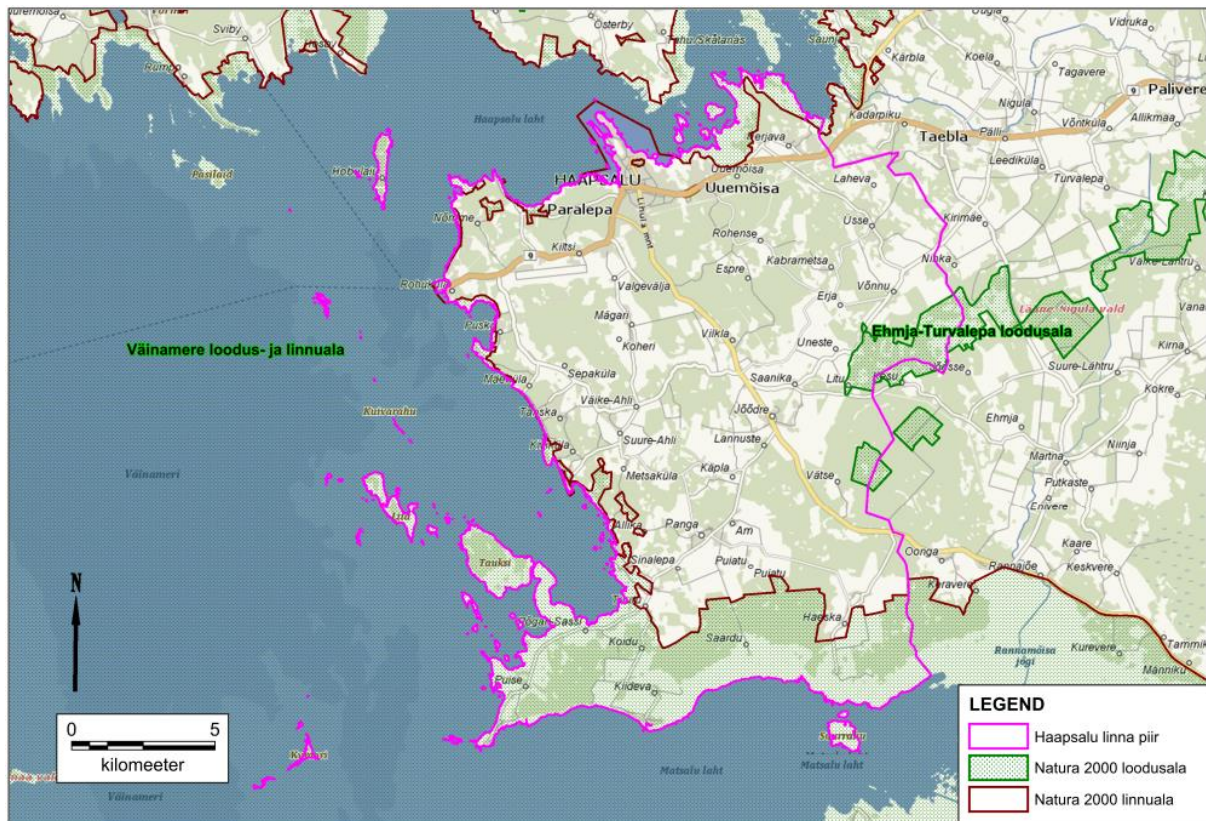
Haapsalu linna territooriumil on registreeritud kaks loodusala ja üks linnuala, mis kuuluvad üleeuroopalisse Natura 2000 alade võrgustikku²⁶.

Natura 2000 alade paiknemisest linna territooriumil annab ülevaate Joonis 6 ning alade iseloomustus, sh kaitsekord, kaitsekorralduskavad ja liigi kaitse tegevuskavad on koondatud Tabel 7. Natura 2000 võrgustiku alad kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Natura 2000 võrgustiku alade kaitset reguleerivad EU loodusdirektiiv (92/43/EMÜ) ja linnudirektiiv (2009/147/EÜ) ning looduskaitse seadus. Natura alade kaitset reguleeritakse siseriiklikult kaitsealade, hoiualade ja püsielupaikade kaitse kaudu. Lääne maakonnaplaneering sätestab põhimõtted ÜP koostamisel looduskeskkonnaväärtustega arvestamiseks.

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui ka strateegilistest dokumentidest tulenevate nõuetega Natura 2000 võrgustiku alade kaitse tagamiseks.

²⁶ Keskkonnaregister, seisuga 14.05.2019

Joonis 6. Natura 2000 alad Haapsalu linna territooriumil. Allikas: EELIS, seisuga 10.05.2019

Tabel 7. Haapsalu linnas asuvad Natura 2000 võrgustiku alad. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 14.05.2019

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse-eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) /(Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
Ehmja-Turvalepa loodusala/ RAH0000478	2 418,1	Haapsalu linna Erja, Litu, Rummu, Uneste, Vätse ja Vönnu küla ning Lääne-Nigula vald.	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (<i>Lutra lutra</i>) ja eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. esthonica</i>).	Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (keskkonnaministri 03.07.2006 määrus nr 43) Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine (keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1)	Must-toonekure kaitse tegevuskava aastateks 2018-2022 (kinnitatud). Metsise (Tetrao urogallus) kaitse tegevuskava (kinnitatud).
Väinamere loodusala/ RAH0000605	253 958,9	Haapsalu linna Allika, Haeska, Herjava, Hobulaiu, Kiideva, Kiviküla, Koidu, Metsaküla, Mäeküla, Nõmme, Puiatu, Puise, Pusku, Põgari-Sassi, Rohuküla, Saardu, Sinalepa, Tanska, Tuuru, Uuemõisa ja Varni küla, Uuemõisa alevik ning Haapsalu linnas kui asustussüksuses; Lääne-Nigula vald; Vormsi vald; Hiiu maakonnas Hiiu vald; Pärnu maakonnas Lääneranna vald;	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on veealused liivamadalad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lähed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0).	Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (kkkm 21.07.2010 määrus nr 33) Vormsi maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 18.05.2007 määrus nr 149) Käina lahe-Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 17.05.2007 määrus nr 148) Varbla laidude maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 30.03.2007. määrus nr 90) Vahtrepa maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 21.07.2006 määrus nr 170) Rannaniidi pankade maastiku-kaitseala kaitse-eeskiri (VV 11.07.2005 määrus nr 170)	Merikotka (<i>Haliaeetus albicilla</i>) kaitse tegevuskava Vormsi maastikukaitseala, Näsi merikotka püsielupaiga ja Väinamere hoiuala Vormsi saarele jääva osa kaitse-korralduskava 2017-2026 Käina lahe – Kassari maastiku-kaitseala kaitse-korralduskava 2015-2024 Varbla laidude maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2010-2019 Vahtrepa maastikukaitseala kaitse-korralduskava aastateks 2014-2023 Rannaniidi hoiuala ja Rannaniidi pankade maastikukaitseala kaitse-korralduskava aastateks 2015-2024 Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-korralduskava aastateks 2015-2024

Natura ala nimetus/registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse-eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
		Saare maakonnas Muhu ja Saaremaa vald		Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 5.05.2004 määrus nr 184) Puhtu-Laelatu looduskaitseala kaitse-eeskiri (VV 21.01.2003 määrus nr 18) Salajõe maastikukaitseala kaitse-eeskiri (VV 26.04.2001 määrus nr 152) Nehatu looduskaitseala kaitse-eeskiri (VV 24.01.2001 määrus nr 39) Hiiumaa laidude maastikukaitseala kaitse-eeskiri ja välispiiri kirjeldus (VV 27.10.1998 määrus nr 243) Silma looduskaitseala ning Lihula ja Tilga maastikukaitsealade kaitse-eeskirjad ja välispiiride kirjeldused (VV 25.09.1998 määrus nr 215) Matsalu looduskaitseala kaitse-eeskiri ja välispiiri kirjeldus (VV 05.05.1997 määrus nr 94) Sarve maastikukaitseala kaitse-eeskiri ja välispiiri kirjeldus (VV 27.08.1996. määrus nr 219) Osmussaare maastikukaitseala moodustamine, Osmussaare, Üügu ja Ohessaare maastiku-kaitsealade kaitse-eeskirjade ning välispiiride kirjelduste kinnitamine (VV määrus 14.03.1996. nr 78)	Puhtu-Laelatu looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2017-2026 Salajõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2013-2022 Nehatu looduskaitseala, Porsiku kadakate, Porsiku hoiuala, Kangruaadu hoiuala ja Oademetsa hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 Hiiumaa laidude maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2011-2019 Silma looduskaitseala ja Karjatsi-mere hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2017-2026 Matsalu rahvusparki, Rajametsa hoiuala, Haeska hoiuala ja Puiatu merikotka püsielupaiga kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 Sarve maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 Osmussaare maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2019-2028
			II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (<i>Halichoerus grypus</i>), saarmas (<i>Lutra lutra</i>), tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), viigerhüljes (<i>Phoca hispida bottnica</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), jõesilm (<i>Lampetra fluviatilis</i>),	Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (keskkonnaministri 20.12.2005 määrus nr 78)	Hallhülge (<i>Halichoerus grypus</i>) kaitse tegevuskava Viigerhülge (<i>Phoca hispida</i>) kaitse tegevuskava

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse-eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) /(Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), emaputk (<i>Angelica palustris</i>), kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>), nõmmnelk (<i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i>), roheline kaksikhammas (<i>Dicranum viride</i>), kõnt-tanukas (<i>Encalypta mutica</i>), soohilakas (<i>Liparis loeselii</i>), madal unilook (<i>Sisymbrium supinum</i>), püst-linalehik (<i>Thesium ebracteatum</i>), jäik keerdsammal (<i>Tortella rigens</i>), teelehe-mosaiikliblikas (<i>Euphydryas aurinia</i>), suur-mosaiikliblikas (<i>Hypodryas maturna</i>), paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>), vasakkeermene pisitigu (<i>Vertigo angustior</i>), väike pisitigu (<i>Vertigo genesii</i>) ja luha-pisitigu (<i>Vertigo geyeri</i>).		Kauni kuldkinga (<i>Cypripedium calceolus</i>) kaitse tegevuskava Nahkhiirlaste (<i>Vespertilionidae</i>) kaitse tegevuskava Paksukojalise jõekarbi (<i>Unio crassus</i>) kaitse tegevuskava
Väinamere linnuala/ RAH0000133	273 217	Haapsalu linna Allika, Haeska, Herjava, Hobulaiu, Kiideva, Kiviküla, Koidu, Metsaküla, Mäeküla, Nõmme, Puiatu, Puise, Pusku, Põgari-Sassi, Rohuküla, Saardu, Sinalepa, Tanska, Tuuru, Uuemõisa ja Varni küla, Uuemõisa alevik ning Haapsalu linnas kui asustussüksuses; Lääne-Nigula vald; Vormsi vald; Hiiu maakonnas Hiiu vald; Pärnu maakonnas Lääneranna vald; Saare maakonnas Muhu ja Saaremaa vald	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on soopart e pahlisaba-part (<i>Anas acuta</i>), luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>), piilpart (<i>Anas crecca</i>), viupart (<i>Anas penelope</i>), sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas querquedula</i>), rääkspart (<i>Anas strepera</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), hallhane e roohani (<i>Anser anser</i>), väike-laukhani (<i>Anser erythropus</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>), kivitull (<i>Arenaria interpres</i>), sooräts (<i>Asio flammeus</i>), punapea-vart (<i>Aythya ferina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), merivart (<i>Aythya marila</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), mustlagle (<i>Branta bernicla</i>), valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>), kassikakk (<i>Bubo bubo</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), niidurisa e rüdi e niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>), suurrüdi e rüdi e suurrisla (<i>Calidris canutus</i>), väiketüll (<i>Charadrius dubius</i>), liivatüll (<i>Charadrius hiaticula</i>), mustviies (<i>Chlidonias niger</i>), valge-toonekurg (<i>Ciconia ciconia</i>), roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), välja-loorkull (<i>Circus cyaneus</i>), aul (<i>Clangula hyemalis</i>), rukkirääk (<i>Crex crex</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), kümnokk-luik (<i>Cygnus olor</i>), valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>), põldtsiitsitaja (<i>Emberiza hortulana</i>), lauk (<i>Fulica atra</i>), rohunepp (<i>Gallinago media</i>), värbkakk (<i>Glaucidium passerinum</i>), sookurg (<i>Grus grus</i>), merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>), kalakajakas (<i>Larus canus</i>), tõmmukajakas (<i>Larus fuscus</i>), naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>), plütt (<i>Limicola falcinellus</i>), võõtsaba-vigle (<i>Limosa lapponica</i>), mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>), tõmmuvaeras (<i>Melanitta fusca</i>),		Kassikaku (<i>Bubo bubo</i>) kaitse tegevuskava Kormorani kaitse ja ohjamise tegevuskava Merikotka (<i>Haliaeetus albicilla</i>) kaitse tegevuskava Niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>) kaitse tegevuskava Põldtsiitsitaja (<i>Emberiza hortulana</i>) kaitse tegevuskava Rohuneppi kaitse tegevuskava III kaitsekategooria liigi sookure (<i>Grus grus</i>) kaitse tegevuskava (jätkukava) aastateks 2009–2013 Tedre (<i>Tetrao tetrix</i>) kaitse tegevuskava Tegevuskava tutka (<i>Philomachus pugnax</i>) kaitse korraldamiseks Eestis aastateks 2010–2013 Tegevuskava väike-laukhane <i>Anser erythropus</i> kaitse korraldamiseks Eestis 2009 – 2013

Natura ala nimetus/registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse-eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), jääkoskel (<i>Mergus merganser</i>), rohukoskel (<i>Mergus serrator</i>), suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>), kormoran e karbas (<i>Phalacrocorax carbo</i>), tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>), hallpea-rähn e hallrähn (<i>Picus canus</i>), plüü (<i>Pluvialis squatarola</i>), tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>), väikehuik (<i>Porzana parva</i>), täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>), naaskelnokk (<i>Recurvirostra avosetta</i>), hahk (<i>Somateria mollissima</i>), väiketiir (<i>Sterna albifrons</i>), räusktiir e räusk (<i>Sterna caspia</i>), jõgitiir (<i>Sterna hirundo</i>), randtiir (<i>Sterna paradisaea</i>), tutt-tiir (<i>Sterna sandvicensis</i>), vööt-pöösälind (<i>Sylvia nisoria</i>), teder (<i>Tetrao tetrix</i>), tumetilder (<i>Tringa erythropus</i>), mudatilder (<i>Tringa glareola</i>), heletilder (<i>Tringa nebularia</i>), punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>) ja kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>).		Väikeluige (<i>Cygnus columbianus bewickii</i> Yarr.) kaitse tegevuskava

9. Vääriselupaigad

Vääriselupaigad on metsaseadusest tulenev mõiste – tegu on aladega, kus on suur tõenäosus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemiseks. Keskkonnaministri käskkirja alusel on kõik riigimetsas asuvad vääriselupaigad kaitstud. Eraomanikule kuuluvast metsas on vääriselupaiga kaitsmine vabatahtlik.

Keskkonnaregistri andmetel on 17.05.2019 seisuga Haapsalu linna territooriumil 35 vääriselupaika²⁷.

Vääriselupaigad kajastuvad ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Nõuded vääriselupaikade kaitseks on sätestatud metsaseadusest, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

10. Taimestik ja loomastik

10.1. Metsad

Haapsalu linna territooriumist on metsaga kaetud 37,2%²⁸. Rannikualadel on vanemat metsamaad vähe, peamiselt on alad kaetud endiste puisniitude ja karjamaadega. Aegade jooksul on metsamaa tihenenum, kuna karjatamine ja niitmine on vähenenum.

Hooldatavate puisniitude ja metsakarjamaade pindala on väike. Metsades on valdavalt levinud järgmised puuliigid: tamm, saar, kask, haab, sanglepp, mänd, kadakas ning nooremates metsades paju ja lepp. Kehva pinnase tõttu on Haapsalu linnas metsa juurdekasv vähene, puidu kvaliteet madal ning pehmete lehtpuude osakaal suur²⁹.

Looduslikest metsakooslustest ehk loodusdirektiiviga kaitstavatest elupaigatüüpidest on Haapsalu linna territooriumil esindatud Fennoskandia madalsoo- ja lodumetsad (9080*), tamme (*Quercus*), pärna (*Tilia*), vahtra (*Acer*), saare (*Fraxinus*) või jalakatega (*Ulmus*) Fennoskandia hemiboreaalsed looduslikud vanad laialehised epifüütiderikkad salumetsad (9020*), Fennoskandia puiskarjamaad (9070), läänetaiga (9010*) ning oosi-okasmetsad (9060)³⁰.

10.2. Sood ja rabad

Haapsalu linna territooriumist moodustavad 1,1% sood³¹. Soomassiivid on koondunud enamasti Haapsalu linna kirdeosasse. Suuremad soomassiivid, mis jäävad kogu ulatuses Haapsalu linna piiridesse, on Leke soo (Võnnusoo, Laheva soo), Rohense (Juusika) soo ning Kesu-Nihka vaheline madalsoo ja Kesu-Nihka vaheline puisniit.

Looduslikest Natura sooelupaigatüüpidest on Haapsalu linna territooriumil esindatud aluselised ja nõrgalt happelised liigirikkad madalsood (7230), inimtegevusest rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), looduslikus seisundis rabad (7110*), Fennoskandia mineraaliderikkad allikad ja allikasood (7160), lääne-mõõkrohu (*Cladium mariscus*) ja raudtarnakooslustega (*Caricion davallianae*) karbonaatsed madalsood (7210*)³².

²⁷ Keskkonnaregister, seisuga 17.05.2019

²⁸ Metsaportaali, seisuga 15.05.2019

²⁹ Ridala valla üldplaneering 2010, ERKAS Pärnu Instituut OÜ, Ridala Vallavalitsus

³⁰ EELIS, seisuga 10.05.2019

³¹ EELIS, seisuga 10.05.2019

³² EELIS, seisuga 10.05.2019

10.3. Niidud

Haapsalu linna rannikuala jääb suures osas Väinamere hoiuala piiridesse. Väinameri ja selle rannikualad on väga suure looduspärandiga piirkond, kus leidub omapäraseid kadastike, puis- ja rannaniite³³.

Haapsalu linnas on Natura niiduelupaigatüüpidest esindatud põhjamaised lood ja eelkambriumi karbonaatsed silekaljud (6280*), Fennoskandia puisniidud (6530*), niiskuslembesed serva-kõrgrohestud tasandikel ja mäestikes alpiinse vööndini (6430), Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad (6270*), sinihelmikaniidud (*Molinion caerulea*-kooslused) karbonaatsel või turvastunud mullal või savikatel mudasetetel (6410), *Festuco-Brometalia*-kooslustega poollooduslikud kuivad rohumaad ja võserikud karbonaatsel mullal (6210*), Aas-rebasesaba (*Alopecurus pratensis*) ja ürt-punanupuga (*Sanguisorba officinalis*) madalikuniidud (6510) ning Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud (1630*).

Haapsalu linna territooriumil esinevad lisaks järgmised loodusdirektiiviga kaitstavad elupaigatüübid: Läänemere kesk- ja põhjaosa väikesaared ning laiud (1620), rannikulõukad (1150*), mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud (1140), laiad madalad abajad ja lahed (1160), püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220), jõgede lehtersuudmed (1130), üheaastase taimestuga esmased rannavallid (1210), karid (1170), mereveega üle ujutatud liivamadalaad (1110), hariliku kadaka (*Juniperus communis*) kooslused nõmmedel või karbonaatse mullaga rohumaadel (5130), turlokid (peamiselt põhjaveetoitelised muutuva veetasemega ajutised veekogud Iirimaal) (3180*), mändvetikakooslustega kalgiveelised järved (3140) ning karbonaatsed paljandid koos nende lähedes kasvava taimestuga (8210).

10.4. Loomastik

Haapsalu linn pakub häid elupaiku enamusele ulukiliikidest. Ulukiseire ruutloenduse andmetel on planeeringualal esindatud põder, harilik šaakal, rebane, kährikkoer, kobras, metskits, ilves, metsnugis, kivinugis, mink, mäger, hunt, halljänes, metssiga, punahirv, karu, hallhüljes ning valgejänes³⁴. Haapsalu linna territooriumil leidub ka viigerhülge elupaiksid³⁵.

Käsitivalistest on esindatud habelendlane, hõbe-nahkhiir, kääbus-nahkhiir, pargi-nahkhiir, põhja-nahkhiir, pügme-nahkhiir, suurvidevlane, suurkõrv, tiigilendlane, tõmmulendlane ning veelendlane.

Kaitstavatest linnuliikidest on Haapsalu linna territooriumil registreeritud väike laukhani, niidurüdi, tutkas, merikotkas, väikepistik, hüüp, kanakull, kivirullija, mustsaba-vigle, naaskelnokk, põldtiitsitaja, räusk, soopart, sarvikpütt, tutt-tiir, tõmmukajakas, valgeselg-kirjurähn, väikekajakas, hānilane, hiireviu, herilaseviu, jõgitiir, liivatüll, lambahānilane, lõopistik, laanepüü, mustrāhn, mudatilder, männi-kābilind, mustviires, nõmmelōoke, punaselg-tilder, punaselg-ōgija, randtiir, ristpart, roo-loorkull, rooruik, rukkirāāk, sookurg, suurkoovitaja, soo-loorkull, teder, tõmmuvaeras, väike-kirjurāhn, valgepōsk-lagle, väiketiir, väike-kārbse-nāpp, vōot-pōōsalind, vāānkael ning väiketüll. Jahilindudest on planeeringualal esindatud hani, part, kormoran ja kaelustuvi.

11. Roheline võrgustik

Haapsalu linna roheline võrgustik on määratletud Lääne maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“³⁶. Lääne maakonnaplaneeringuga 2030+ on täpsustatud maakonna teemaplaneeringuga määratud rohevõrgustiku piire ja tingimusi, lähtudes

³³ Ridala valla üldplaneering 2010, ERKAS Pärnu Instituut OÜ, Ridala Vallavalitsus

³⁴ Ulukiasurkondade seisund ja kütmissisooovitus 2018, Keskkonnaagentuur, https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/seirearuanne_2018.pdf

³⁵ Keskkonnaregister, seisuga 21.05.2019

³⁶ Lääne maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“, Lääne Maavalitsus, 2005

nii maakonna arengusuundumustest kui rohelise võrgustiku sidususe ja edaspidise toimimise vajadustest³⁷.

Rohelise võrgustiku alad hõlmavad Haapsalu linna territooriumist 143,6 km², moodustades 53,1% linna pindalast.

Roheline võrgustik koosneb tugialadest ja rohekoridoridest. Tugialad on piirkonnad, millele süsteemi funktsioneerimine valdavalt toetub. Tugialad on ümbritseva suhtes kõrgema loodus- ja keskkonnakaitselise väärtusega. Rohekoridorid on ribastruktuurid/ siduselemendid, mis ühendavad tugialad terviklikuks võrgustikuks.

Haapsalu linna territooriumil asub osaliselt kaks rahvusvahelise tähtsusega tugiala (T1) – Matsalu märgala ja Vormsi-Noarootsi poolsaar ning üks piirkondliku tähtsusega tugiala (T3). Linna territooriumil paiknevad rohelise võrgustiku koridorid on riiklikult suure (K2) ja väikese (K3) tähtsusega ning maakondlikult suure (K4) tähtsusega.

Rohelise võrgustiku konfliktikohad tekivad seal, kus rohelise võrgustiku koridor ristub teatud infrastruktuuridega, nagu kiirteed, prügilad, jäätmehoiulad, mäetööstus, sõjaväepolügonid jms. Suuremad magistraalteed, mis Haapsalu linnas rohevõrgustiku koridoridega ristuvad, on põhimaantee nr 9 Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla ja tugimaantee nr 31 Haapsalu-Laiküla.

Olemasoleva transpordi taristu renoveerimisel ja uute objektide edasisel planeerimisel ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel on vajalik arvestada ristuvate rohelise võrgustiku tuumalade ja rohekoridoride toimimise tagamise vajadustega ning kavandada vajadusel meetmed potentsiaalsete mõjude leevendamiseks.

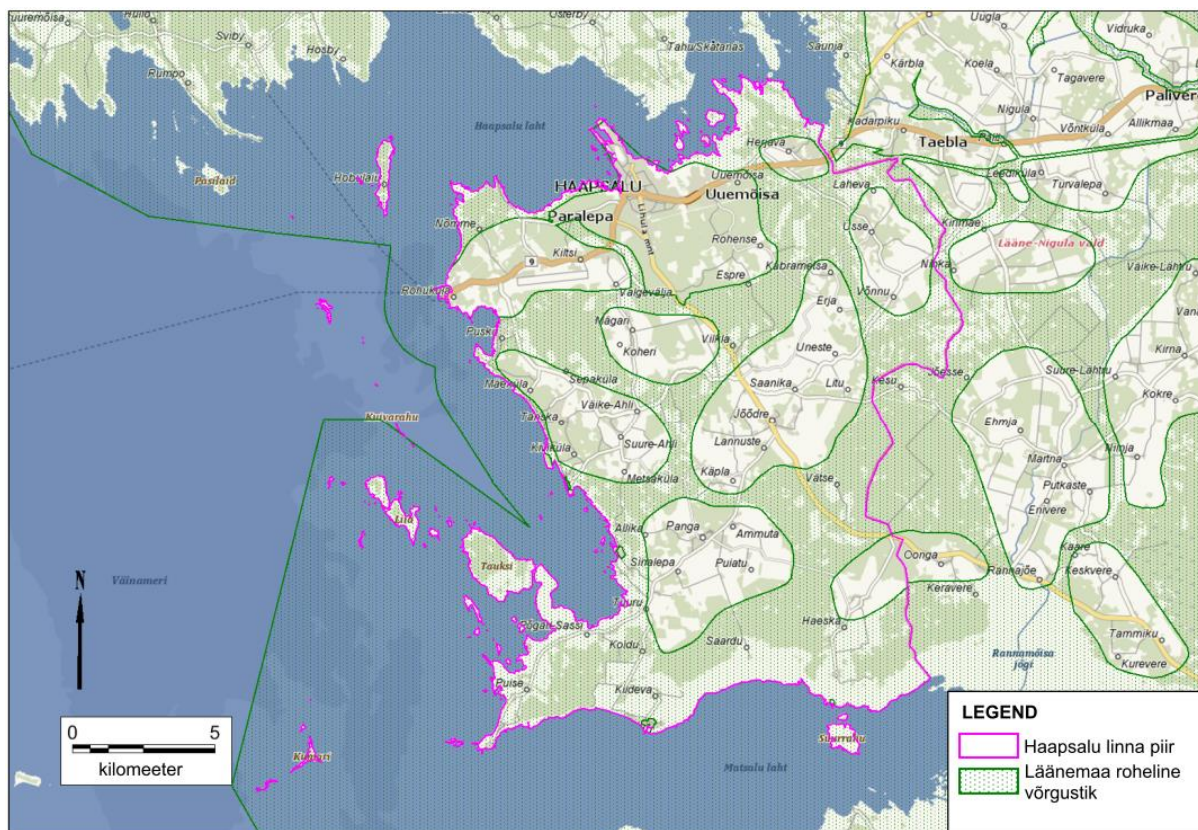
Konflikte võib põhjustada ka laienev asustus ja suur asustussurve. Samas on asustus Lääne maakonnas kahaneva trendiga. Lääne MP näeb ette, et tihendatakse väljakujunenud kompaktsed asustusalasid ja välditakse uute kompaktsede elamualade teket, mis on rohelise võrgustiku seisukohast positiivseks suundumuseks³⁸.

Rohevõrgustiku paiknemine Haapsalu linna territooriumil kantakse ÜP väärtuste joonisele.

Rohevõrgustiku tagamise tingimused on sätestatud planeerimisseaduses ning Lääne MP-ga (ptk 3.3.1), milledest juhindutakse üldplaneeringu koostamisel.

³⁷ Lääne maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“, Lääne Maavalitsus, 2005

³⁸ Lääne maakonnaplaneeringu 2030+ keskkonnamõju strateegiline hindamine, 2015-2016, Hendrikson&Ko OÜ, Lääne Maavalitsus

Joonis 7. Rohelise võrgustiku tugialade (T) ja koridoride (K) paiknemine Haapsalu linna territooriumil. Aluskaart: Regio veebikaart. Allikas: Lääne maakonnaplaneering 2030+, seisuga 10.05.2019

12. Põhjavesi^{39 40 41}

Haapsalu linn asub Lääne-Eesti vesikonna Matsalu alamvesikonnas. Joogiveena kasutatakse linnas Ordoviitsium-Kambriumi (O-C) ning Kambrium-Vendi (C-V) põhjaveekogumite põhjaveest.

Ordoviitsium-Kambriumi (O-C) veekiht lasub 150...200 m sügavusel. Vettpeidavaks katteks on 50 m paksune ordoviitsiumi mergliliste lubjakivide kiht, allpoolasuvast E-V veeladestikust eraldab seda 45 m paksune kambriumi aleuriitsete savide kiht. Veekiht koosneb liivakivist, mille veejuhtivus on tagasihoidlik (80 m²/d). Surveline vesi jääb maapinnast 10...15 m sügavusele;

Kambrium-Vendi (C-V) veekiht lasub 250...300 m sügavusel. Vettpeidavaks katteks on eelpoolmainitud savide kiht, allpool asub kristalliline aluspõhi, mille moodustavad gneissid ja amfiboliidid. Veeladestik koosneb liivakivist aleuriitse savi vahekihtidega. Ladestiku veejuhtivus on küllalt kõrge (550 m³/d) ja puurkaevude toodang ulatub isegi üle 50 m³/h. Surveline vesi jääb maapinnast ca 10 m sügavusele.

Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021 kohaselt on Ordoviitsium-Kambriumi ja Kambrium-Vendi põhjaveekogumite koguseline seisund *hea*. Ordoviitsium-Kambriumi põhjaveekogumi enamikus puurkaevudes on põhjaveetase stabiilne ning veevõtt on vähenenud, enamikus puurkaevudes ei ole veetaseme muutused ja veevõtt põhjustanud soolase vee või muu

³⁹ Haapsalu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2014-2025, SWECO Projekt AS, 2017

⁴⁰ Ridala valla Uuemõisa, Paralepa, Kilti, Valgevälja ja Herjava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2015-2026, SWECO Projekt AS

⁴¹ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021, Keskkonnaministeerium, 2016

vee sissetungi. Kambrium-Vendi põhjaveekogumi looduslik põhjaveeressurss on väiksem kui põhjavee tarbimine, kuid kogumi põhjaveetase on viimastel aastatel tõusnud.

Mõlema põhjaveekogumi keemilise seisund vastab samuti tasemele *hea*. Ordoviitsium-Kambriumi kogumis esineb üksikuid kloriidide sisalduse kasvusuundumusi (lõunapoolsetes seirekaevudes). Kambrium-Vendi põhjaveekogum on ohustatud. Kloriidide läviväärtus on viies seirekaevus ületatud ja kolmes seirekaevus esineb oluline kloriidide kasvusuundumus.

Keskkonnaministri 06.04.2006 käskkirjaga nr 410 on kinnitatud Lääne maakonna põhjaveevarud aastani 2020. Ülevaate kinnitatud varudest annab Tabel 8. Varuga arvestatakse ÜP koostamisel.

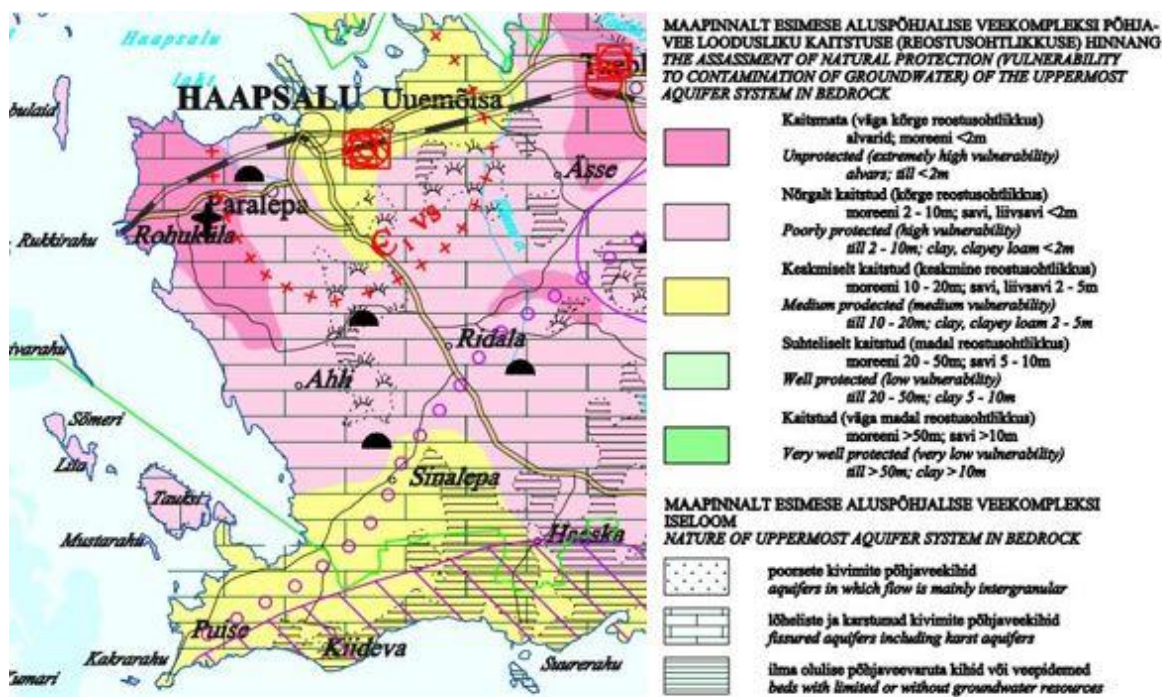
Tabel 8. Kinnitatud põhjaveevarud Lääne maakonnas. Allikas: Keskkonnaministeeriumi kodulehekülg, seisuga 19.06.2019

Põhjaveemaardla	Põhjaveemaardla piirkond	Veekihi geoloogiline indeks	Põhjaveevaru, m ³ /ööp
Haapsalu	Haapsalu linn	O-C	1350
	Uuemõisa	O-C	500
	Haapsalu linn	C-V	8900
	Uuemõisa	C-V	1000

12.1. Põhjavee kaitstus

Haapsalu linna territoorium paikneb peamiselt nõrgalt ning keskmiselt kaitstud põhjaveega alal. Keskmiselt kaitstud põhjaveega alad jäävad linna põhja- ja lõunaosadesse, ülejäänud linna territooriumi põhjavesi on nõrgalt kaitstud (vt Joonis 8). Linna loode, lääneloode, kirde ja põhjakirde osades ning vähesel määral ka keskosas (Vilka, Saanika piirkond) esineb kaitsmata põhjaveega alasid.⁴²

⁴² Eesti põhjavee kaitstuse kaart. Eesti Geoloogiakeskus, 2001

Joonis 8. Põhjavee kaitstus Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Eesti põhjavee kaitstuse kaart 2001, seisuga 18.06.2019

Põhjavee kaitset reguleerib veeseadus, põhjavee kaitse ja kasutamise abinõud vesikondade põhiselt on sätestatud veemajanduskavades (Haapsalu linna territooriumil asjakohane Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021). ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui veemajanduskavast tulenevate nõuete ja tingimustega.

12.2. Hajukoormus⁴³

Peamiselt põhjustavad hajukoormust põllu- ja metsamajandus, maavarade kaevandamine, turbatööstus, loodusliku äravoolurežiimi muutmine, sademevee äravool, transport ning ühiskanaliseerimisega hajaasustus. Põhjavee toimetamisega saastumise ohtu peamiseks põhjuseks on enamasti vajalike sõnnikuhooldlate puudumine, sõnnikulaotamise halb või väär korraldus ja laotusseadmete tehniline puudulikkus, asulate ja elamute reovee käitluse puudumine, reovee juhtimine otse pinnasesse või pinnavette. Lisaks toimetamisele on oluline ka ohtlike ainete põhjavette sattumise vältimine või saastuse leviku takistamine. Peamiseks koormusallikateks on nendel puhkudel saastunud alad, nt suletud prügilad, jääreostusega olemasolevad käitised või tootmisterritooriumid, kus tootmine on lõppenud, suured taristuobjektid, kus kasutatakse kemikaale jäätõrjeks või veetakse ohtlikke aineid jne. Veemajanduskavas on ette nähtud meetmed põhjavee kaitseks.

12.3. Punktkoormus⁴⁴

Punktkoormustest tähtsamad reostusallikad on nõuetele mittevastavad reoveepuhastid, prügilad, sõnniku- ning silohoidlad. Põllumajanduslikuks punktkoormusallikateks on sõnnikuhooldlad, silohoidlad, olme- ja tootmisreovesi ning loomapidamishoonete territooriumil saastunud sademevesi. Põllumajanduse intensiivistumise ja kontsentreerumise tingimustes on loodud suured loomapidamiskompleksid ja vedelsõnnikuhooldlad, mis on potentsiaalseteks punktreostusallikaks

⁴³ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021, Keskkonnaministeerium, 2016

⁴⁴ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021, Keskkonnaministeerium, 2016

pinna- ja põhjaveele. Reostuse vältimise üheks abinõuks on ehitiste kontroll. Saastust aitab tuvastada seirekaevude rajamine nende vahetusse lähedusse ja/või olemasolevate puurkaevude kasutamine veeseisundi muutuste seireks. Seisundi muutusel saab rakendada operatiivselt saaste leviku takistamise meetmeid. Veemajanduskavas on ette nähtud meetmed põhjavee kaitseks.

13. Pinnavesi^{45 46 47 48}

Andmed pinnaveekogude kohta pärinevad Keskkonnaregistrist ning Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavast, Haapsalu linna arengukavast ja Haapsalu lahe rannikuveekogumi seisundi eksperthinnangust (mereosa).

Keskkonnaregistri andmetel on Haapsalu linna territooriumil registreeritud kokku 18 pinnaveekogu:

- kolm järve;
- kolm oja;
- seitse peakraavi;
- neli kraavi;
- üks allikas.

Keskkonnaregistris registreeritud pinnaveekogud ja nende kaitsevööndid kajastuvad ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Lisaks piirneb Haapsalu linn kolmest küljest Läänemerega.

ÜP koostamisel juhindutakse pinnaveekogude kaitset ja kasutamist reguleerivatest õigusaktidest (veeseadus ja muud asjakohased õigusaktid), strateegilistest dokumentidest (peaasjalikult Lääne maakonnaplaneeringust 2030+, millega on seatud tingimused ÜP koostamisel pinnavee hea seisundi ja varude tagamiseks (ptk 3.1.4) ning Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavast 2015-2021, mis sätestab abinõud pinnavee kaitseks.

13.1. Mereosa

Haapsalu on merega ümbritsetud kolmest küljest – põhjast, läänest ja lõunast. Põhja poole jääb Haapsalu laht, mille lõunakaldal asub ka Haapsalu linn kui asustussüksus; läände Pullapää laht, Pusku viik, Topu laht, Lõpe laht ja Väinameri ning lõunasse Matsalu laht. Haapsalu linna rannajoone kogupikkus on 91,2 km.

Läänemerele on kehtestatud veekaitsevöönd vee tavalisest piirist 20 m, ehituskeeluvöönd 100 m (tiheasutusalal 50 m) ning ranna piiranguvöönd ulatusega 200 m.

HAAPSALU LAHT

Haapsalu laht on liigendatud, koosnedes mitmest siselahest. Laias laastus jaguneb Haapsalu laht kaheks: Eeslaht ja Tagalaht. Eeslahe ääres asuvad avalikud rannad ja supluskohad (vt ptk 5), Tagalahe äärde on koondunud Haapsalu lahe sadamad. Haapsalu piiridesse ulatub ka Tagalahe äärde ulatuv Silma looduskaitseala. Enamus Silma looduskaitsealale jäävast rannikualast on sihtkaitsevööndis ja liikumispiirangutega.

Haapsalu laht on madalaveeline- vee sügavus ulatub 0,5-1 meetrist (Tagalahes) kuni 4 meetrini (Eeslahes). Lahes eristuvad selgelt avatud, Väinamerega piirnev Eeslaht, mille keskkond on iseloomulik eutorfeerumata merealadele ning poolsuletud Tagalaht, mis on tugevalt eutorfeerunud.

⁴⁵ Keskkonnaregister, seisuga 20.06.2019

⁴⁶ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021, Keskkonnaministeerium, 2016

⁴⁷ Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus 2018

⁴⁸ Haapsalu lahe rannikuveekogumi seisundi eksperthinnang, Skepast&Puhkim OÜ, 2019

Ees- ja Tagalaht erinevad suuresti nii planktoni, füüsikalise-keemiliste parameetrite, põhjaloomastiku kui -taimestiku näitajate poolest.⁴⁹

Haapsalu lahe seisund on lahes teostatud uuringute ja seirete põhjal *väga halb*. Peaasjalikult on see tingitud fütoplanktonist ning füüsikalise-keemilistest näitajatest, 2018. aastal näitas laht *halba* seisundit ka ohtlike ainete osas.

2019. aastal teostas Skepast&Puhkim OÜ Haapsalu lahe seisundi kohta eksperthinnangu, mille tulemustest lähtuvalt on lahe väga halb seisund põhjustatud suuresti looduslikest protsessidest. Põhiosa Haapsalu lahe toitainetekoormusest pärineb hajukoormusallikatest. Eksperthinangus analüüsiti ja pakuti välja erinevaid meetmeid rannikuveekogumi seisundi parandamiseks, kuid leiti, et koondseisundi parandamine tasemini *hea* ei ole tõenäoline.

ÜP koostamisel arvestatakse Haapsalu lahe seisundiga, eelnimetatud eksperthinnangu tulemuste ja välja pakutud parandusmeetmetega.

13.2. Järved

Haapsalu linnas on registreeritud kaks looduslikku järve ja üks paisjärv (vt Tabel 9).

⁴⁹ Haapsalu lahe rannikuveekogumi seisundi eksperthinnang, Skepast&Puhkim OÜ, 2019

Tabel 9. Järved Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 20.06.2019

Reg kood	Nimi	Asukoht	Tüüp	Vee- peegli pindala, ha	Saarte pindala, ha	Piiranguvööndid, ulatus m	Avalikult kasutatav	Märkused
VEE2051460	Väike Viik	Haapsalu linn kui asustusüksus	Looduslik järv	17,1	0	Kalda piiranguvöönd 100 m; ehituskeeluvöönd 50 m; veekaitsevöönd 10 m; kallasrada 4 m	Jah	Merest eralduv lahesopp. Kraavidega merega ühenduses.
VEE2051610	Nimetu	Allika küla	Looduslik järv	5,3	0	Kalda piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m	Ei	
VEE2051420	Võnnu tiik	Võnnu küla	Paisjärv	0,9	0	Kalda piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m	Ei	

13.3. Jõed

Haapsalu linna territooriumil ei ole Keskkonnaregistri andmetel registreeritud ühtegi jõge.

13.4. Ojad

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud kolm oja (vt Tabel 10).

13.5. Peakraavid

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud seitse peakraavi (vt Tabel 10).

13.6. Kraavid

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud neli kraavi (vt Tabel 10).

13.7. Kanalid

Haapsalu linna territooriumil ei ole Keskkonnaregistri andmetel registreeritud ühtegi kanalit.

13.8. Allikad

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud üks allikas: Silmaallikas (Laheva Silmaallikas), registrikood: VEE4600900. Allikas asub Laheva külas. Allika kalda piiranguvöönd on 50 m, ehituskeeluvöönd 25 m ja veekaitsevöönd 10 m.

Tabel 10. Peakraavid, kraavid ja ojad Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregistri veekogude register, seisuga 20.06.2019

Registri-kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Suue
VEE1105600	Ungru oja (Ungru jõgi)	Kiltsi ja Nõmme küla ning Haapsalu linn kui asustusüksus	3,3	6,1	-	-	Ei	Pullapää laht
VEE1105200	Uuemõisa oja (Juurika jõgi)	Herjava, Kadaka, Rohense ja Uuemõisa küla	4	7,3	-	-	Ei	Tagalaht
VEE1105000	Võnnu oja (Silma jõgi)	Erja, Jõõdre, Kabrametsa, Uneste, Herjava, Kadaka, Laheva ja Litu küla ning Lääne-Nigula valla Saunja küla	11,6	63,1	Heledaveelised ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõed (tüübid IB, IIB, IIIB)	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Jah	Saunja laht
VEE1105500	Mägari kraav	Sepaküla, Väike-Ahli, Mägari, Koheri, Pusku ja Kolu küla	6,2	14,2	-	-	Ei	Asuküla peakraav (Jaamaoja)
VEE1500007	Uuemõisa oja (Oja kraav)	Uuemõisa alevik	1	Valgala alla 10 km ²	-	Kraav kulgeb Oja tn ääres	Ei	Tagalaht
VEE1105702	Valliotso kraav	Allika, Emmuvere, Panga ja Varni küla	1,9	Täpne valgala suurus teadmata, kuid jääb alla 10 km ²	-	-	Ei	Varni peakraav
VEE1105101	Võnnu kraav	Kabrametsa, Rummu ja Võnnu küla ning Lääne-Nigula valla Kirimäe ja Nihka küla	7,4	Valgala suurus alla 10 km ²	-	-	-	Arumetsa peakraav (Vihati jõgi)

Registri-kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Suue
VEE1105100	Arumetsa peakraav (Vihati jõgi)	Erja, Kabrametsa, Uneste, Võnnu, Üsse, Kadaka, Laheva ja Liti küla ning Lääne-Nigula valla Kesu küla	7,9	25,4	Tugevasti muudetud veekogu	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldustavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Jah	Võnnu oja (Silma jõgi)
VEE1105400	Asuküla peakraav (Jaamaoja)	Vilkla, Kiltsi, Valgevälja, Väike-Ahli ja Mägari küla, Paralepa alevik ning Haapsalu linn kui asustusüksus	8,7	38,1	Tugevasti muudetud veekogu	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldustavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Jah	Eeslaht
VEE1106000	Haeska peakraav (Rõugendi kraav)	Haeska küla	5,5	16,9	Tugevasti muudetud veekogu	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldustavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Jah	Matsalu laht
VEE1105300	Randsalu oja (Kaevaniidu peakraav)	Uuemõisa, Vilkla, Espre ja Valgevälja küla, Uuemõisa alevik ning Haapsalu linn kui asustusüksus	5,4	15,6	Tugevasti muudetud veekogu	-	Ei	Tagalaht
VEE1105800	Saardu peakraav	Saardu ja Sinalepa küla	5,8	9,9	-	-	Ei	Matsalu laht
VEE1105900	Sinalepa peakraav (Vätse kraav)	Jõõdre, Vätse, Saardu, Lannuste, Haeska ja Puiatu küla	10,3	21,5	Tugevasti muudetud veekogu	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldustavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Ei	Matsalu laht

Registri-kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Suue
VEE1105700	Varni peakraav	Varni, Suure-Ahli, Väike-Ahli, Emmuvere, Kaevere, Kolila, Allika ja Metsaküla küla	7,6	20,4	Tugevasti muudetud veekogu	Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RT III, 18.12.2012, 4)	Ei	Lõpelaht

14. Maaparandussüsteemid

Haapsalu linna territooriumil asub hulganisti maaparandussüsteemide maa-alasid⁵⁰. Linna territooriumil asuvad peakraavid ja kraavid (vt Tabel 10) kuuluvad reeglina maaparandussüsteemide koosseisu või on nende eesvoolud. Maaparandussüsteemide eesvoolude piirangu- ja ehituskeeluvööndite ulatused kajastuvad ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Tingimused tegevuste kavandamiseks maaparandussüsteemide maa-aladele on sätestatud maaparandusseaduses ja Lääne maakonnaplaneeringus 2030+ ning meetmed maaparandussüsteemide sihipärase funktsioneerimise tagamiseks Lääne-Eesti vesikonna maaparandushoiukavas⁵¹. ÜP koostamisel võetakse arvesse olemasolevaid maaparandussüsteeme, lähtutakse seadusandlikest aktidest ja strateegilistest dokumentidest tulenevatest nõuetest.

15. Üleujutusohuga alad^{52 53 54}

Haapsalu linna territooriumile jääb **üks üleujutusala ja üleujutusala riskipiirkond**, asukohaga Haapsalu lahe ääres, Lääne-Eesti vesikonnas. Haapsalu linna üleujutusala ja üleujutusala riskipiirkond kajastuvad ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Suurel osal Haapsalu linna üleujutusosal on üleujutuse esinemistõenäosus hinnatud väga suureks (1 x 10 a jooksul) või suureks (1 x 50 a jooksul). Väiksemal osal territooriumist jääb üleujutuseohu esinemise tõenäosus keskmiseks (1 x 100 a jooksul) või väikeseks (1 x 1000 a jooksul).

Üleujutusala veetaseme absoluutkõrgus on suure esinemistõenäosusega piirkondades 1,82 m, keskmise esinemistõenäosusega piirkondades 2,22 m (esinemistõenäosus 1 x 50 a jooksul) ja 2,39 m (esinemistõenäosus 1 x 100 a jooksul) ning väikse esinemistõenäosusega piirkondades 2,95 m.

Haapsalu linna üleujutusala on toodud Joonis 9, üleujutusala riskipiirkond Joonis 10. Oktoobris 2019 valmis uuring üleujutusala piiri määramise kohta.

⁵⁰ Maa-ameti maaparandussüsteemide kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

⁵¹ Lääne-Eesti vesikonna maaparandushoiukava, Põllumajandusamet, 2016, kinnitatud Maaeluministri 15.07.2016 käskkirjaga nr 119

⁵² Keskkonnaregister, seisuga 18.06.2019

⁵³ Maa-ameti üleujutusosalade kaardirakendus, seisuga 18.06.2019

⁵⁴ „Üleujutusega seotud riskide hindamise ajakohastamine“. Keskkonnaministeerium, 2018

Lk 51 / 84

Joonis 10. Haapsalu linna üleujutusala riskipiirkond. Allikas: Maa-ameti üleujutusala de kaardirakendus, seisuga 18.06.2019

Haapsalu linna üleujutuselal elab kokku 1320 inimest. Neist 90 inimest elab piirkondades, kus üleujutuse esinemistõenäosus on hinnatud väga suureks, 430 piirkondades, kus üleujutuse esinemistõenäosus on suur ning 580 keskmise üleujutuse esinemistõenäosusega piirkondades.

Üleujutuspiirkonda jäävad järgmised võimalikku kahju kannatada võivad objektid:

- kaks ametlikku randa: Paralepa rand ja Vasikaholmi supluskoht⁵⁵;
- Aafrika rand ja Haapsalu Promenaad;
- üks reoveekäitis: Haapsalu reoveepuhasti;
- üks haigla: Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus;
- üks kiirabibaas: Haapsalu kiirabibaas.

Üleujutuspiirkonda jäävad ka Natura 2000 võrgustiku alade hulka kuuluvad Väinamere loodusala (EE0040002) ja Väinamere linnuala (EE0040001), mitmed kaitstavad loodusobjektid ning muinsuskaitseobjektid (vt ptk 7 ja 8).

Ajakohastatud üleujutusega seotud riskide hinnangu tulemuste kohaselt võib üleujutusega kaasneda järgmine mõju: operatiivteenistuste töö takistamine, üle 2000ie reoveepuhasti töö ohustamine, kultuurimälestise kahjustamine või hävitamine, inimese elu ja tervise reaalne ohtu seadmine tema oma kodus. Hinnangu kohaselt ei vähenda üleujutus Haapsalu linna üleujutusosal I või II

⁵⁵ Kuni 2019. aastani kuulus avaliku ranna hulka ka Aafrika rand Haapsalu linnas.

kaitsekategooria liigi levikut tuvastatud elukohal, ei avalda olulist negatiivset mõju Natura 2000 alale ega takista liiklemist põhi- või tugimaanteedel.

Üleujutusega seotud riskide maandamist reguleerib veeseadus, leevendusmeetmed ning nende rakendamise tähtaeg on toodud Lääne-Eesti vesikonna üleujutusohuga seotud riskide maandamiskavas⁵⁶ ning tingimused ja soovitused ÜP-de koostamiseks Lääne maakonnaplaneeringus⁵⁷. ÜP koostamisel arvestatakse õigusaktidest ja maandamiskavast tulenevate nõuete ja tingimustega.

Suure üleujutusala siseveekogusid⁵⁸ Keskkonnaregistri andmetel Haapsalu linna territooriumil ei ole.

16. Väärtuslik põllumajandusmaa^{59 60}

Väärtuslik põllumajandusmaa Lääne maakonnas, sh Haapsalu linna territooriumil on kajastatud Lääne maakonnaplaneeringus. Lääne maakonna põllumajandusmaa keskmine reaالبoniteet on 33, mille järgi moodustavad väärtusliku põllumajandusmaa massiivid maakonna põllumajandusmaa kogupindalast 52%. Muldade keskmine boniteet Haapsalu linna territooriumil on 36...37 hindepunkti, mis on mõnevõrra madalam Eesti riigi põllumajandusmaa kaalutud keskmisest (kaalutud boniteet on 41 hindepunkti).

Suuremad väärtusliku põllumajandusmaa massiivid jäävad Haapsalu linna keskosasse ja lääneserva ning kirde- ja kaguosasse. Vähemal määral leidub suuremaid massiive ka loodeosas. Linna idaservas ning lõunaosas leidub väärtuslikku põllumajandusmaad vähesel ja väga vähesel määral (Joonis 11).

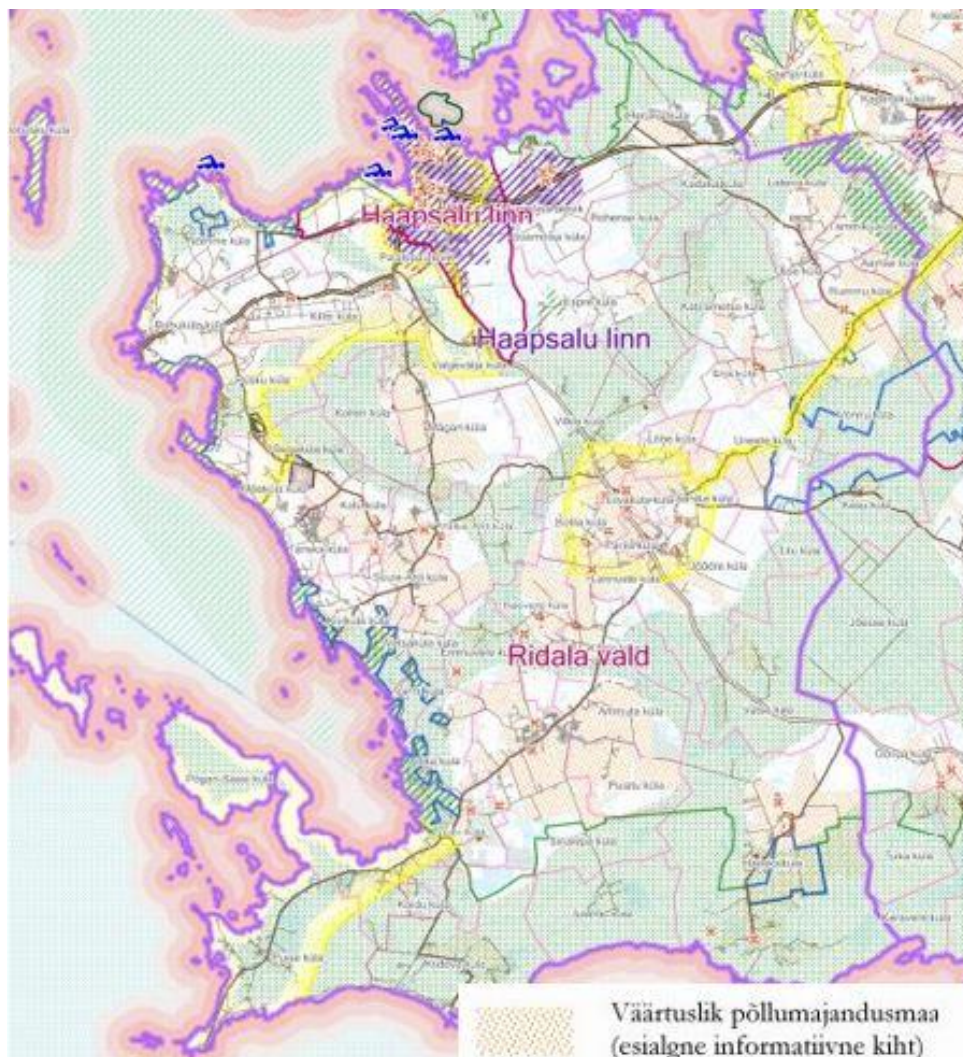
⁵⁶ Lääne-Eesti vesikonna üleujutusohuga seotud riskide maandamiskava. Keskkonnaministeerium, 2016

⁵⁷ Lääne maakonnaplaneering 2030+. Hendrikson&Ko, 2018

⁵⁸ määratud KKM 28.05.2004 määrusega nr 58 „Suurte üleujutusala-dega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord“

⁵⁹ Lääne maakonnaplaneering 2030+. Hendrikson&Ko, 2018

⁶⁰ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Skepast&Puhkim OÜ, 2016

Joonis 11. Väärtuslik põllumajandusmaa Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Lääne maakonnaplaneering 2030+, seisuga 20.06.2019

Tingimused väärtusliku põllumajandusmaa kasutamiseks ja ÜP-de koostamiseks on seatud Lääne MP-ga (ptk 3.2.1) ning endise Ridala valla ÜP-ga (ptk 2.2.3). ÜP koostamisel arvestatakse eeltoodud planeerimisdokumentidega.

Lisaks on Maaeluministeeriumi poolt välja töötatud väärtuslikku põllumajandusmaad käsitlev seaduse eelnõu (maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu nr 735 SE). Eelnõu menetlus on käesoleva LS ja VTK koostamise seisuga peatunud ning kuigi kehtestatud õiguslikke regulatsioone väärtusliku põllumajandusmaa kohta ei ole, arvestatakse ÜP koostamisel nimetatud eelnõus toodud põhimõtteid (vastavalt ÜP täpsusastmele ning kohalikele oludele ja sh muid huve ja vajadusi arvestades).

Väärtuslik põllumajandusmaa kajastub ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

17. Maavarad ja maardlad⁶¹

Haapsalu linna territooriumil leidub maavaradest meremuda, kruusa, liiva, savi ja lubjakivi. Arvele on võetud meremuda-, savi-, liiva- ja lubjakivimaardlad. Kokku on linna territooriumil registreeritud

⁶¹ Maa-ameti maardlate kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

viis maardlat. Mäeeraldisi on käesoleva LS ja VTK koostamise seisuga on Haapsalu linna territooriumil neli tükki.

Maardlad kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Ülevaate maardlate ja mäeeraldiste paiknemisest Haapsalu linna territooriumil annab Joonis 12.

Joonis 12. Maardlad ja mäeeraldised Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

17.1. Maardlad

Ülevaate Haapsalu linna territooriumil registreeritud maardlate pindaladest ja neis paiknevate maavarade varudest on toodud alljärgnevas Tabel 11.

Tabel 11. Haapsalu linna territooriumil registreeritud maardlad ja neis paiknevate maavarade varud. Allikad: Maa-ameti X-GIS maardlate rakendus, Maa-ameti maavaravarude koondbilanss 2018; seisuga 20.06.2019

Maardla nimetus	Maavara	Registri-kaardi nr	Keskkonna-registri ID	Pindala, ha	Varu 2018. a lõpu seisuga		Ühik
					Aktiivne	Passiivne	
Haapsalu	Meremuda	75	MRD0000053	43,96	181,3 (T)	50,8 (T)	tuh t

Randsalu	Savi	674	MRD0000642	8,65	-	525,0 (R)	tuh m3
Valgevälja	Liiv	899	MRD0000874	3,74	80,5 (T)	-	tuh m3
Pusku	Lubjakivi	237	MRD0000206	12	356,8 (T)	-	tuh m3
					244,0 (R)	-	
Ungru-Sepaküla	Lubjakivi	79	MRD0000057	31,63	-	2417,9 (T)	tuh m3
				-	24,1 (R)	-	

17.2. Mäeeraldised

Ülevaate Haapsalu linna territooriumil asuvatest mäeeraldistest ja nende maavarade varudest annab Tabel 12.

Tabel 12. Haapsalu linna territooriumil asuvad mäeeraldised ja nende varud. Allikas: Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, Keskkonnalubade infosüsteem, seisuga 20.06.2019

Mäe-eraldis	Maardla	Pindala, ha		Kaevandaja, kaevandus-luba	Kaevandatav maavara	Aktiivne tarbe-varu	Kaevandatav varu	Kaevandamise keskmine aastamäär / maksimaalne aastamäär	Ühik
		Mäe-eraldis	Teenindus-maa						
Tagalaht	Haapsalu	16,61	-	OÜ Ravimuda, luba nr KMIN-010, kehtiv kuni 29.12.2019	meremuda	92	92	-/3	tuh t
Valgevälja liivakarjäär	Valgevälja	3,74	7,85	Maanteeamet, luba nr L.MK/322407, kehtiv kuni 30.09.2027	liiv, ehitusliiv	83	53	8/-	tuh m3
					liiv, täitepinnas	97	60		
Pusku liivakarjäär	Pusku	12	12,45	OÜ Ungru Paekivi, luba nr LMKL-004, kehtiv kuni 02.12.2051	lubjakivi, madalamargiline	364,37	349,3	23	tuh m3
Sepaküla	Ungru-Sepaküla	2,74	2,74	OÜ Ungru Paekivi, luba nr KMIN-024, kehtiv kuni 21.10.2020	lubjakivi, kõrgemargiline	63	63	10	tuh m3

Valgevälja liivakarjääri on moodustunud veekogu, mis on suveperioodil Haapsalu inimeste üks lemmiksupluskohtadest. Kaevandustegevus karjääris on hetkel peatatud, kuid liivavarusid seal veel leidub (vt Tabel 12). Haapsalu linna arengukava⁶² kohaselt on Haapsalu Linnavalitsuse eesmärk on taotleda Valgevälja karjääri kinnistu riigi omandist munitsipaalomandisse ja rajada sinna avalik supluskoht.

Maapõue kasutamist ning sellega kaasnevate keskkonnahäiringute vähendamist reguleerib maapõueseadus. Lääne MP-ga on kehtestatud üldised kasutustingimused maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud aladel (ptk 3.2.2). ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui strateegilise planeerimise dokumentidest tulenevate nõuetega maardlate kasutamiseks ja kaitseks.

⁶² Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus 2018

18. Kultuuriväärtused

Kultuuriväärtused on ehitised, objektid või alad, mis rikastavad elukeskkonda ajaliste kihistustega ning mida peetakse vajalikuks säilitada tulevastele põlvedele. Ideaalis peab iga kultuuriväärtust olema võimalik reaalset kaitsta ja hoida nii, et selle tunnused ei kaoks ega väärtus kahaneks.

18.1. Kultuurimälestised⁶³

Kultuurimälestistena on Haapsalu linna territooriumil registreeritud:

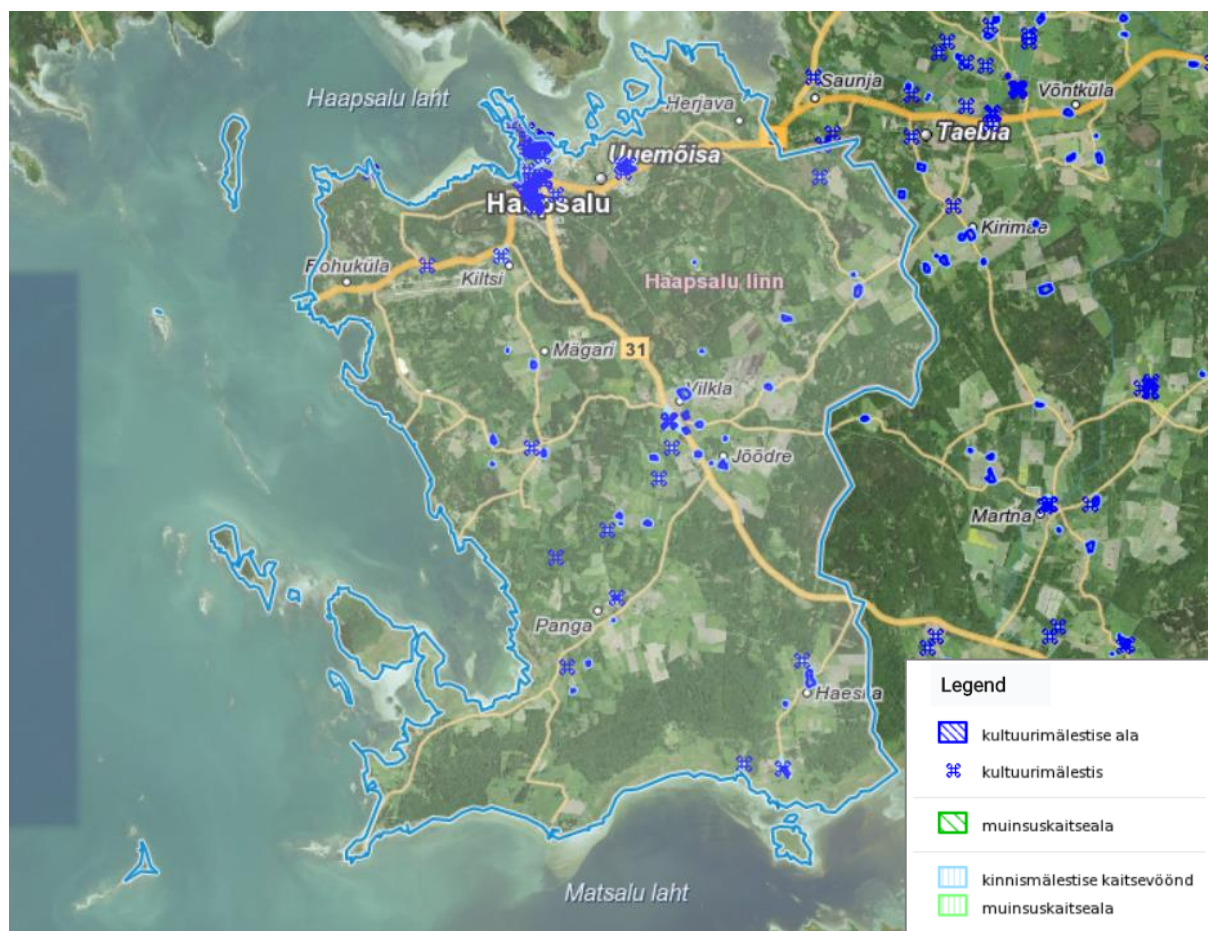
- 22 ajaloomälestist (vt Tabel 13);
- 39 arheoloogiamälestist (vt Tabel 14);
- 45 ehitismälestist (vt Tabel 15);
- 131 kunstimälestist (vt Tabel 15);
- 1 muinsuskaitseala: Haapsalu vanalinna muinsuskaitseala, mis asub Haapsalu linna kui asustusüksuse territooriumil.

Ajaloo-, arheoloogia- ja ehitismälestised on kinnismälestised, kunstimälestiste näol on tegemist vallasmälestistega. Tehnikamälestisi ja UNESCO maailmapärandi objekte Haapsalu linna territooriumil registreeritud ei ole.

Ülevaate kultuurimälestiste paiknemisest Haapsalu linna territooriumil annab Joonis 13.

Haapsalu linna territooriumil asuvad kinnismälestised on toodud Tabel 13, Tabel 14 ja Tabel 15. Kinnismälestised kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

⁶³ Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 20.06.2019

Joonis 13. Kultuurimälestised Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS kultuurimälestiste kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

Tabel 13. Haapsalu linna territooriumil asuvad ajaloomälestised. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 20.06.2019

Reg nr	Nimi	Aadress
27256	Ernst Enno mälestussammas	Haapsalu linn, Õhtu kallas 31 // Ernst Enno park
27164	Aleksander III mälestussammas	Nõmme küla, Liivakünga
27136	Vabadussõja mälestussammas	Haapsalu linn, Lossiplats 7 // Raekoja park
4083	Ridala kirikuaed	Kolila küla, Ridala kirik
4082	Ridala uus kalmistu	Liivaküla, Vikla ja Jõõdre küla
4081	Ridala vana kalmistu	Liivaküla, Ridala Vana kalmistu
4050	Carl (Karl) Abraham Hunniuse (1797-1851) haud	Haapsalu linn, Posti tn 44 // Vana kalmistu
4049	Cyrillus Kreegi (1889-1962) haud	Haapsalu linn, Posti tn 44 // Vana kalmistu
4048	Ernst Enno (1875-1934) haud	Haapsalu linn, Posti tn 44 // Vana kalmistu
4047	Haapsalu Vana kalmistu	Haapsalu linn Posti tn 44 // Vana kalmistu, Surnuaia tn 1, Sauna põik 6, Jüriöö tn 7, Sauna põik 4, Jaama tn 17

4046	Pjotr Tšaikovski mälestuspink	Haapsalu linn, Pjotr Tšaikovski puistee
4045	Rudolf Tobiase monument	Haapsalu linn, Promenaadi tn 3 // Jaan Poska park
4044	Carl (Karl) Abraham Hunniuse monument	Haapsalu linn, Promenaadi tn 3 // Jaan Poska park
4043	Bernhard Laipmanni monument	Haapsalu linn, Vaikne kallas 12 // Bernhard Laipmanni
4042	Hukkamiskoht, nn. "Võllamägi" ehk "Võllaste", 16.-17. saj.	Haapsalu linn, Sireli tn 7a // Võllamägi
4041	Koolihoonete kompleks, 19.-20. saj.	Haapsalu linn, F. J. Wiedemanni tn 15
4040	Haapsalu elementaarkooli hoone	Haapsalu linn, F. J. Wiedemanni tn 11
4039	Maja, kus aastail 1939-1962 elas Cyrillius Kreek	Haapsalu linn, Väike-Viigi tn 10
4038	Maja, kus aastail 1919-1934 elas Ernst Enno	Haapsalu linn, Lahe tn 8
4037	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Haapsalu linn, Posti tn 45 // Sõjahaudade haljasala
4036	Terroriohvrite ühishaud	Haapsalu linn, Posti tn 45 // Sõjahaudade haljasala
4035	I maailmasõjas hukkunute ühishaud	Haapsalu linn, Posti tn 45 // Sõjahaudade haljasala

Tabel 14. Haapsalu linna territooriumil asuvad arheoloogiamälestised. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 20.06.2019

Reg nr	Nimi	Aadress
10132	Kalmistu "Kabelimägi"	Rummu küla, Uuerehe põld
10131	Asulakoht	Võnnu küla, 16103 Ridala-Nigula tee, Hiie, Hiimäe, Loigu
10130	Rahvapärimestega seotud kivi "Kalevipoja jäljega kivi"	Panga küla
10129	Kivikalme	Panga küla, Mäe, Panga tee 11, Mäemõisa tee 12, Mäemõisa tee 10
10128	Kalmistu	Sinalepa küla, Aasa; Tuuru küla, Kõremäe
10127	Kalmistu	Sinalepa küla, Vaduma, Pallipõllu, Vadamaa
10126	Kalmistu	Tuuru küla, Kõrgemäe, Sanglepa
10125	Asulakoht	Uneste küla, 16103 Ridala-Nigula tee, Talli, Mõisapõllu
10124	Ohvrikivi	Lannuste küla
10123	Ohvrikivi	Kolila küla
10122	Ohvriallikas	Laheva küla, Sepa
10121	Ohverdamiskoht	Vilkla küla, Haapsalu metskond 186, Hiimäe
10120	Linnus	Saanika küla, Tubri
10119	Kivikalme	Jõõdre küla, Jõõdre tee 8, Kelgumäe, Toome tn 4, Jõõdre tee 4, Mänguväljak, Pihlaka tee 4
10118	Asulakoht	Kolila küla, Ridala kirik, Kirikumõisa, Mäe, Kassikäpa, Jakobi, Siimo-Ado, Mõisa; Parila küla, Nooremänni; Vilkla küla, 31 Haapsalu-Laiküla tee
10117	Asulakoht	Kolila küla, Noksi, Aulise, Kolila tee, Naano, Aulisepõllu, Pulli, Kolila laut

10116	Asulakoht	Parila küla, Villu, Kuivati, Aida, Kuuri, Altrehe, Parila veski; Jõõdre küla, Poe tn 3, Metsamäe, Teeääre, Pargi, Kauba tänav; Viikla küla, 31 Haapsalu-Laiküla tee
10115	Asulakoht	Jõõdre küla, Jõõdre tee 15, Jõõdre tee 18, Jõõdre tee 20, Jõõdre tee 24, Jõõdre tee 14, Jõõdre tee 11, Jõõdre tee 13, Tõnise-Jüri, Mulgu, Jõõdre tee, Jõõdre tee 9,
10114	Asulakoht	Liivaküla, 16103 Ridala-Nigula tee, Kendri, Kaubi, Põlluotsa, Tubri tee, Uue-Mardi, Keldi, Kople-Sarapiku, Peetri, Liiva, Vatri
10113	Asulakoht	Viikla küla, Noksi, Mütsi, Kibuvitsa, Madise, Mõtsi, Rehe, Madise-Antsu, Kilgi, Suuremäe, Taska, Kitse; Lõbe küla, Lõbe-Erja tee, Nurmenuku
10112	Ohverdamiskoht	Koheri küla, Molli; Mägari küla, Uuemaja
10111	Asulakoht	Mägari küla, Kupja, Pootsi, Mägari külatee, Kuivati, Vana-Tõnsu, Saare, Pootsipõllu, Kubja-Jaani, Kriisa
10110	Ohvrikivi	Kaevere küla, Toomametsa
10109	Kultusekivi	Emmuvere küla, Kitsejälje
10108	Kivikalme	Kaevere küla, Tekamardi, Kruusiaugu
10107	Asulakoht	Käpla küla, Vana-Pritsu, Rehe, Mihkli, Larase; Kaevere küla, Käpla tee, Vana-Juhani, Pritsu, Hendriku
10106	Asulakoht	Kaevere küla, Madise, Suur-Teka, Põldema, Saare, Tekamardi, Käpla tee, Väike-Teka, Perdi
10105	Asulakoht	Erja küla, Künemäe, Aasa, Roosi, Nurmepõllu, Erja mõis, Vainu; Kabrametsa küla, Kõnnu tee
10104	Ohvrikivi	Haeska küla, Tõnise-Hansu
10103	Ohvrikivi	Haeska küla, Matsalu rahvuspark 379, Matsalu rahvuspark 195
10102	Kalmistu "Kabelimägi"	Haeska küla, Peetri, Väike-Peetri, Metsapere tee, Saue laut, Lepiku, Kaarli
10101	Asulakoht	Haeska küla, Reinu-Jüri, Kõrtsu-Aadu tee, Jaagu tee, Männiku, Perdipõllu, Mäe-Jaagu, Ranna-Hansu, Nurmenuku, 16110 Haeska tee, Tika, Tõnise-Hansu, Jaani, Jaagu-Jaani, Saare, Kooli, Mäe-Hansu
10100	Kivikalme	Espre küla, Hallikmäe, Tiigi
10099	Ohvrikivi	Väike-Ahli küla, Uue-Vahtramäe
10098	Kivikalme	Väike-Ahli küla, Uue-Vahtramäe, Siimu-Jaani, 16113 Rohuküla-Ahli-Ridala tee, Matsisauna, Kivikoja, Teedevahe
10097	Kivikalme "Kalmumägi"	Kiviküla, Uha, Jaagumäe, Lepa, Uhamaa, Manni
10096	Asulakoht	Kolu küla, Andruse, Manni, Sepikoja, Peetri, Külla, Õuekülla, Muinaspõllu, Väike-Külla, Suur-Külla, Ees-Külla, Mariipõllu, Merka
10095	Asulakoht	Väike-Ahli küla, Koplipõllu, Kopli, Matsi, Miikali, Külmiti; Suure-Ahli küla, 16115 Ahli-Topu tee
9800	Jaani kiriku kirikuaed	Haapsalu linn, Kooli tn 4

Tabel 15. Haapsalu linna territooriumil asuvad ehitismälestised. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 21.06.2019

Reg nr	Nimi	Aadress
30154	Aadlielamu	Haapsalu linn, Vaba tn 4

27078	Nakama karjamõisa mõisamaja	Tuuru küla, Tuuro
15593	Uuemõisa mõisa teenijatemaja	Uuemõisa alevik, Lossi tn 1
15592	Uuemõisa mõisa valitsejamaja	Uuemõisa alevik, Reketi tn 5
15591	Uuemõisa mõisa park	Uuemõisa alevik, Lossi tn 4, Kooli tee 1, Kooli tee 2, 9 Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla tee L14, Kooli tee, Masti tn 3, Masti tänav, Reketi tn 3, Reketi tn 3a, Tallinna mnt 91, 9 Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla tee L4, Lossi tn 2, Reketi tn 5, Mõisa tee, Lossi tn 3
15590	Uuemõisa mõisa peahoone	Uuemõisa alevik, Lossi tn 4
15589	Ungru mõisa peahoone varemed	Kiltsi küla, Ungru loss
15588	Ridala kirikuaias piirdemüür	Kolila küla, Ridala kirik
15587	Ridala kirik	Kolila küla, Ridala kirik
15586	Kiltsi mõisa peahoone varemed	Kiltsi küla, Mägari tee 6
15585	Haeska mõisa park	Haeska küla, Haeska mõis, Kuuse, Tuuliku tee, Tomba, Ranna, 16110 Haeska tee
15584	Haeska mõisa peahoone	Haeska küla, Haeska mõis
15421	Haapsalu Nevski õigeusu kirik	Haapsalu linn, Surnuaia tn 1
15420	Haapsalu Maria Magdaleena õigeusu kirik	Haapsalu linn, Rüütli tn 2
15419	Haapsalu raudteejaamavahi elamu kõrvalhoone	Haapsalu linn, Kiltsi tee 2
15418	Haapsalu raudteejaamavahi kuur	Haapsalu linn, Kiltsi tee 2a
15417	Haapsalu raudteejaamavahi elamu	Haapsalu linn, Kiltsi tee 2a
15416	Haapsalu raudteejaama veduripõõraja	Haapsalu linn, Raudteetammi tee 4
15415	Haapsalu raudteejaama veetorn	Haapsalu linn, Pargi tn 1a
15414	Haapsalu raudteejaama depoo	Haapsalu linn, Raudteetammi tee 2
15413	Haapsalu raudteejaama meistri loomalaud 2	Haapsalu linn, Raudtee tn 22
15412	Haapsalu raudteejaama meistri elamu 2	Haapsalu linn, Raudtee tn 22
15411	Haapsalu raudteejaama meistri kelder	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15410	Haapsalu raudteejaama meistri pesuköök	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15409	Haapsalu raudteejaama meistri loomalaud 1	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15408	Haapsalu raudteejaama meistri käimla	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15407	Haapsalu raudteejaama meistri kuur	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15406	Haapsalu raudteejaama meistri elamu 1	Haapsalu linn, Raudtee tn 20
15405	Haapsalu raudteejaama sepikoda	Haapsalu linn, Raudtee tn 18
15404	Haapsalu raudteejaama kaubaladu platvormiga	Haapsalu linn, Raudtee tn 2
15403	Haapsalu raudteejaama ambulants	Haapsalu linn, Raudtee tn 10
15402	Haapsalu raudteejaama tööliste kelder 2	Haapsalu linn, Raudtee tn 6

15401	Haapsalu raudteejaama tööliste kelder 1	Haapsalu linn, Raudtee tn 10
15400	Haapsalu raudteejaama tööliste elamu 4	Haapsalu linn, Raudtee tn 12
15399	Haapsalu raudteejaama tööliste elamu 3	Haapsalu linn, Raudtee tn 8
15398	Haapsalu raudteejaama tööliste elamu 2	Haapsalu linn, Raudtee tn 6
15397	Haapsalu raudteejaama tööliste elamu 1	Haapsalu linn, Raudtee tn 4
15396	Haapsalu raudteejaama peahoone perroonidega	Haapsalu linn, Raudtee tn 2
15395	Haapsalu kuursaal	Haapsalu linn, Promenaadi tn 1
15394	Haapsalu Jaani kirik	Haapsalu linn, Kooli tn 4
15393	Haapsalu raekoda	Haapsalu linn, Kooli tn 2
15392	Haapsalu linnuse kirik	Haapsalu linn, Lossiplats 3 // Piiskopilinnus
15391	Haapsalu linnuse varemed ja vallikraav	Haapsalu linn, Lossiplats 3 // Piiskopilinnus
15390	Haapsalu linnakindlustused	Haapsalu linn, Lossiplats 4
4083	Ridala kirikuaed	Kolila küla, Ridala kirik

18.2. XX sajandi arhitektuuripärandi objektid⁶⁴

Haapsalu linnas on registreeritud 59 XX sajandi arhitektuuripärandi objekti (vt Tabel 16).

Tabel 16. Haapsalu linnas asuvad XX sajandi arhitektuuripärandi objektid. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 21.06.2019

Reg nr	Nimi	Aadress	Dateeringu periood	Kasutus
1810	Võnnu vallamaja	Üsse	tsaariaeg	kasutusel
1811	Sinalepa vallamaja	Lannuste	tsaariaeg	kasutusel
582	Silma matkamaja	Herjava küla	tsaariaeg	kasutusel
584	Kiltsi lennuväli	Kiltsi	nõukogude	-
586	Ridala Põhikool	Panga küla	nõukogude	koolimaja
587	Parila mootorveski	Parila küla	vabariik	ei kasutata
588	Mäevalla priikoguduse palvemaja	Põgari-Sassi küla	vabariik	sakraalhoone
589	Ohvitseride klubi	Rohuküla	tsaariaeg	ei kasutata
590	Rohuküla sadama elektrijaam	Rohuküla	tsaariaeg	ei kasutata
591	Rohuküla sadama veemahuti	Rohuküla	tsaariaeg	ei kasutata
592	Tuletorn	Rukkirahu	vabariik	tuletorn
594	Haapsalu KEKi kontorihoone	Ehitajate tee 3, Uuemõisa	nõukogude	kasutusel
596	Ridala baptisti palvemaja	Vilkla küla	nõukogude	sakraalhoone

⁶⁴ Kultuurimälestiste riiklik register (XX sajandi arhitektuur), seisuga 21.06.2019

637	Elamurajoon	Õpetaja tn ja Staadioni tn	nõukogude	elumaja
447	Haapsalu algkool	Ehte tn 14	vabariik	koolimaja
448	Kaitseringkonna maja	Ehte tn 9	vabariik	kasutusel
449	Metodisti kirik	Endla tn 6	vabariik	sakraalhoone
451	Kauplus	Jaama tn 11	nõukogude	kasutusel
452	Korterelamu	Jaama tn 8a	nõukogude	elumaja
453	Haapsalu turg	Jüriöö tn 7	nõukogude	kasutusel
454	Elamu	Kalda tn 18	vabariik	elumaja
455	Elamu	Kalda tn 22	vabariik	elumaja
456	Lääne Kaluri klubihoone	Kaluri tn 22	nõukogude	ei kasutata
457	Tuletõrjemaja	Karja tn 20	vabariik	kasutusel
458	Ärihoone	Karja tn 21	tsaariaeg	kasutusel
459	Kõrtsihoone	Karja tn 24	tsaariaeg	kasutusel
511	Elamu	Wiedemanni tn 14	tsaariaeg	ei kasutata
510	Elamu	Wiedemanni tn 1	tsaariaeg	elumaja
509	Korterelamu	Vaba tn 2	vabariik	ei kasutata
508	Kalakombinaadi veetorn	Uus-Sadama tn 25	nõukogude	ei kasutata
507	Kaksikelamu	Tamme tn 10 / 10a	nõukogude	elumaja
502	Kino	Suur-Lossi tn 14	nõukogude	ei kasutata
501	Veepumplad	Suur-Liiva tn 27 ja Vee tn 23	nõukogude	kasutusel
500	Korterelamu	Suur-Liiva 5	nõukogude	elumaja
499	Elamu	Sambla tn 22	nõukogude	ei kasutata
498	Sanatoorium "Laine"	Sadama tn 9/11	nõukogude	kasutusel
495	Eesti Punase Risti sanatoorium	Sadama tn 21	vabariik	kasutusel
493	Raadiojaama elektrialajaam	Räägu tn 2	vabariik	ei kasutata
492	Raadiojaama elektrialajaam	Räägu tn 2	vabariik	ei kasutata
489	Veetorn	Posti tn 39	nõukogude	elumaja
488	Trükikoda	Posti tn 30	nõukogude	kasutusel
487	Kultuurimaja	Posti tn 3	nõukogude	kasutusel
485	Tekstiilivabrik "Sulev"	Nurme tn 1	nõukogude	kasutusel
484	Tapamaja kontorihoone	Niine tn 21	tsaariaeg	kasutusel
483	Ridaelamu	Männi tn 17	nõukogude	elumaja

482	Elamu	Männi tn 15	nõukogude	elumaja
480	Korterelamu	Metsa tn 30	vabariik	elumaja
479	Haapsalu baptisti palvemaja	Metsa tn 24	vabariik	sakraalhoone
478	Elamu	Metsa tn 21	tsaariaeg	elumaja
476	Ärihoone	Lossiplats 4	tsaariaeg	kasutusel
474	Elamu	Lepa tn 2a	nõukogude	elumaja
473	Elamu	Lembitu tn 1	vabariik	elumaja
471	Elamu	Lahe tn 7	tsaariaeg	elumaja
470	Elamu	Lahe tn 5	vabariik	elumaja
465	Elamu	Koidula tn 42	vabariik	elumaja
464	Läänemaa metsamajandi kontor	Kiltsi tee 10	nõukogude	kasutusel
463	Kauplus, elamu	Karja tn 6	vabariik	kasutusel
462	Kauplus	Karja tn 4	vabariik	kasutusel
460	Kauplus, elamu	Karja tn 25	vabariik	kasutusel

18.3. Maaehituspärandi objektid⁶⁵

Haapsalu linna territooriumil on maaehituspärandina registreeritud 11 rehemaja, kaks vallamaja ning üks kool (vt Tabel 17).

Tabel 17. Haapsalu linnas registreeritud maaehituspärandi objektid. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 25.06.2019

Registri ID	Nimetus	Asukoht
329	Rehemaja	Haeska küla, Öörla
492	Rehemaja	Puise küla, Jaagu
496	Rehemaja	Puise küla, Kaevandu
331	Rehemaja	Puise küla, Kiamaa
491	Rehemaja	Puise küla, Pihku
333	Rehemaja	Puise küla, Pruuli
493	Rehemaja	Puise küla, Ranna, Altranna
334	Rehemaja	Põgari-Sassi küla, Rehetalu
335	Rehemaja	Põgari-Sassi küla, Tõnnu
336	Rehemaja	Põgari-Sassi küla, Vana-Sassi
337	Rehemaja	Saardu küla, Uuetoa

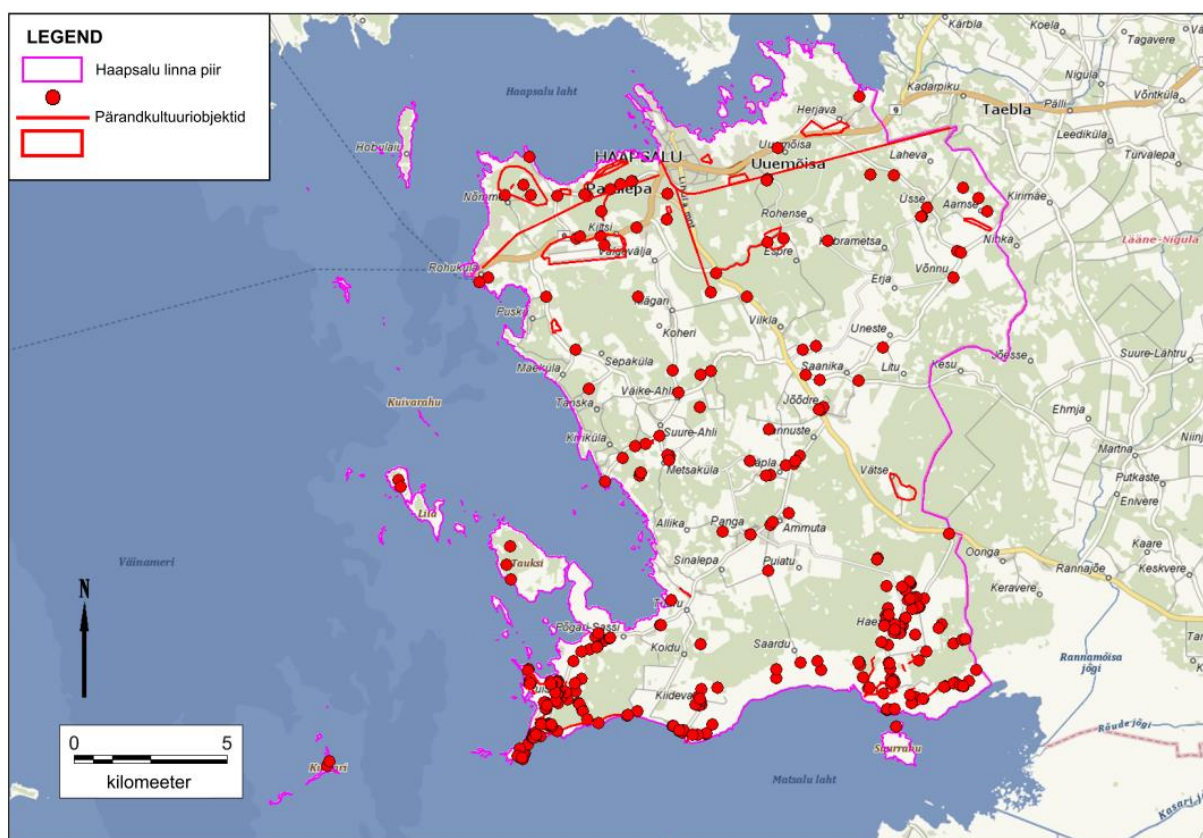
⁶⁵ Kultuurimälestiste riiklik register (Maaehituspärandi andmekogu), seisuga 25.06.2019

258	Võnnu vallamaja	Üsse küla
186	Sinalepa vallamaja	Lannuste küla
330	Võnnu vallakool	Üsse küla

18.4. Pärandkultuuri objektid⁶⁶

Pärandkultuuri objekte kaardistatakse seetõttu, et hoida elus teadmist sellest, millist kultuurilist väärtust põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud pärandkultuuri objektid kunagi on kandnud. Pärandkultuuri inventeerimise eesmärk on seni varjul olnu uuesti päevalvalgele tuua ja seeläbi tõsta maaomanike ning maastikul tegutsejate teadlikkust pärandkultuurist. Samuti aitavad pärandkultuuri objektid väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu ning luua eeldused nt matka- ja õpperadade mitmekesistamiseks, turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

Haapsalu linnas on 10.05.2019 seisuga registreeritud 353 pärandkultuuri objekti. Ülevaate pärandkultuuriobjektide paiknemisest Haapsalu linna territooriumil annab Joonis 14.

Joonis 14. Pärandkultuuriobjektide paiknemine Haapsalu linna territooriumil. Allikas: EELIS, seisuga 10.05.2019

⁶⁶ EELIS, seisuga 10.05.2019

18.5. Militaarpäränd

Tabel 18. Haapsalu linnas registreeritud militaarpärandi objektid. Allikas: Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 09.08.2019

Nimetus	Asukoht	Dateeriingu periood	Seisukord
Haapsalu Kiltsi lennuväli	Õppevälja	Nõukogude	Rahuldav
Haapsalu Kiltsi lennuvälja kütuseladu	Metsatuka	Nõukogude	Halb
Haapsalu vesilennubaas	Kaluri tn 37	Tsaari	Rahuldav
Nõmme seniitraketibaas	Raketi tee	Nõukogude	Halb
Pullapää komandokeskus/radarijaam	Mägiste	Nõukogude	Halb
Rohuküla raketide ettevalmistamise baas	Hoidla	Nõukogude	Halb
Rohuküla seniitraketibaas	Söökla	Nõukogude	Halb
Rohuküla sõjasadam	Kapteni	Tsaari	Hea

18.6. Väärtuslikud maastikud

Haapsalu linna väärtuslikud maastikud on määratud 2005. a kehtestatud Lääne maakonna teemaplaneeringuga "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused"⁶⁷, mis kanti üle Lääne maakonnaplaneeringusse 2030+. Teemaplaneeringust on maakonnaplaneeringusse üle kantud kõik väärtuslikud kultuur- ja loodusmaastikud ning linnamaastikud, mis väärtavad endiselt säilitamist ja esile toomist. Maakonnaplaneeringuga täpsustati väärtuslike maastike säilimiseks ja kasutamiseks määratud maakasutuse ja ehitamise põhimõtteid.

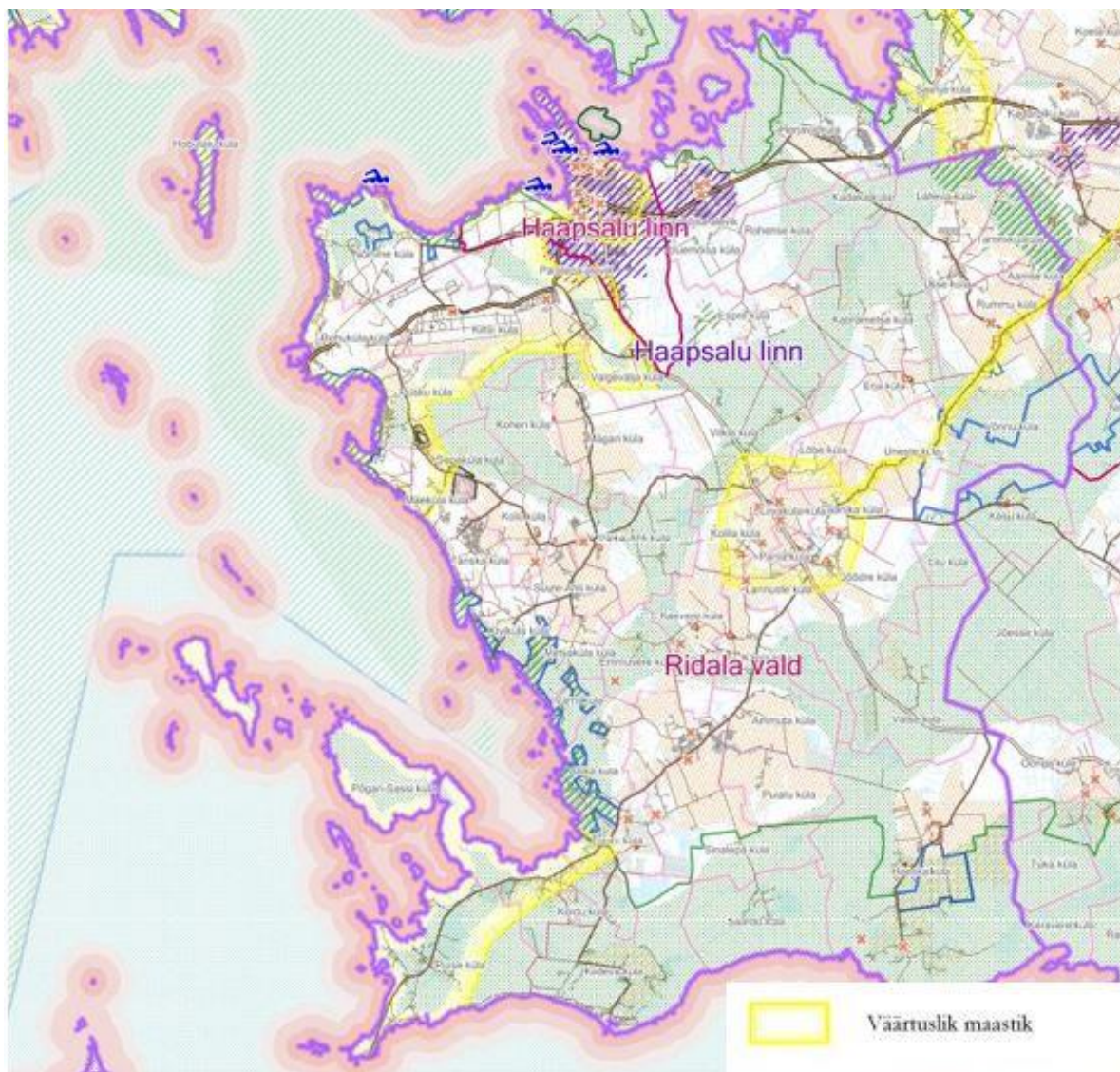
Lääne MP kohaselt käsitletakse väärtuslike maastikena väärtuslikke kultuur- ja loodusmaastikke ning linnamaastikke. Need on alad, mille traditsiooniline maakasutus, väärtuslike liikide olemasolu või nende puudumine, loodus- või muinsuskaitse all olevate objektide kogum piirkonnas või muu iseloomulik tunnus annab maa-alale maakonna tasandil olulise väärtuse. Lääne maakonnas on hästi säilinud nii looduslikult mitmekesise taimestikuga maastikud (puisniidud, luhad, rannaniidud, loopealsed, märgalad) kui ka traditsioonilised külamaastikud.

Väärtusliku maastikuga alad Läänemaal on jaotatud kahte klassi vastavalt nende väärtuslikkusele:

- I klassi alad on kõige väärtuslikumad maakondliku (võimaliku riikliku) tähtsusega alad;
- II klassi alad on väga väärtuslikud maakondliku tähtsusega alad.

Ülevaate Haapsalu linna territooriumil asuvatest väärtuslikest maastikest annab Joonis 15 ning nende kaitsetegevustest ja kasutustingimustest Tabel 19. Väärtuslikud maastikud kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

⁶⁷ Kehtestatud 05.12.2005 a. maavanema korraldusega nr 188

Joonis 15. Väärtuslikud maastikud Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Lääne maakonnaplaneering 2030+, seisuga 25.06.2019

Tabel 19. Haapsalu linna väärtuslike maastike kaitsetegevused ja kasutustingimused. Allikas: Lääne maakonnaplaneering 2030+, seisuga 25.06.2019

Nimetus	Kaitsetegevused ja kasutustingimused
I klass	
Paralepa – Pullapää – Topu	Haapsalu-Rohuküla maanteest põhjapoole jäävate kohalike teede ja erateede seisukorra parandamine; asustuse kavandamisel eelistada olemasolevaid suvilapiirkondi; rannaalade planeerimisel arvestada võimaliku üleujutusohuga; roostunud rannaalade kinnikasvamise piiramine; maastiku hooldamine puhkekohtade ja liikumisradade (tervisepordi-, suusa-, orienteerumisraja) väljaehitamiseks ja korrashoiuks.
Haapsalu (linnamaastik)	Olemasolevate amortiseerunud hoonete lammutamine või korrastamine ning taaskasutamine; linnasiseste puhkealade korrastamine; promenaadiäärse roostiku pidev hooldamine ja veetaimede niitmine
II klass	

Hobulaid	Ehituskeeluvööndi vähendamise ja uusasustuse kavandamise vältimine; pool-looduslike koosluste (puisniitude) taastamine ja hooldamine.
Kuijõe – Keedika – Uugla – Taebla – Kirimäe – Võnnu – Ridala	Asustuse kavandamine ajalooliste külade piires või nende lähiümbruses; hooldusega vaadete avamine teeäärsetele huviväärsetele objektidele ning teeäärte võsastumise ära hoidmine
Ridala	Asustuse kavandamine ajalooliste külade piires või nende lähiümbruses; kohalike teede hooldamine ja tolmuvabaks muutmine.
Puise – Põgari – Tauksi	rannaalade planeerimisel võimaliku ülejutusohuga arvestamine; asustuse kavandamisel vanade rannakülade taastamise eelistamine; puhkehooajal kasvava liikluskooormusega arvestamine kohalikel teedel ja parkimiskooormusega (supelranna kasutajad); rannaniitude järjepidev hooldamine ja niitmine, et vältida kinnikasvamist.

Lääne MP-ga on sätestatud üldised põhimõtted väärtuslike loodus- ka kultuurimaastike ning linnamaastike säilitamiseks (ptk 3.1.1). Endise Ridala valla ÜP-ga seatakse täiendavaid tingimusi väärtuslike maastike säilimise tagamiseks. ÜP koostamisel arvestatakse strateegilistes planeerimisdokumentides sätestatud tingimustega.

18.7. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikke alasid kaardistatakse seetõttu, et need annavad ettekujutuse asumi/piirkonna ajaloolisest keskkonnast, mistõttu on ruumilisel planeerimisel oluline arvestada nende pärandi säilimisega. Samuti aitavad miljööväärtuslikud alad väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu, luua eeldused nt turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

Haapsalu linna territooriumil asuvad miljööväärtuslikud alad on määratletud endise Haapsalu linna ÜP-ga⁶⁸ ning Ridala valla ÜP-ga⁶⁹. Ülevaate Haapsalu linna miljööväärtuslikest aladest, nende väärtustest ja väärtuslikest objektidest annab Tabel 20.

Tabel 20. Miljööväärtuslikud alad Haapsalu linna territooriumil. Allikad: endise Haapsalu linna ÜP, Ridala valla ÜP, seisuga 25.06.2019

Nimetus	Asukoht	Väärtus ja väärtuslikud objektid
Haapsalu vanalinna muinsuskaitseala ja Haapsalu raudteejaama ansambli kaitsevöönd	Haapsalu linn kui asustusüksus	Keskaegse tänavavõrguga Haapsalu südalinn; promenaad, 19 sajandi lõpus rajatud rannapark; raudteejaama hoonete ansambel
Holmidepealne	Haapsalu linn kui asustusüksus	Linnaosa asend rohkelt liigendatud, maalilise rannajoonega poolsaarel; Ees- ja Tagalahe ning viikide liigirikas veelinnustik; Haapsalule tüüpilised rannapuiesteed ja neilt avanevad maalilised vaated vanalinnale ja lahele; rannarootslastelt pärit omapärased kohanimed.
Õhtu kallas, 20. sajandi alul rajatud kaldapuiestee	Haapsalu linn kui asustusüksus	Rannaala oskuslik ja maitsekas planeering; hoonestuse, haljastuse ja väikevormide harmoonia; Ernst Enno mälestussammas ja park; kaunid vaated lahele ja Paralepa parkmetsale; kaldaäärsete roostike liigirikas linnustik; ajaloomälestisena riikliku kaitse all olev E. Enno mälestussammas.
Endla – Kreutzwaldi tn ümbruse puitasum	Haapsalu linn kui asustusüksus	Terviklik 20. sajandi alguse puitasum; 1920dail ehitatud puitkirik, poemaja; hästi säilinud, algupäraste detailidega puitelamud.
Uue – Koidula tn ümbruse puitasum	Haapsalu linn kui asustusüksus	Terviklik 19. sajandi lõpu, 20. sajandi alguse puitasum; hästi säilinud, algupäraste detailidega puitelamud.

⁶⁸ Haapsalu linna üldplaneering 2006, Haapsalu Linnavalitsus

⁶⁹

Paralepa parkmets	Haapsalu linn kui asustusüksus	Põline männimets; korralik jalgteede võrk; liivane supelrand.
Õpetaja – Staadioni tänavate elamurajoon	Haapsalu linn kui asustusüksus	Heas korras, aedlinliku ilmega pereelamute piirkond; iseloomulik 1950date teise poole individuaalelamute kvartal; krundi sügavuses, ühisel ehitusjoonel paiknevad elamud, heas korras suhteliselt suured eesaiad.
Kiideva küla keskus	Kiideva küla	Matsalu laht; kaheosaline Kiideva küla (Mõisa ümbrus ja Kalaküla – ajalooline sumbküla); avatud maastik külaosade vahel; rannaniidud, puisniidud; taluarhitektuur; Kiideva mõis; linnuvaatlustorn, matkarada, telkimisplatsid; matmiskalme.
Puise küla keskus	Puise küla	Matsalu laht; kaheosaline Puise küla (Puise külakeskus ja Puise nina); ilmekad vaatekohad – Puise poolsaar, Kulanina nukk, Puise rand; Puise väikesadam, taluarhitektuur; Puise küla kaunid kodud; Puise koolikoht; Reinumäe kivid; Madudemägi; Lõpre tamm; Ornitoloog Sven Onno mälestuskivi; Breti kivid; rannakarjamaad, kadastikud.
Haeska küla keskus	Haeska küla	Matsalu laht; ajalooline ahelküla; Teemaasti – avatud vaadetega kurviline külatee; Haeska mõis ja mõisapark; taluarhitektuur; Haeska end koolimaja; Haeska väikesadam; Tuulingu puhkemaja; linnuvaatlustorn; muinasasulakoht; muinasaegne matmiskalme; Maa-aluste kivi, Kalevipoja kivi, Tõllukivi; rannaniidud; Kelamäe puisniit
Saanika küla keskus	Saanika küla	Saanika koolikoht – Cyrillus Kreegi sünnikodu; teemaastik – avatud vaadetega kurviline külatee; taluarhitektuur; Tubri maalinna – Tubrimäel ilmekas vaatekoht ümbruskonnale; Hollandi kivi; Saanika rändrahn; Vanapagana lingukivi.

Endise Haapsalu linna ja Ridala valla ÜP-dega on sätestatud miljöörväärtuslike alade ehitustingimused. ÜP koostamisel arvestatakse strateegiliste planeerimisdokumentidega.

18.8. Kalmistud

Kalmistud on oluliseks kalmistukultuuri osaks. Selles ptk-is on kajastatud need kalmistud, mis ei ole kaitse all ning mida pole eelnevalt käsitletud.

Lisaks kultuuriväärtustena registreeritud kalmistutele (ptk 18.1) asub Haapsalu linna territooriumil **Metsakalmistu**, asukohaga Haapsalu linnas kui asustusüksuses.

19. Taristu

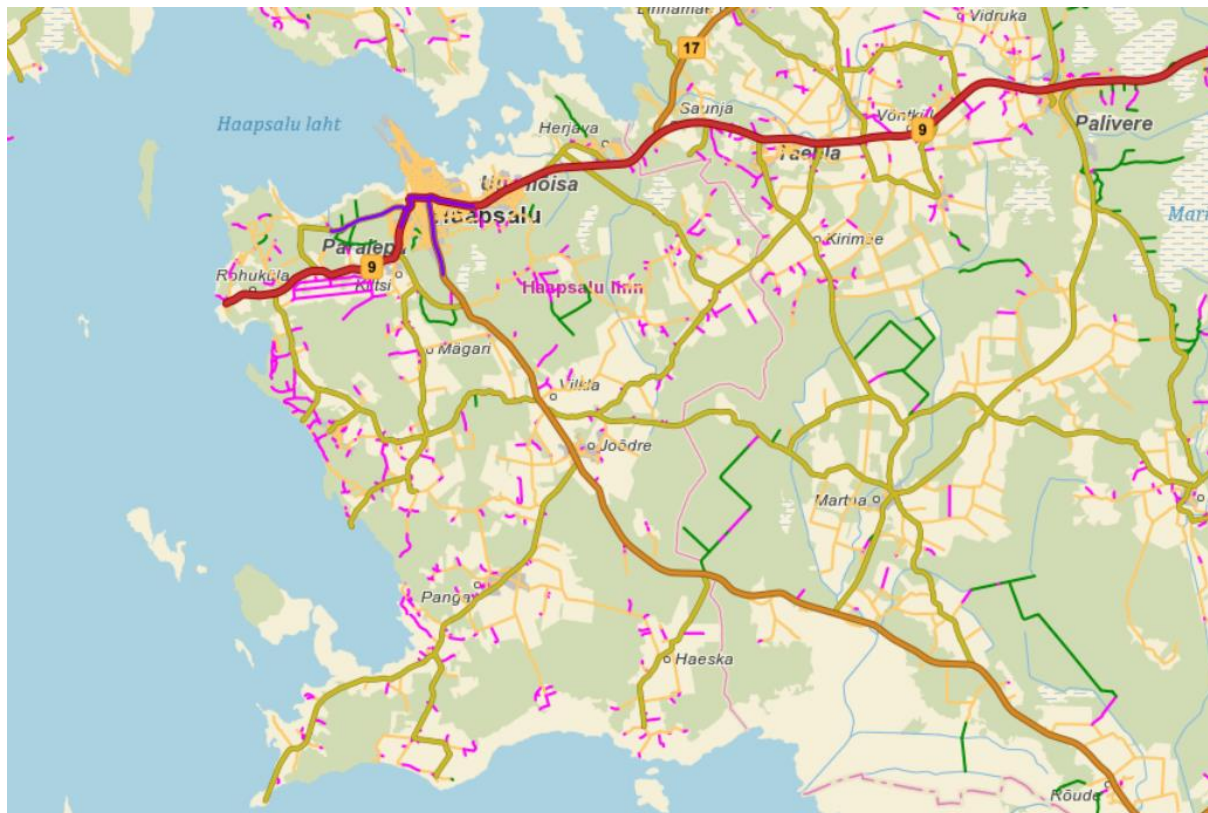
19.1. Teedevõrk

Haapsalu linna läbib riigi põhimaantee Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla nr 9 ning tugimaantee Haapsalu-Laiküla nr 31. Neist esimese puhul on Tallinna maantee, Jaama tänav ja Kiltsi tee Haapsalu linna läbiva põhimaantee linnale kuuluvad lõigud. Käesolevaks ajaks on rekonstrueeritud järgmised maanteelõigud: 1) Rannaküla-Randsalu; 2) Paralepa alevik-Rohuküla sadam; 3) Kiltsi tee Jaama ojust kuni raudteejaamani; 4) Tallinna mnt - Lihula mnt ristmik kuni Tln mnt - Vahtra tn ristmik.

Omavalitsus teostab teede säilitus- ja hooldusremondivajaduste seiret ja teostab parendustööd vastavalt vajadusele ja teehoolduskavale. Teede suuremahulised rekonstrueerimised endise Ridala valla territooriumil toimuvad kehtiva teehoiukava 2018–2020 alusel. 2019. aastal on kavas 2,5-

kordne pindamine Herjava küla Nurmoja piirkonna teedel, Koheri teel, Molli teel ja Vanamõisa teel. 2020. aastal on kavas 1,5-kordne pindamine Paralepa Terasel, Raua, Vase, Tina, Taime ja Pronksi tänavatel ning 2,5-kordne pindamine Panga teel.

Hajaasustuse programmist on riigi ja kohaliku omavalitsuse toel rekonstrueeritud aastatel 2014–2017 7 juurdepääsuteed hajaasustuses asuvatele majapidamistele. Probleemiks on Herjava Nurmoja piirkonna sisuliselt avalike teede kuulumine riigi omandisse elamumaa sihtotstarbel. Teede munitsipaalomandisse vormistamist on takistanud asjaolu, et kinnistul asuvad lisaks teedele ka kraavid ja muud kasutuseta maa-alad, mida sealsed elanikud ja maakasutajad pole soovinud omandada ning riigi poolne vähene huvi maaküsimust mõistlikult lahendada.

Joonis 16. Riigi-, kohalikud ja erateed Haapsalu linnas. Allikas: Maa-amet

Tänavad on tiheasustustes klassifitseeritud vastavalt kasutuskoozumusele 1.–4. seisundi taseme teedeks. 1. seisundi taseme teid hooldab aastaringset lepingu alusel Haapsalu Linnahooldus OÜ, k.a. Uuemõisa ja Paralepa alevike ning Jõõdre ja Panga külade teid. 2.–4. seisundi taseme teede aastaringne hooldus on korraldatud hankepõhiselt. Vajadus on teostada igapäevast säilitus- ja hooldusremonti.

Haapsalu vanalinna 13. sajandil kujunenud tänavavõrk asub Haapsalu vanalinna muinsuskaitsealal ja selle kaitsevööndis. Nimetatud tänavad ja nende kõnniteed on väga kitsad, samas liikluskorrumus, eriti suvel, on väga suur. Probleemiks on parkimiskohtade vähesus. Vaba ruumi piiratuse tõttu on võimalik rajada väikesemahulisi parkimisalasid ja üksikuid lisaparkimiskohti. Käesolevaks ajaks on projekteeritud avalik parkla Haapsalu linna Rüütli tänavale, Haapsalu Kultuurikeskuse Vaba tn poolsele küljele, Sadama 24b, Kastani 30a ja Kastani 7 kruntidele ning Uuemõisa mõisa ning Haapsalu Kutsehariduskeskuse juurde. Detailplaneeringuga on ette nähtud parkimisalad kinnistutel F. J. Wiedemanni tn 10 ja Vee tn 19. Üldplaneeringuga on parkimisalaks ette nähtud F. J. Wiedemanni tn 4 esine ala, kaaluda tuleb ka Lossiplats 2 ala parklaks ehitamist.

Vanalinna teed on ehitatud kas munakivide või vana pinnase peale, ja kuna kõnniteede pind on tõstetud kruusa ja asfaldiga kõrgeks, siis paljude madala vundamendiga majade soklid nõ upuvad kõnniteedesse. Kuna teepinna alla ei ole ehitatud ka drenakihte, jõuab pinnasest ja katendi pealt vesi majadeni. Kõnniteede madalamaks ehitamiseks on vajalik rajada tee alla sademeveesüsteem. Osaliselt on seda juba ka tehtud. Sademeveesüsteem on paigaldatud trassil Lossiplats-Posti tn-Kalda tn. Samuti on kogumiskaevuga sademeveevastuvõtt lahendatud Rütli tn ja Väike-Mere tn ristmikul, piiskopilinnuse sademevee ära suunamine läbi Krahviaia, kogu promenaad ning Suur-Mere tänav.

Kergliiklusteede ehitamise eesmärk on liiklusohutuse tagamine. Seega on kergliiklusteede rajamine vajalik suure koormuse ja suure lubatud sõidukiirusega teede kõrvale. Käesolevaks ajaks on Maanteeamet rajanud kergliiklusteed Haapsalu-Rohuküla teel lõikudele: Rannamõisa-Randsalu; Haapsalu linna ja Paralepa aleviku piirilt kuni Kilti külas lennuvälja teeristini. Haapsalu linn ehitab lähiaastatel välja kergliiklustee Tallinna maanteest Kuuse tänav lõpuni. 2018. aastal rekonstrueeriti sellest lõik alates Kastani tänavast kuni Kuuse tn 28 kinnistuni. 2019. aastal rekonstrueeriti lõik alates Tallinna mnt-st kuni Kastani tänavani. Kergliiklusteena on kasutusel Riisipere-Haapsalu-Rohuküla raudteetamm (Läänemaa tervisetee). Kergliiklusteede kulgemine on välja toodud kehtivates üldplaneeringutes.

Kergliiklusteed on projekteeritud, kuid välja ehitamata, Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla mnt äärde Kilti lennuvälja teeristist Rohukülani ja Herjava tee äärde ühendamaks Uuemõisa alevikust Lääne-Nigula valla piirini kulgevat kergliiklusteed Herjava külaga. Kavandamisel on kergliiklustee Haapsalu-Laiküla maantee äärde Haapsalust Jõõdre külani.

19.2. Vee- ja kanalisatsioonivõrk^{70 71 72}

Haapsalu linna territooriumil on seisuga 20.05.2019 registreeritud kokku 524 puurkaevu, sh:

- 442 puurkaevu olmevee saamiseks;
- 20 hüdrogeoloogilise uuringu puurkaevu;
- 7 puurkaevu tootmisvee saamiseks;
- 6 puurkaevu põllumajandustootmise tarbeks;
- 40 kinnise soojussüsteemi puurauku;
- 9 avatud soojussüsteemi puurkaevu⁷³.

Veevarustuse toiteks on Haapsalu linnas puurkaevud, mis saavad oma vee Siluri, Ordoviitsiumi, Kambrium-Vendi ja Ordoviitsium-Kambrium veekompleksist.

Piirkonna joogivees on sagedaseks probleemiks ülemäärane rauasisaldus, mis halvendab ka tarbitava vee organoleptilisi omadusi (värvus, hägusus). Probleeme on esinenud ka värvuse ja hägususe näitajatega⁷⁴. Ordoviitsium-Kambrium veekihi esineb ka ülenormatiivset fluorisisaldust ning Kambrium-Vendi veekihi suhteliselt kõrget kloriidide sisaldust. Kambrium-Vendi veekompleksi vees on looduslikult kõrge radionukleiidide sisaldus. Selle peamiseks põhjuseks on kristalse aluskorra kivimid.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga või ainult veevärgiga on varustatud Haapsalu linn kui asustusüksus, Uuemõisa ja Paralepa alevik ning Kilti, Panga ja Jõõdre küla. Ülejäänud piirkondades

⁷⁰ Ridala valla, Panga ja Jõõdre külade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava korrektuur, 2009, SWECO Projekt AS

⁷¹ Haapsalu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2014-2025, SWECO Projekt AS, 2014

⁷² Ridala valla Uuemõisa, Paralepa, Kilti, Valgevälja ja Herjava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2015-2026, SWECO Projekt AS, 2015

⁷³ Keskkonnaagentuuri 20.05.2019 vastus infopäringule puurkaevudega seoses

⁷⁴ Ridala valla, Panga ja Jõõdre külade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava korrektuur, SWECO Projekt AS, 2009

ühisveevärk ja -kanalisatsioon puudub. Nendes piirkondades kasutatakse joogivee saamiseks isiklike puurkaeve ja salvkaeve.

Perspektiivsed arendatavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni piirkonnad on Herjava, Valgevälja, Kiltsi, Rohuküla, Nõmme ja Pusku külad.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust Haapsalu linnas pakub Haapsalu Veevärk AS. Piirkondades, kus ühiskanalisatsioon puudub, kogutakse reovesi kogumiskaevudesse või kasutatakse septikut või biopuhastit.

Haapsalu linnas kui asustusüksuses pakub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust Haapsalu Veevärk AS (vee-erikasutusluba L.VV/330336). Haapsalu linna kui asustusüksuse kanalisatsioonisüsteem on lahkvoolne, ent esineb üksikuid omavoliliselt reoveetorustikuga ühendatud sadevete restkaeve. Haapsalu reoveekogumisala piirides on kokku 29 reoveepumplat. Haapsalu linna kui asustusüksuse territooriumile jääb neist 17. Haapsalu linnas kui asustusüksuses on üks reoveepuhasti, mille eesvooluks on Haapsalu Tagalaht.

Tabel 21. Haapsalu linna kui asustusüksuse ühisveevärgi Cm-V Haapsalu põhjaveekompleksi puurkaevude andmed. Allikas: VEKA ja KOTKAS, seisuga 22.05.2019

Näitaja	Puurkaev/veehaare					
	Kastani tn 5 pk	Tööstuse tn 1 pk	Kaluri tn 16a pk	Tööstuse tn 21 pk	Tööstuse tn 16 pk	Ranna tee 2 pk
Keskkonna- registri kood	PRK0003344	PRK0004210	PRK0004211	PRK0004212	PRK0002967	PRK0004188
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	C-V	C-V	C-V	C-V	C-V	C-V
Puurkaevu sügavus, m	295	305	290	297	300	200
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	620 000					
Puurkaevu sanitaar- kaitseala	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – on tagatud	50 m – ei ole tagatud

Tabel 22. Haapsalu linna kui asustusüksuse ühisveevärgi O-Cm Haapsalu põhjaveehaarde puurkaevude andmed. Allikas: VEKA ja KOTKAS, seisuga 22.05.2019

Näitaja	Puurkaev/veehaare			
	Tööstuse 21 pk	Lihula mnt 1b pk	Kaluri tn 18 pk	Tehnika 16 pk (reserv)
Keskkonnaregistri kood	PRK0004213	PRK0004191	PRK0004198	PRK0004207
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	O-C	O-C	O-C	O-C
Puurkaevu sügavus, m	220	247,3	210	220
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	300 000			
Puurkaevu sanitaar- kaitseala	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – on tagatud

Uuemõisa ja Paralepa alevikud ning Kiltsi keskus saavad joogivee Haapsalu linna kui asustusüksuse ühisest veevõrgust, mille toiteks kasutatakse puurkaevudest ammutatud ja veetöötlusjaamades

töödeldud vett. Ühiskanaliseerimine on lahkvoolne. Ühisveevärgi ja -kanaliseerimisteenust nimetatud piirkondades pakub Haapsalu Veevärk AS.

Uuemõisa aleviku kanalisatsioonisüsteemi moodustavad seitse reoveepumplat ning isevoolsed- ja survetorustikud. Paralepa aleviku kanalisatsioonisüsteemi moodustavad neli reoveepumplat. Kilti küla kanalisatsioonisüsteemi moodustavad neli reoveepumplat.

Panga külas pakub ühisveevärgi ja -kanaliseerimisteenust Haapsalu Veevärk AS (vee-erikasutustuba L.VV/324671). Panga külas saadakse tarbevesi kahest puurkaevust (vt Tabel 23), mis mõlemad moodustavad eraldiseisva ühisveevarustussüsteemi. Esimene neist on nn Keskuse ühisveevarustussüsteem, mis asub Parila-Kiideva maanteest põhjapool korrusmajade piirkonnas. Seal asuv puurkaev-pumpla pumpab vett otse võrku ning varustab veega põhiliselt korrusmaju. Teine ühisveevarustussüsteem asub Ridala põhikooli piirkonnas. Puurkaev varustab veega kooli, lasteaeda, küla veevõrgu kaudu eramuid ning puidutööstusega tegelevat ettevõtet (TREI Puidukaubad). Panga küla kanalisatsioonisüsteem on lahkvoolne ning koosneb vaid reoveekanalisatsioonist. Panga küla kanalisatsioonisüsteemi moodustavad kolm reoveepumplat, isevoolsed- ja survetorustikud ning reoveepuhasti. Reoveepuhasti suublaks on Varni peakraav.

Tabel 23. Panga küla ühisveevärgi puurkaevud. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 22.05.2019

Näitaja	Puurkaev/veehaare	
	Panga keskuse	Panga kooli
Keskkonnaregistri kood	PRK0009941	PRK0009940
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S	S
Puurkaevu sügavus, m	40	39,3
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	14 400	3600
Puurkaevu sanitaar-kaitseala	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud

Jõõdre külas pakub ühisveevärgi ja -kanaliseerimisteenust Haapsalu Veevärk AS (vee-erikasutustuba L.VV/324671). Jõõdre külas on üks ühisveevarustuse süsteem, mis asub Haapsalu-Laiküla maanteest idapool. Puurkaev-pumpla pumpab vett otse võrku ja varustab veega korrusmaju ja ümbruskonnas asuvaid eramuid. Jõõdre küla kanalisatsioonisüsteem on lahkvoolne ning koosneb vaid reoveekanalisatsioonist. Jõõdre küla kanalisatsioonisüsteemi moodustavad kaks reoveepumplat, isevoolsed- ja survetorustikud ning reoveepuhasti. Jõõdre külas on veel lisaks kaks reoveepumplat, mis on eravalduses. Jõõdre küla reoveepuhasti suublaks on Sinalepa peakraav.

Tabel 24. Jõõdre küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 22.05.2019

Näitaja	Puurkaev/veehaare
	Jõõdre
Keskkonnaregistri kood	PRK0009389
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S
Puurkaevu sügavus, m	21
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	10 800
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m – on tagatud

Haapsalu linnas on kolm reoveekogumisalad ja kümme reoveepuhastit⁷⁵.

Tabel 25. Reoveekogumisalad Haapsalu linnas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 23.05.2019

Kogumisala nimetus	Registrikood	Asukoht	Pindala, ha	Koormus, ie
Panga	RKA0570186	Ammuta, Panga, Puiatu ja Sinalepa küla	39,7	589
Jõõdre	RKA0570193	Jõõdre küla	19,6	211

⁷⁵ Keskkonnaregister, seisuga 23.05.2019

Haapsalu	RKA0570211	Haapsalu linn kui asustusüksus, Paralepa ja Uuemõisa alevik ning Kiltsi, Uuemõisa ja Valgevälja küla	601,6	16 314
----------	------------	--	-------	--------

19.3. Sademevesi^{76 77 78}

Haapsalu linna kui asustusüksusesse on rajatud sademeveekanaliseerimine. Sademeveekanaliseerimisega kogutavat sademevett ei puhastata, va tanklates ja parklates olevad lokaalsed liiva-õlipüünised. Haapsalu linna kui asustusüksuse sademevee eesvooludeks on Randsalu oja, Jaama oja, Haapsalu eeslaht ja Tagalaht ning Väike-Viik.

Uuemõisa alevikus on seoses Tallinna mnt rekonstrueerimise ja Rannarootsi keskuse ehitamisega rajatud rida uusi sademeveekanaliseerimise torustikke. Uuemõisa aleviku nn tööstuspiirkonnas paiknevad sademevee kanalisatsioonitorustikud on vanad ja amortiseerunud. Paralepa-Kiltsi ja Valgevälja piirkonnas ning Herjava suvilapiirkonnas sademeveekanaliseerimine puudub. Sademevesi juhitakse mööda kraave merre.

Panga ja Jõõdre külates ei ole rajatud sademeveekanaliseerimise. Liigvee ärajuhtimiseks kasutatakse pinnasesse immutamist ja olemasolevaid kraavide süsteeme, mille kaudu juhitakse liigveed Varni ja Sinalepa peakraavidesse ning sealt edasi Topu ja Matsalu lahte. Ka ülejäänud Haapsalu linna piirkondades, kus ei ole rajatud sademeveekanaliseerimise, kasutatakse sademevee ärajuhtimiseks pinnasesse immutamist.

19.4. Tuletõrje veevõtukohad^{79 80 81}

Tuletõrjeveevarustus Haapsalu linnas on lahendatud tuletõrjehüdrantide baasil. Haapsalu linnas kui asustusüksuses on 158 tuletõrjehüdranti, Uuemõisa ja Paralepa alevikes ja Kiltsi külas on 59 tuletõrjehüdranti.

Haapsalu linnas kui asustusüksuses ühisveevärgi süsteem on ühine majandus- ja joogiveele ning tulekustutusele. Linna ühisveevärgi torustikud on ehitatud ringvõrguna, mis suurendab veevõrgu töökindlust ja tagab tulekahju korral kustutusvee kättesaadavuse linna territooriumil.

Uuemõisa ja Paralepa alevikes on tuletõrjevee võtmiseks hüdrandid ainult Haapsalu Veevärk AS-le kuuluval ühisveevarustuse torustikel. Uuemõisa ja Paralepa alevikes ei ole rajatud eraldi veevõtukohti.

Valgevälja ja Kiltsi külates kasutatakse tulekustutusvee allikana Valgevälja karjääri ja Asuküla peakraavi. Herjava külas kasutatakse tulekustutusvee allikana kohalikke tiike. Kaasaja nõuetele vastavad tuletõrjeveemahutid puuduvad.

Panga külas on tulekustutusvee allikateks kolm mahuti, mis saavad oma toite veevõrgust. Üks mahuti asub Panga 9 taga. Mahuti on töökorras. Teine mahuti asub endise katlamaja juures, Sinalepast Haeskasse viiva tee ääres. Kolmas mahuti asub Ridala põhikooli õuel.

⁷⁶ Haapsalu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2014-2025, SWECO Projekt AS, 2014

⁷⁷ Ridala valla Uuemõisa, Paralepa, Kiltsi, Valgevälja ja Herjava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2015-2026, SWECO Projekt AS, 2015

⁷⁸ Ridala valla, Panga ja Jõõdre külade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava korrektuur, 2009, SWECO Projekt AS

⁷⁹ Haapsalu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2014-2025, SWECO Projekt AS, 2014

⁸⁰ Ridala valla Uuemõisa, Paralepa, Kiltsi, Valgevälja ja Herjava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2015-2026, SWECO Projekt AS, 2015

⁸¹ Ridala valla, Panga ja Jõõdre külade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava korrektuur, 2009, SWECO Projekt AS

Jõõdre külas on kaks tuletõrjeveevõtu kohta, milleks on kaupluse ees olev tiik, mille juures on veevõtukaev ning endise töökoja territooriumil asuv mahuti.

Haeska külas kasutatakse veevõtukohana lauda taga asuvat kahte kinnist mahutit.

Laheva külas on amortiseerunud veevõtukoht endiste tootmishoonete vahel (kaks kinnist betoonmahutit).

Üsse kuklas on kinnine veevõtukoht ida pool Herjava-Võnnu teed tootmishoonete vahel ning samuti kinnine mahuti Üsse korrusmajade vahel.

Võnnu külas kasutatakse veevõtukohana Võnnu tiiki, mis ei ole kasutatav talvel.

Uued veevõtukohad on veel ka Puise, Topu ja Pusku sadamates. Kaks uut mahutit on Tanska küla erinevatel arendatavatel elamualadel. Endise Ridala valla osas on veevõtukohad ning nende seisukord kaardistatud.

19.5. Soojavarustus^{82 83}

Haapsalu linnas kui asustusüksuses on loodud kaugküttepiirkond. Katlamaja asub kesklinna elumupiirkonnas ning kuulub kontsernile Utilitas Eesti AS. Katlamajas kasutatakse kütusena hakkepuitu ja põlevkiviõli. Katlamaja võimsus on 37 MW. Peale keskkatlamaja on Haapsalu linnas kui asustusüksuses ka väiksemaid lokaalseid katlamaju.

Kaugküttepiirkond on loodud ka Uuemõisa alevikus. Uuemõisa alevikku teenindav katlamaja kuulub Tootsi Turvas AS-le. Linna teenindav kaugküttesüsteem tuleb pikemas perspektiivis reorganiseerida ning mõlema nimetatud asula tarbeks tuleb kaaluda võimalust koostootmisjaam, mis asub väljaspool elumupiirkonda.

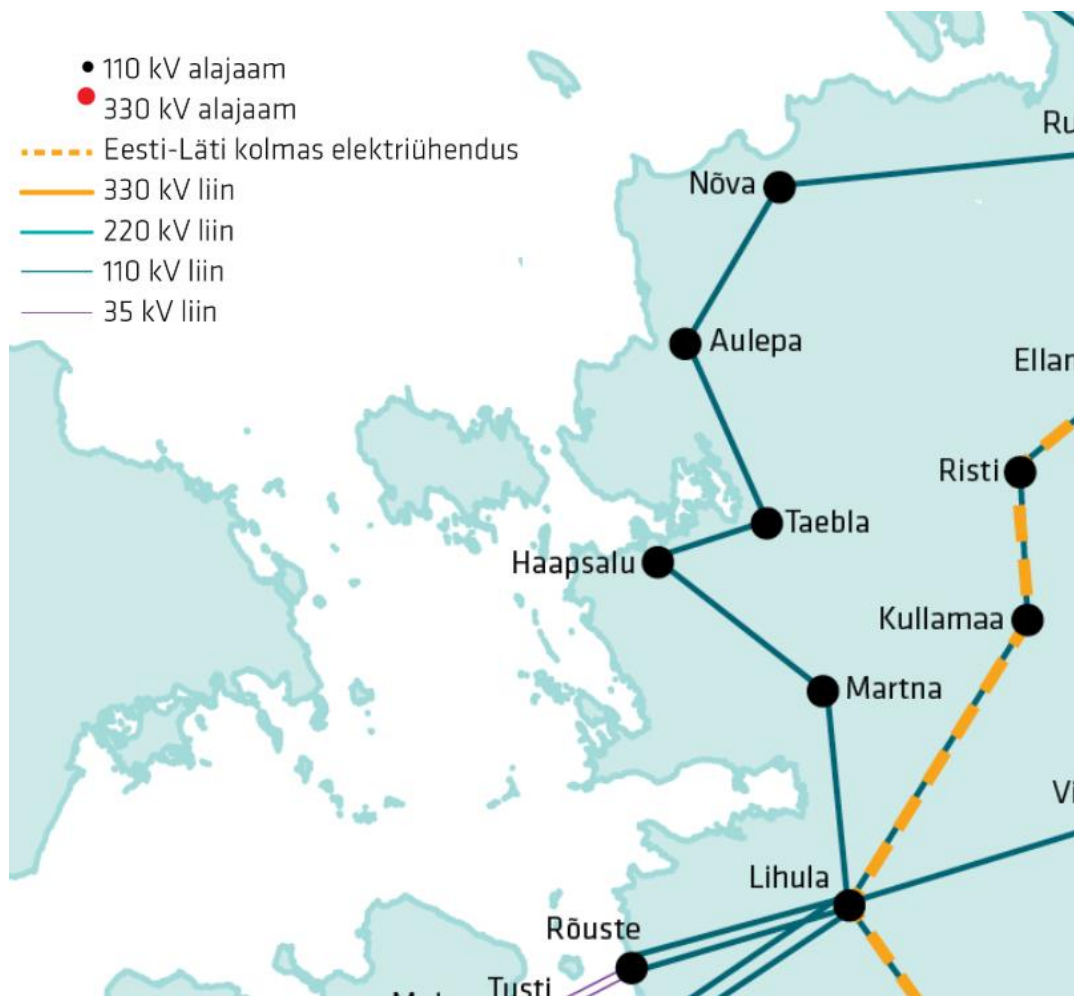
Haapsalu linna ülejäänud piirkondades on soojavarustus lahendatud lokaalselt, kasutades erinevaid tehnilisi lahendusi ja kütteallikaid.

19.6. Elektrivõrk

Haapsalu linn saab põhilise elektritoite Haapsalu 110/35/10 kV alajaamast, mis asub Lihula mnt viadukti lähisel. Alajaama võimsus on 16 MVA. Haapsalu hajaasustusala idaserva varustab elektriga Taebla 110/10 kV alajaam, võimsus 10 MVA ning lõunaserva Martna 110/10 kV alajaam, võimsus 6,3 MVA. Linnastu keskpingeliinid on valdavalt maakaabelliinid, madalpingevõrk kesklinna ja suurte objektide juures valdavalt maakaabelliinidena ning aedlinnade piirkonnas õhuliinidena. 10 kV trafoalajaamu on linnastu piirkonnas 76, madalpingeliine 111 km, millest 81 km on maakaabelliinid ja 30 km õhuliinid ning keskpingeliine 58 km, millest 52 km on maakaabelliinid ja 6 km õhuliinid. Hajaasustusosal on trafoalajaamu 175, madalpingeliine 240 km, millest maakaabelliine on 27 km ja õhuliine 213 km ning keskpingeliine 185 km, millest 21 km on maakaabelliinid ja 164 km õhuliinid. Ettevõtlusaladel on elektritarbimise vajadus tavapärasest suurem ja seetõttu on vajadus ettevõtluspiirkonna uute alajaamade järele holmide piirkonnas, Tööstuse tn piirkonnas, Uuemõisa piirkonnas. Samuti on elektrivõimsuse vähesus sageli takistuseks väikeettevõtluse arendamiseks hajaasustuspiirkonnas.

⁸² Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus, 2018

⁸³ Haapsalu linna arengukava 2015-2028, Haapsalu Linnavalitsus, 2015

Joonis 17. Elektri põhivõrk Haapsalu linnas ja selle lähiümbruses. Allikas: AS Elering

19.7. Tänavavalgustus

Tänavavalgustusega on kaetud Haapsalu linna kui omavalitsusüksuse suuremad asulad, milleks on Haapsalu linn, Uuemõisa alevik, Paralepa alevik, Jõõdre küla keskus ja Panga küla keskus. Lisaks on valgustatud vastavalt vajadusele väiksemaid kohti. Haapsalu linna kui asustusüksuse tänavavalgustus on rekonstrueeritud 2014 aastal KIK eraldatud Euroopa rahastusega. Uuemõisa-, Paralepa alevik, Jõõdre ja Panga küla saavad rekonstrueeritud 2019. a lõpuks. Tänavavalgustus on antud üle Haapsalu linna ettevõttele Haapsalu Linnahooldus OÜ hallata.

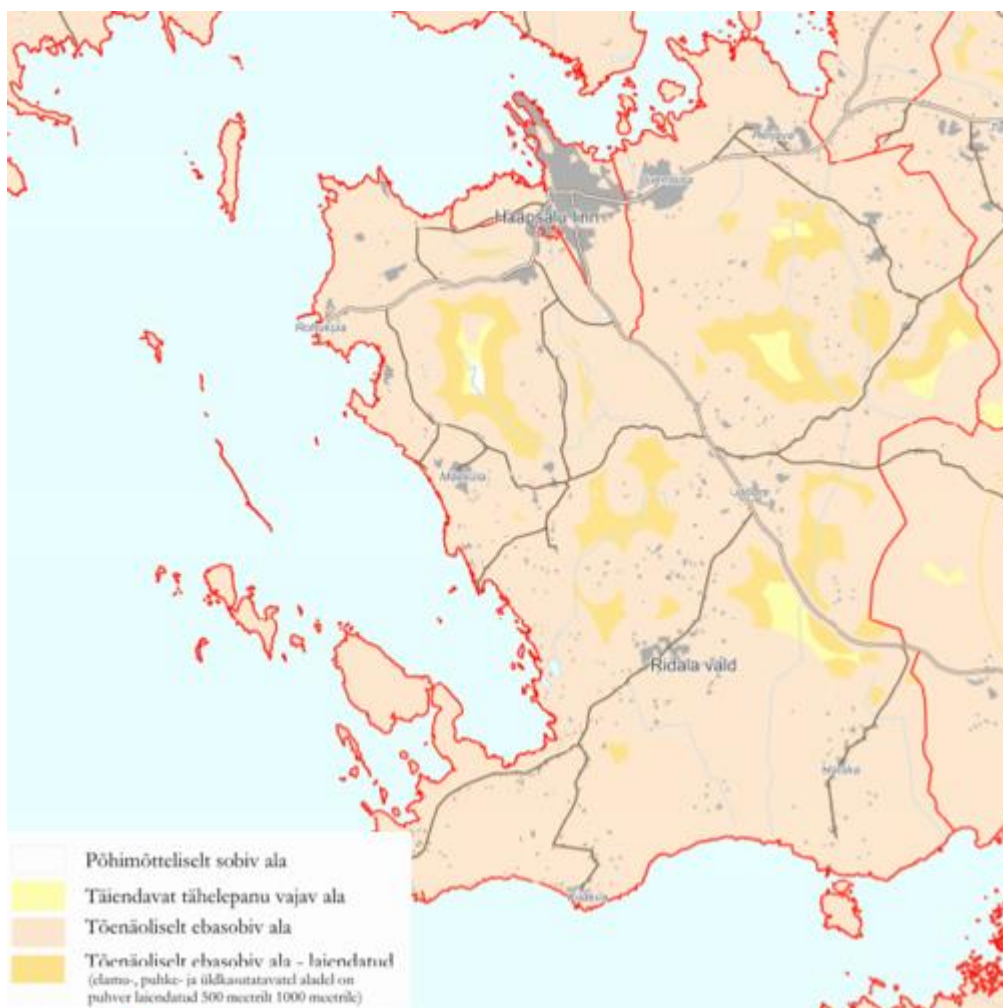
19.8. Sidevõrk

Hajaasustuse kaetus lairibaühendusega ja võimalused ühendusega liitumiseks on erakordselt oluline, et hajaasustuse piirkonna elanikel oleks võimalik teha kaugtööd ja luua paremad võimalused maaettevõtluse arendamiseks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on kavas EstWin baasvõrgust lairiba ühenduse viimine soovijateni.

TTJA andmetel on Läänemaal võimalik vaid 1% majapidamisteni viia 100/30 Mbps 4G internetiühendust ning 20% majapidamistel on kättesaadav 100/30 Mbps fikseeritud internetiühendus.⁸⁴

20. Taastuenergeetika^{85 86}

Lääne MP kohaselt on Lääne maakonnas taastuva energia tootmise suurim potentsiaal tuuleenergeetikal. Lääne maakonnas on tuuleenergeetika arendamise võimalusi käsitletud teemaplaneeringuga „Tuuleenergeetika”. Teemaplaneeringu kohaselt asuvad Haapsalu linna territooriumil sobivad alad tuuleenergeetika arendamiseks vaid Sepa ja Koheri küla piirkonnas (vt Joonis 18).

Joonis 18. Tuuleenergeetika arendamise alad Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Lääne maakonnaplaneeringu 2030+ teemaplaneering „Tuuleenergeetika”

Potentsiaali omavad ka muud kohalikud energiaallikad, mis põhinevad rohtsele biomassil ja biogaasi toormel (nt reoveemuda, sõnnik, läga, biolagunevad jäätmed), puidul, turbal ning päikeseenergial. Kohaliku tähtsusega on elektri ja soojuste koostootmise potentsiaali ära kasutamine väikestes asulates ja linnades.

⁸⁴ Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kaardirakendus www.netikaart.ee

⁸⁵ Lääne maakonnaplaneering 2030+, Lääne Maavalitsus, Hendrikson&Ko OÜ, 2018

⁸⁶ Lääne maakonnaplaneeringu 2030+ teemaplaneering „Tuuleenergeetika”, Lääne Maavalitsus, Hendrikson&Ko OÜ, 2013

Põhimõtted taastuenergeetika arendamiseks Lääne maakonnas on toodud Lääne maakonnaplaneeringus 2030+ (ptk 4.2.5), millega arvestatakse ÜP koostamisel.

21. Jäätmemajandus^{87 88}

Jäätmemajanduse korraldamise aluseks Haapsalu linna territooriumil on Läänemaa omavalitsuste ühtne jäätmekava 2016-2030. Läänemaa omavalitsuste ühtse jäätmekava koostamise eesmärk on jäätmekäitluse hierarhiat järgiva jäätmehoolduse arendamine kohaliku omavalitsuse tasandil, st järgida ja rakendada jäätmetekke vältimist ja vähendamist, toodete korduskasutust, jäätmete ringlussevõttu ning keskkonnateadlikkust. Jäätmekava püstitab jäätmekäitluse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2030.

Jäätmekava kohaselt arendatakse kohalikku jäätmehooldust omavalitsuse jäätmekava alusel. Haapsalu linna arengukava 2018-2028 kohaselt on koostamisel Haapsalu linna jäätmekava perioodiks 2020+⁸⁹.

21.1. Korraldatud jäätmevedu

Haapsalu linna territoorium on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud terves ulatuses, liitumine on kohustuslik. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmed, paber ja papp, suurjäätmed ning ohtlikud jäätmed. Alates 2020. aastast on korraldatud jäätmeveos ka biojäätmed.

21.2. Jäätmekäitluskohad

Prügilad Haapsalu linna territooriumil puuduvad. Ladestamisele suunatavad jäätmed viiakse Tallinna, Väätsa või Paikre prügilasse. Endise Ridala valla territooriumil tegutses varasemalt Pullapää prügila, mis suleti 2007. a oktoobris. Korraldatud jäätmeveo jäätmed lähevad Iru jäätmepõletusjaama.

Haapsalu linnas kui asustusüksuses (Lihula maanteel suure silla (viadukti) juures) on **keskkonnajaam**, kus linna elanikelt võetakse vastu ohtlikke jäätmeid ja pakendeid. Lisaks tegutseb Kiltsi külas **Läänemaa jäätmejaam** (suletud Pullapää prügila kõrval), kus võetakse vastu taaskasutatavaid tavajäätmeid ning ohtlikke jäätmeid. Nii Lääne omavalitsuste ühtse jäätmekava kui Haapsalu linna arengukava kohaselt on vajalik jäätmejaama arendamine.

Lisaks on Haapsalu linna territooriumil mitmeid jäätmekäitluskohti erinevat liiki jäätmete käitlemiseks. Ülevaade Haapsalu linnas asuvatest jäätmekäitluskohtadest annab Tabel 26.

Tabel 26. Haapsalu linna territooriumil asuvad jäätmekäitluskohad. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 20.06.2019

Nimetus	Keskkonna-registri kood	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
Westmeri 2 puidutöötlus	JKK5700023	Parila Klaas OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Koospõletustehas
Vanamõisa karjalaut	JKK5700053	Poka kaubandus OÜ	Jõõdre küla	Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
Tulbi põik 5 kompostimisplats ja ehitus-lammutusjäätmete taaskasutamiskoht	JKK5700008	Haapsalu Töösijate Ühing	Haapsalu linn kui asustusüksus	Muu tegevus

⁸⁷ Läänemaa omavalitsuste ühtne jäätmekava 2016-2030, vastu võetud Kullamaa Vallavolikogu 16.06.2016 määrusega nr 43. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/422062016026>

⁸⁸ Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus, 2018

⁸⁹ Haapsalu linna arengukava 2018-2028, Haapsalu Linnavalitsus, 2018

Rohuküla sadam	JKK5700027	Saarte Liinid AS	Rohuküla küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
Potissepa 3 maa-ala täitmine	JKK5700039	Haapsalu Linnavalitsus	Haapsalu linn kui asustusüksus	Muu tegevus
Panga katlamaja	JKK5700033	Trei Puidukaubad OÜ	Panga küla	Koospõletustehas
Nõmme mööblitehas	JKK5700096	Helland Baltic OÜ	Nõmme küla	Koospõletustehas
Nõmme küla maa-ala täitmine	JKK5700001	Alevtina Dulina	Nõmme küla	Muu tegevus
Niine 34 katlamaja	JKK5700005	Utilitas Eesti AS	Haapsalu linn kui asustusüksus	Koospõletustehas
Mäerehe pinnasetäitekoht	JKK5700069	Multilift UV OÜ	Vätse küla	Muu tegevus
Masti 8 katlamaja	JKK5700010	Haapsalu Uksetehase AS	Uuemõisa alevik	Koospõletustehas
Läänemaa jäätmejaam	JKK5700067	Feralmet OÜ	Kiltsi küla	Jäätmejaam, Ohtlike jäätmete käitluskoht, Metallijäätmete käitluskoht, Elektroonikaromude käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
Lihula mnt keskkonnajaam	JKK5700106	Haapsalu Linnahooldus OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Jäätmejaam, Ohtlike jäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
Lihula mnt 22 B puitdetailidetehas	JKK5700032	Tene Kaubandus OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Koospõletustehas
Lihula mnt 20 sortimis- ja ümberlaadimisjaam	JKK5700025	Ragn-Sells AS	Haapsalu linn kui asustusüksus	Jäätmejaam, Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht, Sortimisliin, -tehas, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
Lihula mnt 19 ehitusjäätmete käitluskoht	JKK5700019	Läänemaa Ehitus OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Ümberlaadimisjaam, vaheladu, Koospõletustehas
Laheva lasketiir	JKK5700104	Taavi OÜ	Laheva küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Muu tegevus
Kolila maa-ala täitmine	JKK5700002	Ardi Kruusmäe	Kolila küla	Muu tegevus
Kalmistu 2 jäätmekäitluskoht	JKK5700089	Haapsalu Linnahooldus OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Muu tegevus, Bioloogiline töötlus
Haudejaama tee 9 puidutöötlus	JKK5700011	Hael Frames OÜ	Uuemõisa alevik	Koospõletustehas
Haudejaama tee 9 puidujäätmete põletuskoht	JKK5700076	Multilift UV OÜ	Uuemõisa alevik	Koospõletustehas
Haapsalu vanametalli kokkuost	JKK5700062	Haapsalu vanametalli-kokkuostu OÜ	Haapsalu linn kui asustusüksus	Metallijäätmete käitluskoht
Haapsalu reoveepuhasti biojäätmete plats	JKK5700041	Haapsalu Veevärk AS	Haapsalu linn kui asustusüksus	Bioloogiline töötlus

Läänemaa omavalitsuste ühtse jäätmekava kohaselt on piirkonna jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks:

- omavalitsuste koostöö jätkamine, mis tagab ühtse ja paremini toimiva jäätmehoolduse kogu maakonnas;
- olmejäätmete liigiti kogumise ja sorteerimise ning taaskasutuse jätkamine.

Olmejäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamiseks näeb jäätmekava ette kompostimisväljakute rajamist Haapsalu linna territooriumile (Haapsalu linna arengukava kohaselt Uuemõisa ja Haava tn). Muuhulgas näeb Haapsalu linna arengukava ette maastikupilti risustavate, kasutusest välja langenud ja ohtlike lagunenud ehitiste likvideerimist või korrastamist.

ÜP koostamisel arvestatakse, jäätmehooldust reguleerivate asjakohaste õigusaktide (nt jäätmeseadus), Läänemaa omavalitsuste ühtses jäätmekavas seatud strateegiliste eesmärkide ja nende saavutamiseks väljatöötatud meetmetega ning Haapsalu linna arengukavas seatud eesmärkidega jäätmekäitluse valdkonnas.

22. Keskkonnaohtlikud objektid^{90 91}

Haapsalu linna territooriumil on registreeritud kümme keskkonnaohtliku objekti, sh kaheksa jääkreostusobjekti, üks mahuti ja üks tankla. Registreeritud jääkreostusobjektidest neli objekti on Keskkonnaregistri andmetel likvideeritud (Mägari kuivati, JRA0000198; Kilti lennuvälja põhikütuseladu, JRA0000200; Kilti lennuväli JRA0000199 ja Haapsalu ABT, JRA0000070) ning neid käesolevas dokumendis ei käsitleta.

Ülevaade Haapsalu linna territooriumil olemasolevatest keskkonnaohtlikest objektidest annab Tabel 27.

Tabel 27. Keskkonnaohtlikud objektid Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 20.06.2019⁹²

Objekti nimi	Keskkonna-registri kood	Asukoht	Tüüp	Ohu liik	Saaste liik	Objekti staatus	Märkused
Uuemõisa Teenus AS	OOB0105670	Uuemõisa alevik	Mahuti	Kütus			
Statoil Fuel & Retail Eesti AS	OOB0019638	Uuemõisa alevik	Tankla	Kütus			
Pullapää raketibaasi kütusehoidla	JRA0000206	Rohuküla küla	Jääkreostus-objekt	Põhja-vesi	Samiin	Kohalik	4 kategooria jääkreostusobjekt; reostuse likvideerimiseks ei ole meetmeid rakendatud ⁹³
Pullapää raketibaas	JRA0000205	Nõmme küla	Jääkreostus-objekt			Kohalik	Reostuse likvideerimiseks ei ole meetmeid rakendatud

⁹⁰ Keskkonnaregister, seisuga 20.06.2019

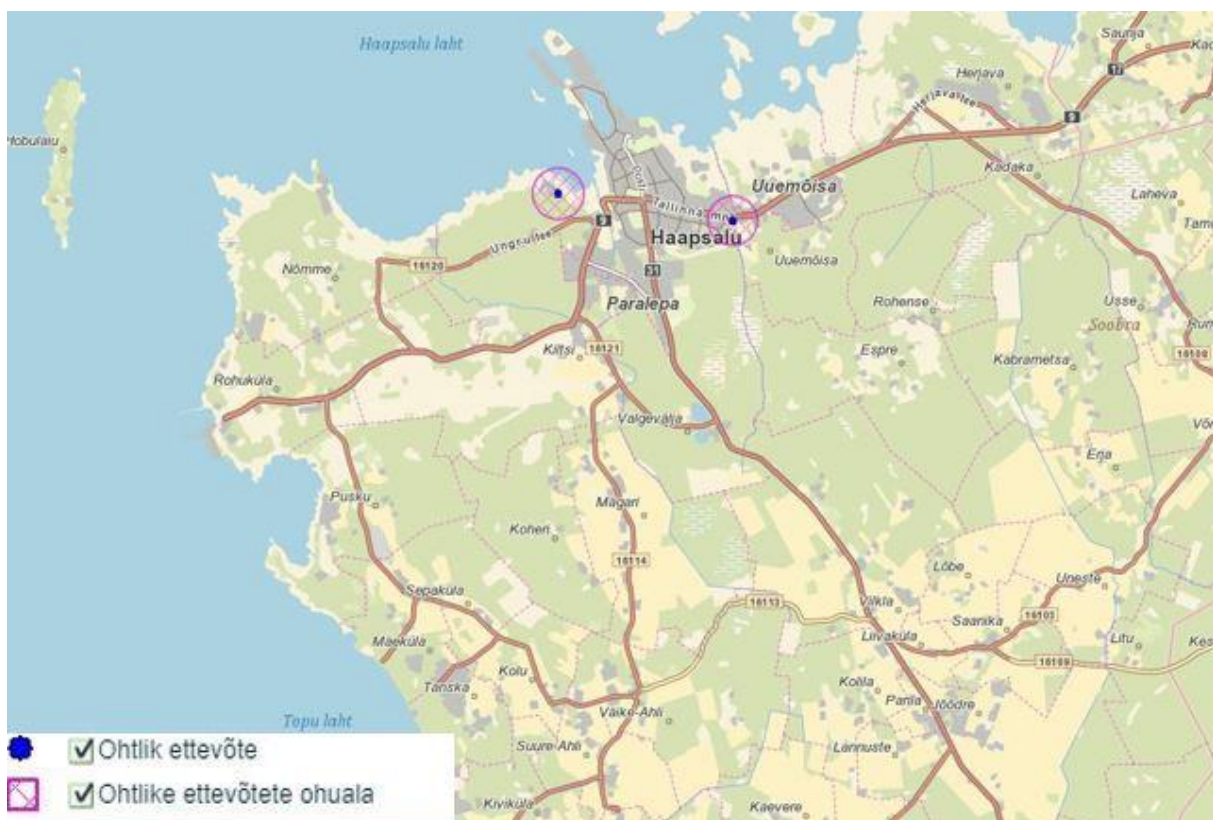
⁹¹ Maa-ameti X-GIS ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

⁹² Haapsalu Linnavalitsuse andmetel esineb registriandmetes vigu ning andmed vaadatakse üle üldplaneeringu koostamise käigus, vajadusel tehakse ettepanekud registriandmete muutmiseks.

⁹³ Haapsalu linna andmetel on linn objekti maha müünud ning pärast müüki teostatud pinnaseuuringute tulemusel pinnasereostust ei tuvastatud.

Kõrgemäe mürkemikaalid	JRA0000213	Tuuru küla	Jääkreostus-objekt	Pinnas	Põllu-majandus-mürgid	Kohalik	5 kategooria jääkreostusobjekt; reostuse likvideerimistööd on pooleli (on teostatud reostuse likvideerimistöid)
Haapsalu naftabaas	JRA0000195	Haapsalu linn	Jääkreostus-objekt	Pinnas	Fenoolid, naftasaadused	Kohalik	3 kategooria jääkreostus; reostus on suures osas likvideeritud

Haapsalu linnas asub kaks ohtlikku ettevõtet. Ülevaate ohtlike ettevõtete paiknemisest linna territooriumil annab Joonis 19 ning ülevaate nendega kaasnevast ohust Tabel 28.

Joonis 19. Ohtlikud ettevõtted Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

Tabel 28. Ohtlike ettevõtetega kaasnev oht Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 20.06.2019

Ettevõte	ID	Ohu kategooria	Ohuala raadius (m)	Kemikaalid (t)	Ohu tüüp	Aadress
Airok OÜ Fra Mare Thalasso Spa vedelgaasipaigaldis	63299	Ohtlik	399	Propaan-butaan	Soojuskiirgus/ülerõhk	Ranna tee 2, Haapsalu linn, Haapsalu linn

Alexela Oil AS Haapsalu tankla	320	Ohtlik	384	Bensiin, diiselmootor, propan, butaan	Soojuskiirgus/ülerõhk	Tallinna mnt 64a, Haapsalu linn, Haapsalu linn
-----------------------------------	-----	--------	-----	---	-----------------------	--

Ühegi väljaspool Haapsalu linna territooriumi paikneva ohtliku või suurõnnetuse ohuga ettevõtte ohuala linna territooriumile ei ulatu. A- ja B-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtteid Haapsalu linna territooriumil ei asu.

Kemikaaliseadusega on planeeringualale, kuhu jäävad ohtlikud ettevõtted, kehtestatud erinõuded maakasutuse planeerimisel, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

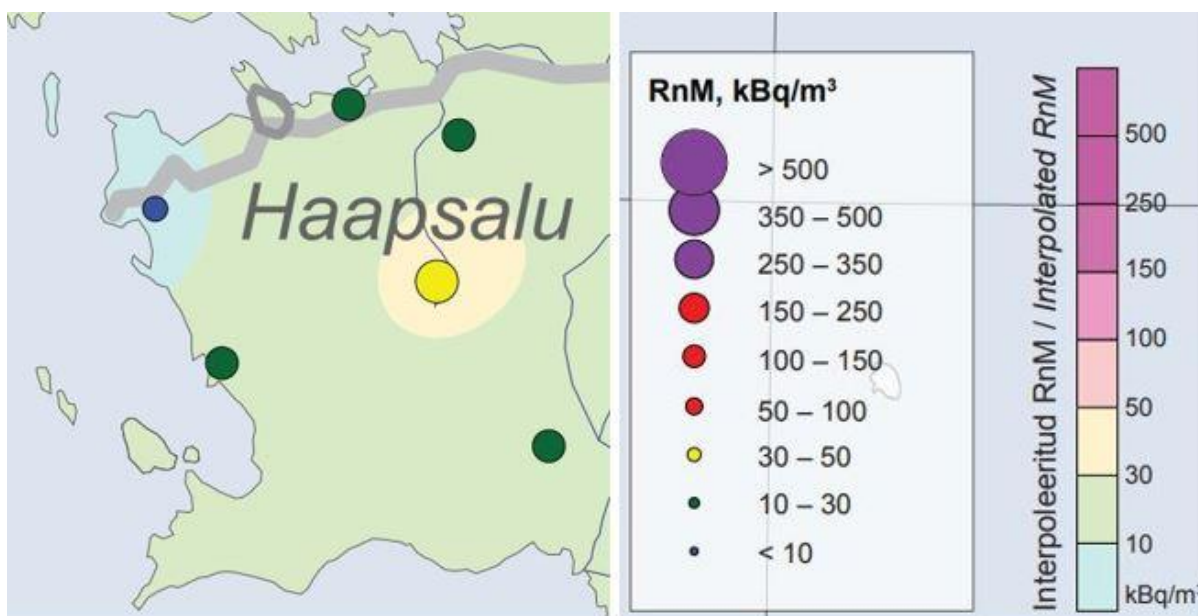
23. Riigikaitselised ehitised

Haapsalu linna territooriumil Haapsalu linnas, Lahe 17 asub Kaitseliidu Lääne maleva õppe- ja tagalakeskus. Kilti külas asub Kilti lennuväli, kus asub teiste hulgas lasketiir ning mis on käesoleval ajal Kaitseliidu kasutuses.

Lisaks kasutavad Kaitseväge ja Kaitseliit taktikaaladena metsaalasid riigikaitselise väljaõppe läbiviimiseks, juhindudes metsaseaduses sätestatud tingimustest.

24. Radoon⁹⁴

Pinnases otsemõõdetud radoonisisalduse järgi jääb radoonisisaldus Haapsalu linna territooriumi pinnastes vahemikku madalast (alla 10 kBq/m³) normaalseni (vahemikus 10-50 kBq/m³). Madala radoonisisaldusega alad jäävad linna loodeservale (Nõmme, Rohuküla ja Pusku piirkond), ülejäänud territooriumil on radoonitase normaalne (Joonis 20).

Joonis 20. Radooni sisaldus pinnaseõhus Haapsalu linna territooriumil. Allikas: Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas, seisuga 21.06.2019

⁹⁴ Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas. Eesti Geoloogiakeskus, 2017. http://www.envir.ee/sites/default/files/eesti_rn_atlas_2017_kyljendatud.pdf

ÜP koostamisel arvestatakse teadaoleva radoonisisaldusega Haapsalu linna territooriumi pinnases.

INFOALLIKAD

- Haapsalu linna arengukava 2018-2028
- Lääne maakonnaplaneering 2030+
- Kehtiv Ridala valla üldplaneering
- Kehtiv Haapsalu linna üldplaneering
- Statistikaamet
- Asjakohased ÜVK arendamise kavad
- Asjakohased jäätmekavad
- Asjakohased õigusaktid
- Asjakohased looduskaitsealade kaitse-eeskirjad ja kaitsekorralduskavad
- Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend. Kättesaadav:
http://www.envir.ee/sites/default/files/ksh_juhend_kodulehele_est.pdf
- Keskkonnaregister
- Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS)
- Kultuurimälestiste Riiklik Register
- Maa-ameti X-GIS kaardiserver
- RMK kodulehekülg
- Metsaportaal
- Keskkonnalubade infosüsteem
- Maavarade koondbilanss 2018
- Terviseameti kaardirakendus „Avalikud supluskohad 2018“
- Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas
- Eesti põhjavee kaitstuse kaart
- Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021
- Lääne-Eesti vesikonna maaparandushoiukava
- Euroopa Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ehk loodusdirektiiv
- Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. A. Aunapuu, R.Kutsar, 2013
- Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. MTÜ Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühing, 2013
- Natura 2000 standardandmevormid
- Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus kodulehekülg
- Elering AS põhivõrgu kaart
- Asjakohased uuringud